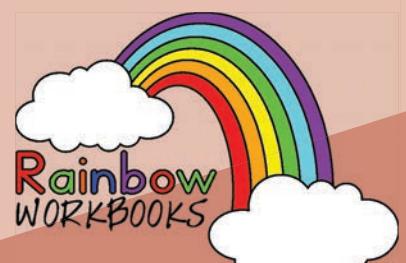

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI

Bugu ya!
Themo 1 & 2

TSHIVENDA HOME LANGUAGE
GRADE 3 – BOOK 1
TERMS 1 & 2
ISBN 978-1-920458-36-2

THIS BOOK MAY NOT BE SOLD.
9th Edition

ISBN 978-1-920458-36-2

9 781920 458362

ISBN 978-1-920458-36-2

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI – Gireidi ya 3 Bugu |

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI – Gireidi ya 3 Bugu |

ISBN 978-1-920458-36-2

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Dzina:
Kilasi:

Vho Angie Mutshekga
Minista wa Muhasho wa
Pfunzo ya Muteo

Vho Enver Surty
Muthusaminista wa
Pfunzo ya Muteo

Bugu idzi dzo iwalelwa vhana vha Afrika Tshipembe, mushumo wa hone wo rangiwa phanda nga Minista wa Pfunzo ya Muteo, Vho Angie Motshekga na Muthusaminista wa Pfunzo ya Muteo, Vho Enver Surty.

Bugu dza u shumela dza Rainbow ndi tshipida tsha zwe Muhasho wa Pfunzo ya Muteo wa ita zwa u khwiñisa vhukoni ha vhagudi vha Afrika Tshipembe vha gireidi dza rathi dza u ranga. Sa tshinwe tsha zwithu zwihiwane zwa Pulanetshumisi ya Muvhuso, thandela iyi yo konadzea nge ya lambedzwa lu sa vhudziswi nga Muhasho wa Gwama ja Lushaka.

Hezwi two ita uri Muhasho u kone u bveledza bugu idzi, dzi kha nyambo dzothe dza tshiofisi, dzi tshi waniwa mahala.

Ri na fulufhelo lauri bugu idzi dzi do thusa vhadededzi (vhagudisi) mushumoni wavho wa u funza wa duvha linwe na linwe khathihi na u vha na vhutanzi uri vha khunyeledze kharikhulamu yoth. Ro ita nga vhuronwane uri ri sumbedze ndila vhadededzi kha nyito nge ra shumisa aikhoni dzi no sumbedza uri mugudi u tea u ita zwifhio.

Ri na fulufhelo li no bva li mbiluni uri vhana vha do diphiña nga u shumisa bugu idzi zwenezwi vha tshi khou aluwa na u guda, khathihi na uri na vhonevho, sa mudededzi, vha do diphiña na vhana avha.

Ri ri kha vhone na vhagudi vhavho, ngavhe zwi tshi vha nakela musi vha tshi shumisa bugu idzi. Zwi pfumbe.

VHUDIFHINDULELI HA VHASWA VHA AFRIKA TSHIPEMBE

Ndingano Farani muthu muñwe na muñwe nga u linganana na u fana. Ni songo ɬalula.	Tshirunzi tsha muthu Thonifhani muthu muñwe na muñwe. Ni vhe na vhuhwavo na u vhavhalela.	Vhutshilo Hulisani na u thonifha vhabebi vhangu. Funanani na u fulufhedeza muñani wa hanu. Vhutshilo hothe ndi mpho. Vhu thonifheni.
Hayani Thusani kha mishumo ya hayani.	Pfunzo Dzenani tshikolo, ni gude ni shumese. Tevhedzani milayo ya tshikolo.	U shuma Vhana vha songo kombetschedzwa u ɬoda mishumo.
Mboholowo na tsireledzo Ni songo vhaisa, u shengedza kana u shushedza vhañwe, nahone ni songo tenda vhañwe vha tshi zwi ita. Tandululani phambano nga mulalo.	Ndaka Thonifhani ndaka ya vhañwe vhathu. Ni songo tshinyadza ndaka nahone ni songo tswa.	Vhurereli, lutendo na mihibulo Thonifhani lutendo na mihibulo ya vhañwe vhathu.
Tsireledzo Vhavhalelanjihasi. Ni songo tambisa mađi na muđagasi. Tsireledzani zwipuka na zwimela. Kunakisani miđi ya hanu na zwitshavha zwa hanu.	Vhudzulapo Ivhani mudzulapo wa Afrika Tshipembe wa vhukuma na u fulufhedeza. Tevhedzani milayo, ni vhe na vhutanzi uri na vhañwe vha ita ngauralo.	Mboholowo ya u amba Ni songo ɬuwedza mazwifhi na vengo. Ivhanani na vhutanzi uri vhañwe vhathu vha songo nyadziwa kana u vhaiswa.

Gireidi ya 3

L u a m b o l w a
H a y a n i

NGA TSHIVENDA

TSHIVENDA

Bugu ya

I

TSUMBANDILA DZA VHADEDEDZI

Bugu ya mishumo iyi i tea u shumiswa khathihi na zwiko zwiñwevho. Kha vha shumise bugu iyi khathihi na zwiko zwiñwe u itela u alusa thalukanyo ya vhagudi vhavho tshif'hinga tshoñhe siani la:

- **Kufarelwe kwa bugu:** Ndila yone ya u fara khathihi na u fhenda bugu.
- **Kuvhekanyelwe kwa bugu:** Siatari la nga phanda, siatari la nga murahu, dzina la bugu na zwi re ngomu.
- **Budo la u vhala:** U vhala u bva phanda a tshi ya murahu, u bva kha monde u ya kha tsha u la na u bva ntsha a tshi tsitsa.

VHUSEVHEDI HA U FUNZA

U thetshesela na u amba

Kha vha ñole Tshitatamennde Tsha Pholisi Ya Kharikhulamu Na U linga (Tshivenda siatari la 10).

Kha vha vhe na vhuñanzi uri vhagudi vhavho vha vhe na ndivho ya zwitiori, zwidate zwipufuñhi, zwirendo na zwiumbo vhege iñwe na iñwe. Ro ita uri izwi zwithu zwi vhe hone zwi zwa mifudafuda ngumo ha iyi Bugu ya Mishumo.

Therisano nga zwifanyiso

1. Kha vha dededze vhagudi kha:
  - u topola na u rera nga zwithu zwi re kha zwifanyiso (saizi, tshivhumbeo, muvhala na tshivhalo /vhunzhi/)
  - u sauanya zwifanyiso nga u vhudzisa mbudziso dza: nnyi, mini, ngafhi, lini, ngani, ho bvelela mini u rangani, ho bvelela mini nga murahu?
  - u disikela tshitiori tsha kilasi (vhulapfu hatsho hu tshi langiwa nga nyaluwo ya mugudi)
2. Kha vha tende mugudi muñwe na muñwe a tshi anetshela khonani yawe tshitiori tsha kilasi.
3. Kha vha tevhedze kuriwalele kwa tshitiori tsha kilasi ku re kha (CAPS Luambo lwa Hayani, siatari la 14, u ñwala na vhagudi). Vha dodomedze kuthalanganye kwone kwa maipfi na kushumiselwe kwa ndongazwiga.
4. Kha vha tende vhagudi vha tshi vhala navho tshitiori tsha kilasi.
5. Kha vha ri vhagudi vha talele kana u tangedzela mibvumo na/ kana ngudaluambo ya vhege yeneyo zwi no wanala tshitiorini tsha kilasi.

U vhala

Kha vha ñole Tshitatamennde tsha Pholisi ya Kharikhulamu na u Linga (Tshivenda masiatari 12 – 18, malugana na zwilangi zwitianu zwihulwane zwa u funza u vhala).

U ñwala

Kha vha ñole Tshitatamennde tsha Pholisi ya Kharikhulamu na u Linga (Tshivenda masiatari 18 – 19, hu no ambiwa nga muñwalo na kuriwalele. Musi themo i tshi fabela, vhagudi vha a pfuka kha muñwalo wa u ganndisa vha ya kha wa u pomba. Ngudo dza muñwalo dzi tea u sedzesu ndowendowe ya u ñwala maledere matuku na malederedanzi na zwi thusaho vhagudi vha tshi rathela kha muñwalo muswa. Vhagudi vha tea u kona u kopolola mañwalwa o tou ganndisiwaho (tsumbo, mañwalwa a no bva buguni) vha tshi shumisa muñwalo wa u ñumekanya kana wa u pomba.

Kha vha dzulele u elelwa zwi tevhelaho:

- Kugudele kwa vhagudi ku a fhambana. Zwi na ndeme vhukuma uri vhagudi vha tea u nyanyulwa nga u vhona, nga u pfa na nga u ñiwanela zwithu nga vhothe u itela u guda ho dombelaho.
- Vhagudi vha tea u tshenzhela u guda, zwo ralo, nyito dzi tea u itwa sa ndowedzonjowe musi dzi sa athu u khunyeliedza nga u tou ñwala, tsumbo:

U vhumba mafhungo: Kha vha ñee vhagudi tshikhala tsha u vhumba mafhungo vha tshi shunisa garata dza mafhungo.

Tholokanyondivho: Vhagudi vha tea u fhindula mbudziso nga u tou amba musi vhe kha zwigwada zwavho musi vha sa athu u ñwala phindulo. Kha vha tendele murangaphanda wa tshigwada a vhudzise mbudziso ngeno vha tshigwada vha tshi khou lingeda u wana phindulo.

U nanga maipfi a u fhedzisa mafhungo: Kha vha fhe zwigwada vhubammbiri ha u ñwalela khaho hu re na mafhungo a re gake vha vha fhe na garata dza maipfi. Vhagudi vha fhedzisa mafhungo aya nga u dubekanya garata idzi nga ngona.

U livhanya maipfi na zwifanyiso: Kha vha hudze siatari li vhe la A3. Musi vhe kha zwigwada, vhagudi vha vheea dzimaka kha phindulo dzone.

U livhanya zwipiða zwa fhungo: Musi vhe kha zwigwada, vhagudi vha livhanya zwipiða zwa mafhungo.

U ñwala atikili dza vhone vhane dza guranna: Kha vha ri vhagudi vha ñwale atikili ya kilasi vha tevhedze nga atikili ya tshigwada dzi tshi rangela atikili dza vhone vhane.

Dikishinari: Kha vha shumise dikishinari ñuvha liñwe na liñwe. Vhukoni ha vhagudi ndi hone hu no langa u kukondele kwa nyito.

Nzhele: Musi wa nyito dza tshigwada, kha vha fhe murangaphanda wa tshigwada sethe ya phindulo uri a kone u dededza vha tshigwada tshawe nga ngona.

Z

Thero ya 1: U humela tshikoloni

W

1 Ndo vhuya tshikoloni 2

U amba: U shumisa vhusevhedi ha u tou vhona nga maṭo kha u bvumba uri tshiṭori ri amba nga mini.
U vhala: U vhala khathihi na vhagudi (nyanetshelo)
Ndowendewe ya tholokanyondivho
U topola zwidodombedzwa zwiḥulwane kha zwe zwa vhala.
Foniki: ph, ḥw, nd, l, sh
U ḥwala mafhungo buguni dza ndowendewe hu tshi shumiswa maipfi a no bva tshibogisini.
U vhala lpfilidivhiwa.

n

2 U vha tshikoloni 4

U amba: Vhudzani khonani yanu nga zwipotso na mitambo ine na i funesa.
Luambo: Mutevhe wa alifabethe, madzina vhukuma
U ḥwala: U shumisa maipfi e a ḥewa kha u ḥwala mafhungo buguni dza ndowendewe.
Nwalani mafhungomatsivhudzia no amba nga inwi kha fomo.
Nwalani mafhungo mavhili nga ha inwi muṇe, nga zwine na takalela khathihi na uri khonani dzaṇu ndi vhonnyi.
Luambo: Tangedzelani madzina vhukuma ane a tea u thoma nga maledegerdanzi.
U ḥwala: Itani phosīṭara.

g

3 Mugudisi vho bebwa ḥamusi 6

U vhala na tholokanyondivho: Ndi zwithihi na zwa bammbiri ḥa u shumela ḥa 1.
Luambo: U vhekanya madzina e phasi ha ḥohoh dza muthu, fhethu kana tshithu.
Foniki: nd, ph, sh na ḥw

o

4 Lutamo lu re tshiphirini 8

U ḥwala: Itelani muṇwe muthu ane na mu takalela garaṭa ya ḫuvha ḥa mabebo.
U vhala Vhalani dayari ya Sam ni vhudze khonani yanu nga lutamo lwa Sam lu re tshiphirini nga ḫuvha ḥa mabebo. NB The person in the picture is supposed to be Sam not Piet.
U ḥwala: Nwalani lutamo lune na vha nalwo lwa ḫuvha ḥa mabebo.
U ḫiphīṭa: Nwalani madzina a khonani dzaṇu dzothe kha ḥwala une wa vha wa mađuvha avho a mabebo.

m

5 ḫuvha ḥa zwipotso 10

U amba: U shumisa vhusevhedi ha u tou vhona nga maṭo kha u bvumba uri tshiṭori ri amba nga mini.
U vhala khathihi na vhagudi (nyanetshelo)
Foniki: th, fh, dz, ny
Luambo: U pađula maipfi a bva madungo.
U ḥwala: U shumisa maipfi e a ḥewa kha u ḥwala mafhungo.
Tholokanyondivho: Itani mutevhe wa mishumo ye ya itwa ye ya buliwa tshiṭorini.

u

6 ḫuvha ḥa u ḫiphīṭa tshikoloni 12

U amba: Vhudzani khonani dzaṇu mbili uri vha funesa mutambo ufhio.
Dzenisani madzina avho ni ḥwale mutambo une vha u funesa nga phasi ha dzina.
Luambo: Mutevhe wa alifabethe
Luambo: Maipfimbumbano
U ḥwala: Nwalani mafhungo mararu nga mutambo une na u funesa.
U ḥwala: Itani phosīṭara ya u kungedzela ḫuvha ḥa Zwipotso.

7 Zwipotso zwo pfuvha 14

U vhala Ndi zwithihi na zwa bammbiri ḥa u shumela ḥa 1.
Muhwetedzo
Foniki: -mv, ḥw, sh, kh, pf

8 Nga tsha matshelo 16

U amba: Itani litambwa ḥa zwe zwa bvelela nga
Duvha ḥa Zwipotso.
Luambo: Nwalani mafhungo a re mafhungo maambiwa.
Shumisani mepe wa muhumbulo kha u pulana.

9 Shede ya tshikolo i khouswa 18

U vhala khathihi na vhagudi: Ndi zwithihi na zwa bammbiri ḥa u shumela ḥa 1.
Luambo: Lipfanisi na masala (tangedzelani maipfi ane a amba nga vhatu vha no fhira muthihii).
Foniki – kh, ts, pf, sw, nd

10 U tsireledzea kha mulilo 20

U ḥwala: Nomborani zwifanyiso ni tshi sumbedza tevhekana hazwo nga ngona.

Themo ya 1: Vhege 1–4

U ḥwala: Nwalani fhungo nga tshiñwe na tshiñwe tsha izwi zwifanyiso.

Luambo: Dzenisani zwiga zwa u vhala mafhungoni

Luambo: Madzina vhukuma, shumisani madzina mafhungoni

U ḫiphīṭa: Thusani vhadzimamulilo uri vha wane ndjila.

11 ḫuvha ḥa jaiburari 22

U vhala na tholokanyondivho: Ndi zwithihi na zwa bammbiri ḥa u shumela ḥa 1.

Foniki: Wanani ni tagedzele mubvumo sh- tshiṭorini.

Luambo: Ṭanganyani zwipiḍa zwivhili zwa mafhungo uri ni vhumbe mafhungotserekana ni tsi shumisa litanganyi "ngauri" (ni tshi sumbedza zwiitisi na mvelelo).

Foniki: nzh, mbw, pf, lw, n

12 U vhala bugu 24

Nwalani tsenguluso ya bugu

Wanani maipfi a re na raimi
U amba: Olani tswayo ni ḥalutshedze khonani yanu.

13 Zwithu zwine ra zwi funesa 26

U vhala na tholokanyondivho: A recipe

Foniki: p, tsh, sw, sh, ny

Nyito ya u ḫiphīṭa ya mbudzisothopolwa.

14 Nnyi u funesa mini? 28

U ḥwala: U ita inthaviwu na khonani dzau na u ḥadza thebuļu.

Nwalani risipi ine na i funesa.

Luambo: U ḥuma mafhungo - ḥefhungo na predicate.

15 Mueni mufwevho tshikoloni tshashu 30

Tambani litambwa ḥa tshiṭori tsha mbudzi i tshi džhena tshikoloni

Foniki: ntsh, nga, bv, ny, lw

16 Mbudzi tshikoloni 32

U ḥwala: Nwalani nomboro kha zwifanyiso izwi nga mutevhe wone. Ni kone u nwala fhungo ḥa tshifanyiso tshirwe na tshiñwe.

Nwalani tshiṭori tshanu inwi muṇe kha tshibammbiri. Tshiṭori tshi tea u vha na mathomo, mutumbu na magumo.

1 Ndo vhuya tshikoloni

Kha ri vhale

Ro takala ro phasela kha Gireidi 3.

"Ndi do vha mugudisi wanu ḡańwaha," hu amba mugudisi Vho Patel.

"Ni shume nga nungo dzothé kha Gireidi 3," vha ralo.

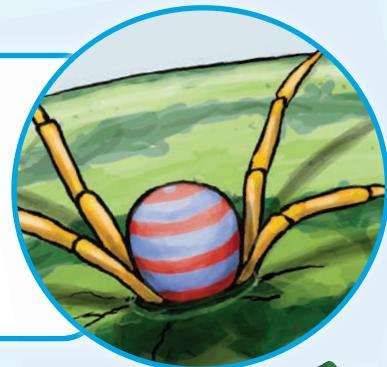
"Hu na vhańwe vhana vhaswa vhavhili kiłasini ndi Maanda na Lufuno," vha isa phanda.

Lufuno u tshimbila nga tshidulo tsha milinga.

Rińe vhańwe ri tea u mu thusa a tshi mona na tshikolo.

Kilasi yashu a i na mashika.
 Kilasirumu yo naka na u kuna.
 Phosítara kheila luvhondoni ya u ri humbudza
 uri tshikolo tshashu tshi dzule tsho kuna.

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelene mibvumo
 Ni kone u shumisa maipfi maṭanu kha u ḥwala mafhungo aṇu
 inwi muṇe buguni yaṇu ya ndowedzo.

phasela	naṇwaha	phanda	kilasi	mashika
phakha	ṅwalela	maanda	lifhasi	mushonga
phepho	muṅwalo	nnda	lela	mashaka

Kha ri ḥwale

Fhindulani mbudziso idzi ni fhedzise mafhungo. Ni elelwe u fhedza fhungo nga
 tshiga tsha u awela.

Vha kha gireidi ifhio zwino?

Vha kha

Ndi nnyi a no ḫa tshikoloni nga tshidulo tsha milinga?

Ndi nga mini hu na phosítara khulwane kilasini?

Ndi ya u vha humbudza

Ndi vhafhio vhana vhavhili vhaswa?

Ndi na

2 U vha tshikoloni

Kha ri ite nyito

Vhudzani khonani yanu nga zwipotso na mitambo
ine na i funesa.

Kha ri nwale

Nwalani madzina a khonani dzanu nna a tshi tou
tevhekana nga alifabethe dza.

1		3	
2		4	

Dvhamaipfi

Tangedzelani madzina ane a tea u thoma nga
malederedanz. Talani maipfi ane a vha madzina
a vhatu kana a fhethu.

Madzina

sogisi	lambamai	zwienda	durban
mudau	ntakadzeni	sam	lwanzhe
mugudisi	nndu	swondaha	phando
cape town	thuthuthu	bisi	polokwane

Fhedzisani garača i no amba nga inwi.

Kha ri diphine

Dzina langa ndi _____.

Ndi kha Gireidi _____ . Ndi na miwaha ya _____ .

Dzina la khonani yanga ndi _____ .

Mutambo une nda u funesa ndi _____ .

Deithi:

Kha ri nwale

Nwalani mafhingo mavhili nga ha inwi muñe, nga zwine na takalela khathihhi na uri khonani dzanu ndi vhonnyi.

imadivhiwa

fhan
vhana
mafhi

Kha ri diphine

Lavhelesani phositarara iyi uri ni kone u ita uri tshikolo tshi dzule tsho kuna. Talutshedzani khonani yanu uri phositarara i ri vhudza uri ri ite mini. Ni nga engedza mariwe mafhingo kha phositarara a no amba nga ha u sa lakatedza. Ni shumise muñwalo wa u naka.

Litshani u nga nguluvhe
ya vhuada.

Ivhani nguluvhe ya vhudele.

Tshikolo tsha hanu tshi dzule tsho kuna.

Ni dobele mabammbiri.

Shumisani bini.

Teacher:
Sign:
Date:

TEACHER: Sign

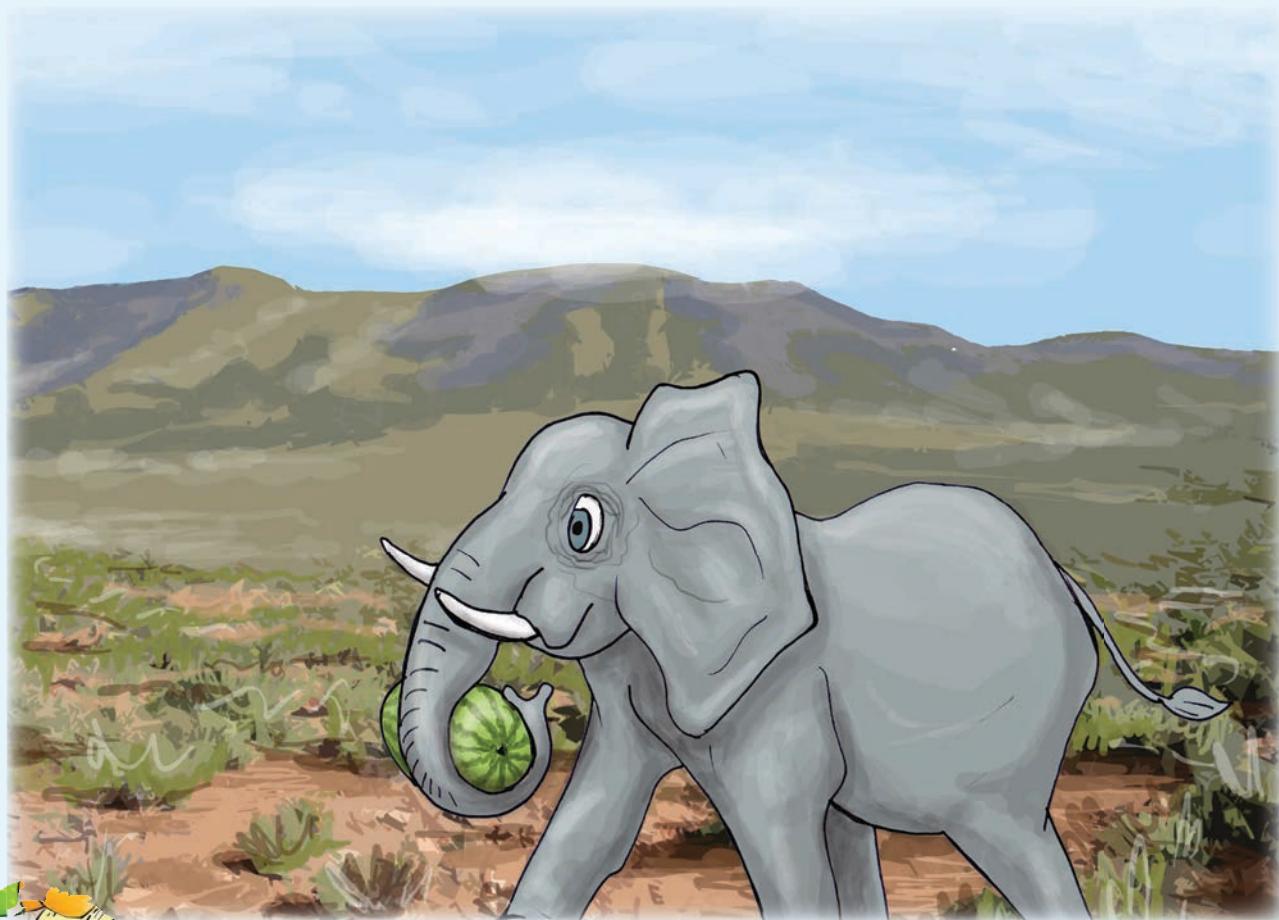
Date

3 Mugudisi vho bebwā n̄amusi

Kha ri ambe

Kha ri sedze tshifanyiso ri ambe nga zwine ra khou vhona.

Kha ri vhale

Namusi lo vha li duvha la mabebo la mugudisi washu. Khekhe yo vha yo tou fhome nga makhandela.

Musi mugudisi Vho Patel vho no dzima makhandela, ro imba ra la khekhe rothe.

Ra vha fha mpho ya phukha ya daka. Vha i vhanda

vho takala vha ri vha do i shumisa kha u tika vothi.

Ra nwala madzina ashu kha khalenda ya maduvha a
mabebo.

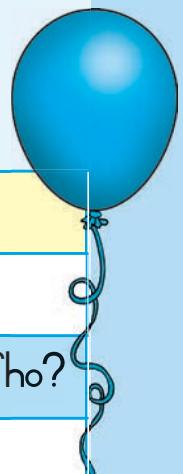
La Ndamulelo ndi la Thafamuhwe, la Vhonani ndi la
Fulwi. La Lufuno ndi la Lambamai.

Kha ri nwale

Fhindulani iñwe na iñwe ya mbudziso dzi tevhelaho. Ni elelwu thoma ipfi la u thoma ngalederedanzi khathihi na u fhedza fhungo ngatshiga tsha u awela.

Ndi nnyi we a bebwa ñamusi?

Ndi vhonnyi vhane vha ðo vha na phathi dza maðuvha a mabebo tshino Tshifhefho?

Vhonani u ðo kona u ita phathi i no bambelwa khayo? Ngani?

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo mañanu. Ni kone u shumisa maipfi mañanu kha u ñwala mafhungo anu inwi muñe buguni yanu ya ndowedzo.

makhand <u>ela</u>	m <u>pho</u>	shumisa	ñwala
vhand <u>a</u>	phoph <u>a</u>	shush <u>a</u>	ñarñwaha
khwand <u>a</u>	phang <u>a</u>	shel <u>a</u>	luñwalo

Kha ri nwale

Ñwalani maipfi aya kha garaða dzo teaho.

Luaname
Ntakadzeni

tshienda

tshikolo

Durban

Ntakadzeni

Cape Town

peni

desike

Polokwane

MUTHU

TSHITHU

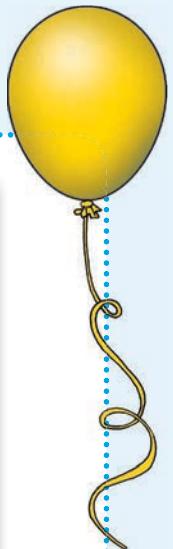
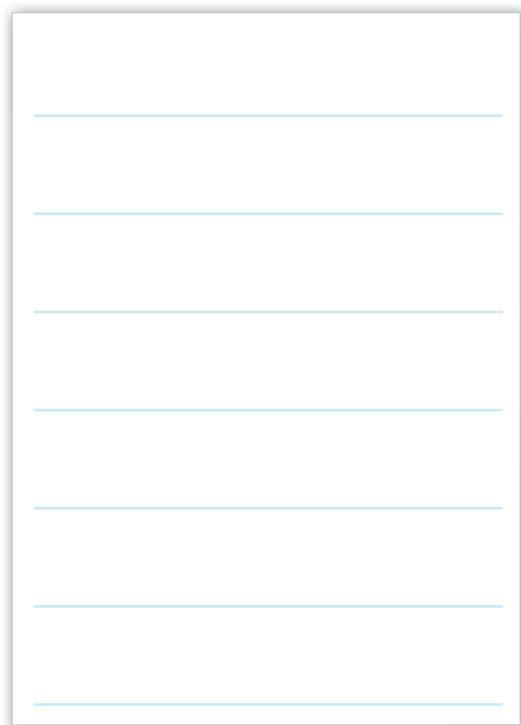
FHETHU

4 Lutamo lu re tshiphirini

Kha ri ite nyito

Itelani muñwe muthu ane na mu takalela garata ya duvha la mabebo. Nwalani mulaedza wa tchipentshela nga phanda ha garaña. Ni kone u nwala mulaedza wa tchipentshela wa duvha la mabebo nga ngomu.

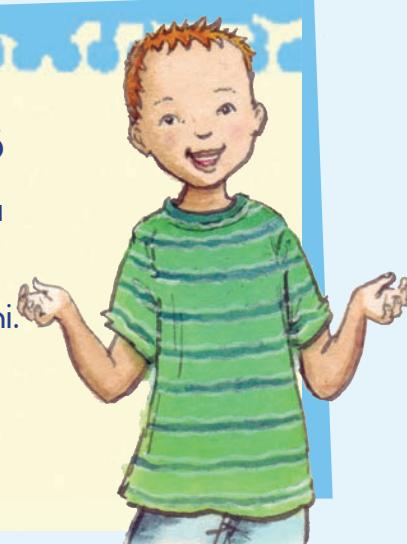
Kha ri nwale

Vhalani dayari ya Sam ni vhudze khonani yanu nga lutamo lwa Sam lu re tshiphirini lwa musi wa duvha lawe la mabebo.

Dayari Yanga

Musi ndi tshi vha na miñwaha ya malo nwedzi u ñaho, ndi tama arali ndi tshi nga wana tshifhiwa tsha duvha la mabebo tsha tchipentshela. A thi ñodi thoyi. A thi ñodi tshithu na tshithihi. Ndi tou tama fhedzi arali khotsi anga vha tshi nga da uri ri kone u ya roñhe metsheni wa bola.

21 Thafamuhwe 2015

Deithi:

Kha ri nwale

Zwino ንwalani lutamo lune na vha nalwo lwa
musi wa ጽuvha ስን ዓ mabebo.

Dayari Yanga

Deithi

Maipfimadivhiwa

malo
tshone
yanga

Kha ri diphine

ጀwalani madzina a khonani dzanu
dzoẗhe kha ንwedzi une wa vha wa
mađuvha avho a mabebo.

KHALENDA YA MADUVHA A MABEBO

Phando

Luhuhi

Thafamuhwe

Lambamai

Shundunthule

Fulwi

Fulwana

Thangule

Khubvumedzi

Tshimedzi

Lara

Nyendavhusiku

Teacher:
Sign:
Date:

TEACHER: Sign

Date

5 Duvha la zwipotso

Kha ri vhale

"Ri tea u thusa ro^{the} nga Duvha la Zwipotso," ndi mudededzi vha tshi ri vhudza.

Lufuno o ri u do thusa nga u fara phosita^{rara} mudavhini."

"Ndi do ita mathuthuba a u rengisa", hu amba Ndamulelo.

"Ha pfi mathuthuba a pfi makipukipu", hu amba Ndumeliso.

"N^{ne} ndi a vhidza uri mathuthuba", hu fhindula Ndamulelo.

"Ho lugaha. N^{ne} ndi do dzhenisa mathuthuba phakhetheni" hu fhindula Ndumeliso

"N^{ne} ndi do sima nyimbo ra imba ri tshi tshina",

hu amba Ntakadzeni."N^{ne} ndi do ima

thamboni nda vhona vha tshi

wina", hu amba Ndumeliso.

"Ndi do sumbedza vhatu ha u dzula musi vha tshi fhira na u dzhena nga gethe", ndi Pieter a no ralo.

Deithi:

Kha ri nwale

Padulanai maipfi aya a
bve mibvumo.

bapu

apula

bambelo

imbela

ovhola

unda

Thangelavhiomo

Zwino a nwale ni a tshi tevhekana nga alifabethe.

1		4	
2		5	
3		6	

Divhamaiipfi

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo.

Ni kone u shumisa maipfi małanu kha u nwala mafhungo aju inwi muñe
buguni yanu ya ndowezzo.

thusa	fhira	vhidza	nyimbo
mathuthuba	fhindula	vhudza	lupenyo
gethe	fhasi	sumbedza	nyala

Kha ri nwale

Lavhelesani mutevhe wa zwithu zwine zwa tea u itiwa.

Nwalani uri ndi nnyi a no tea u ita mini. Bulani uri izwo
zwithu zwi tea u itiwa u rangela Duvha la Zwipotso.

DUVHA LA ZWIPOTSO

Ndi mushumode?	U do itwa nga nnyi?	Utiwa u rangela Duvha la Zwipotso naa kana nga Duvha la Zwipotso?
U ita phositara.	Lufuno	Urangela
U ita mathuthuba a u rengisa.		
U panga mathuthuba phakhetheni.		
U sima nyimbo.		

TEACHER: Sign

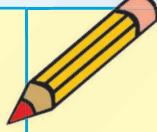
Date

6 Duvha la u diphina tshikoloni

Kha ri ite nyito

Vhudzisani khonani dzanu mbili uri vha funesa mutambo uflio. Dzhenisani madzina avho ni nwale mutambo une vha u funesa nga fhasi ha dzina.

Dzina	Tshedza 			
Dzina la mutambo u funeswaho	Netibolo			

Kha ri nwale

Nwalani nomboro kha tshigwada tshiñwe na tshiñwe tsha maipfi u itela u sumbedza kutevhhekanele kwao nga alifabethe.

 I	rokho
 3	ratha
 2	runga

	hama
	hon̄a
	hoko

	bola
	bambelo
	bako

Kha ri nwale

Shumani mbalo dza maipfi idzi.

khuhu + mulambo = khuhumulambo

nngwe + khulu =

thavha + khulu =

nndwa + mat̄o =

Deithi:

Kha ri nwale

Nwalani mafhungo mararu nga mutambo une
na u funesa.

Maipfimadivhiwa

fara
ima
mudavhini

Kha ri diphinē

Thusani Lufuno kha u ita phositarra ya Duvha la Zwipotso. Nwalani dzina la tshikolo tsha hanu. Olani zwifanyiso kha phositarra u sumbedza zwine zwa do bvelela nga Duvha la Zwipotso. Nwalani zwiñwevho zwe zwa t̄ahela. No no fhedza ni sumbedze khonani yanu phositarra.

Tshikolo tsha

DUVHA LA ZWIPOTSO

Duvha la u diphinā tshikoloni nga Mugivhela

wa la 5 Thafamuhwe

Hu thomiwa nga 10:00

Teacher:
Sign:
Date:

TEACHER: Sign

Date

7 Zwipotso zwo pfuvha

Kha ri ambe

Lavhelesani tshifanyiso ni ambe nga zwine na khou vhona.

Kha ri vhale

Ro vha ro takala ri tshi khou diphina nga zwipotso.

Ho vha hu tshi khou difha luñwe. Hu hone mapfene o tsitsa vhana. Muñwe na muñwe a tshi khou imba na u vhanda zwanda. Thimu yashu i tshi khou wina.

Ha pfala mubvumo wa mvula. I khou da i tshi bva vhukovhela. Lupenyo lwa penya ra vhona hu khwiñe ri tshi shavhela holoni ra lindela. Muya wa hwala phositarra na zwidulo.

Ya na na tshifhangon na muhashela tshifhinga tshilapfu.

Ro tuwa ra ya hayani musi yo no fhira. Zwipotso zwo pfuvha.

Kha ri ḥwale

Kholomo i re kha tsha monde i sumbedza maipfi o pfufhifhadzwaho a tshi bva kha a re kha kholomo i re kha tsha u ḥa. Talani mutalo u itela u livhanya maipfi aya.

thi
fhi
di
ni

divhi
a thi
mini
ngafhi

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelene milvumo.

Ni kone u shumisa maipfi maṭanu kha u ḥwale mafhungo aṇu inwi muṇe buguni yanu ya ndowedzo.

mvula	luṇwe	mapfene	yashu	khwinē
mvumi	muṇwe	pfala	muhashela	mathukhwi
mutamvu	ṛwando	pfuvha	shavhela	khwikhwidza

Kha ri ḥwale

Fhindulani mbudziso idzi. Ipfī ḥa u thoma ḥa phindulo yanu li tea u thoma nga ḥederedanzi. Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Ndi mini tsho pfuvhisaho ḫuvha ḥa Zwipotso?

Musi vhatu vha tshi shavha mvula vho shavhela ngafhi?

Ni vhona u nga vho vha vho thetshelisa mvumbo ya mutsho? Ndi nga mini ni tshi ralo?

ᬁwalani ḥohohi i no takadza ya itsi tshitoro.

8 Nga tsha matshelo

Kha ri ite nyito

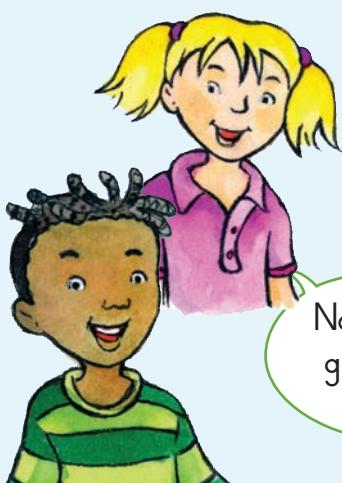
Itani litambwa
la zwe zwa bvelela nga
Duvha la Zvipotso musi
mvula i tshi thoma u na.

Kha ri nwale

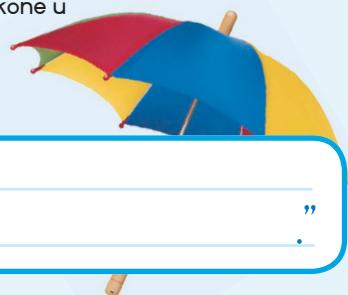
Zwino የውልና zwine muthu muñwe na muñwe a amba ni kone u shumisa zwiga zwa u vhala.

Maambelwa

I khou thoma
u na.

Ann o ri, _____

Ndi a kona u
gidima nga
luvhilo.

Ntakadzeni o ri, _____

Honani o ri,

Ndi pfana na u
tamba netibolo.

Dzhenani kilasini
u swikela mvula i
tshi tsha.

Mugudisi vha ri,

Deithi:

Maipfimadivhiwa

Kha ri nwale

Ńwalani mafhungo mararu ni tshi ḥalutshedza uri ho itea
mini nga ḫuvha ḥa mitambo.

pfuvha
vhanda
ya
luwa

Kha ri diphine

Thusani kha u pulanelā ḫuvha ḥa Zwipotso. Ńwalani mihumbulu yańu
kubogisini kuniwe na kuniwe kha mimepe ya maipfi (mihumbulo).

Mbambe ya gumba na
lebula

* elelwani:

- gumba ḥo vhiliswaho
- lebula

Deithi na:
Tshifhinga?

Elelwani

Zwine nda ḥo ita
arali ya nga na?

Ndi inyi ane a ḥo thusa?

Ndi ḥo ḥa mini?

TEACHER: Sign

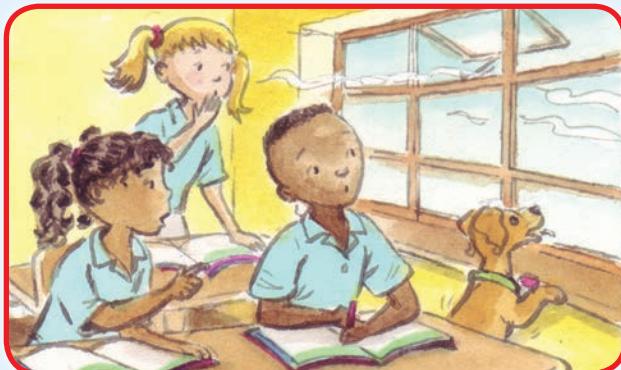
Date

9 Shede ya tshikolo i khou swa

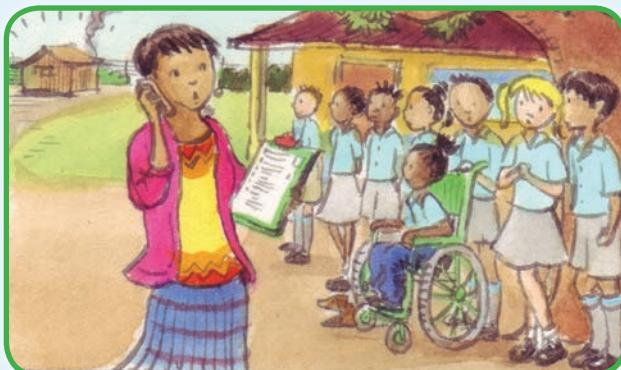
Kha ri ambe

Kha ri sedze tshifanyiso ri ambe
nga zwine ra khou vhona.

Kha ri vhale

Ro thoma u pfa nga munukho wa
vhutsi musi ri kilasini. Nndinde ya
thoma u nukhedza. Hu khou nukha
mini?

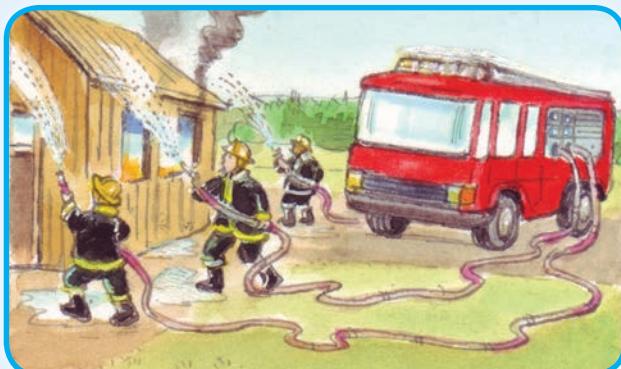

Ra ḥodzimela ri tshi ḥoda u vhona na
u bvela nn̄da. Mugudisi vha ri ri songo
bvela nn̄da. Vha ri bvisa nga muthihi
nga muthihi ra ima fhasi ha muri ro ita
muduba.

Mugudisi vha founela 10177. Nga
muthihi ra ima fhasi ha muri ro ita
muduba.

Ha swika vhanna vha rathi vha
zwidzimamulilo vha dzima mulilo. Vho
vha vho kungela mabannda mahulu
na mbado vho ambara masiki maṭoni
na kha milomo.

Lori yavho yo vha i tswuku. Vho
dzima mulilo nga mapaiyi mahulu.
Vho shumisa phaiphi ndenya, ndapfu
vha kona u dzima mulilo.

Deithi:

Kha ri nwale

Tangedzelani maipfi a re tshibogisini ane a amba nga vhatu vha no fhira muthihhi.

Mataluli

nne rine vhone ene avha yanu vhoiwe
iwe inwi zwanga yawe zwavho ene yanu

Nangani ni tingedzele ipfi lo teaho.

Kha ri nwale

Ene u vha dzula fzano.

Bongi u vha na luvhilo.

Vha u vha tshikoloni.

Vhana u vha khou tamba

Ene u khou vhala.

Ndumeliso u khou tamba.

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo. Ni kone u shumisa maipfi matanu kha u nwala mafhungo anu inwi mu ne buguni yanu ya ndowedzo.

munukho	vhutsi	bvela	swa	maanda
nukhedza	tsini	bvisa	swika	phanda
nukha	tsitsa	bvuma	phuluswa	zwanda

Fhindulani mbudziso idzi. Ipfila u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi.

Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Kha ri nwale

Ho vha hu tshi khou swa mini?

Ho swika vhadzimamulilo vhangana?

Ndi nga mini mugudisi Vho Patel who vhudza vhana uri vha ime nga muduba fhasi ha muri?

Ngauri

Nomboro dza luingo lwa vha zwidzimamulilo ndi ifhio?

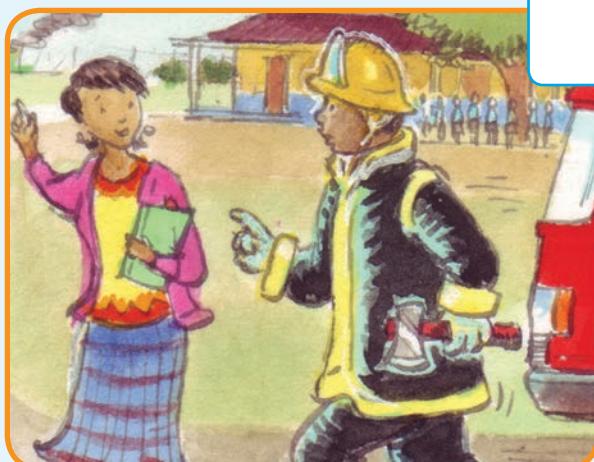
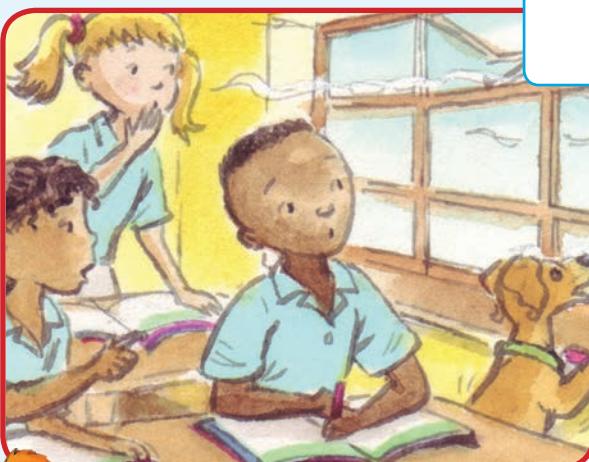
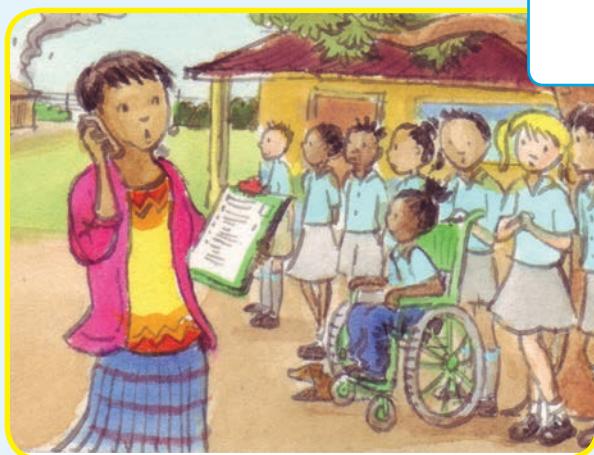
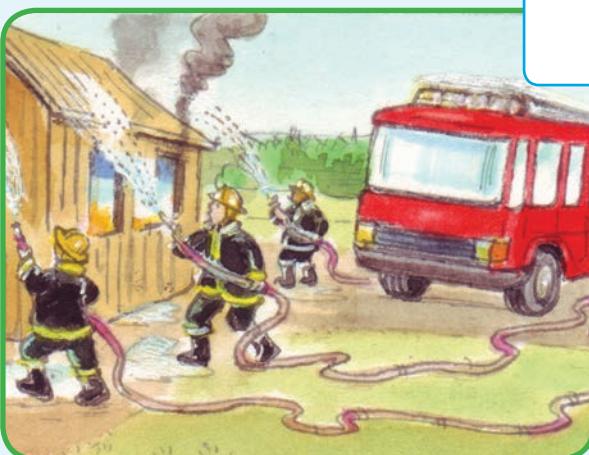
TEACHER: Sign

Date

Kha ri ite nyito

Nomborani zwifanyiso izwi u bva kha l u swika kha 4 ni tshi sumbedza u tevhekana hazwo nga ngona.

Kha ri nwale

Nwalani fhungo nga tshinwe na tshinwe tsha izwi zwifanyiso.

Deithi:

Kha ri nwale

Dzhenisani zwiga zwa u vhala zwo teaho.

Shumisani tshigambudziso

kana tshigagarukela

kana tshiga tsha u awela

Tshete

Thusani shede i khou swa

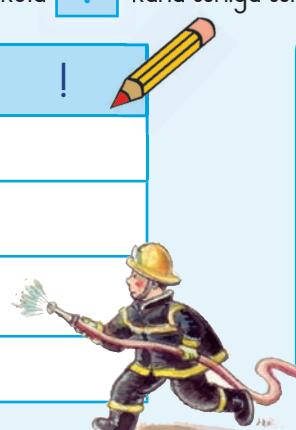
Zwa mulilo zwo bvelela lini

Mulilo u ngafhi

Vho dzimisa hani mulilo

Maipfimadivhiwa

vhona
muthihi
bvisa
vhutsi

Divhamaipfi

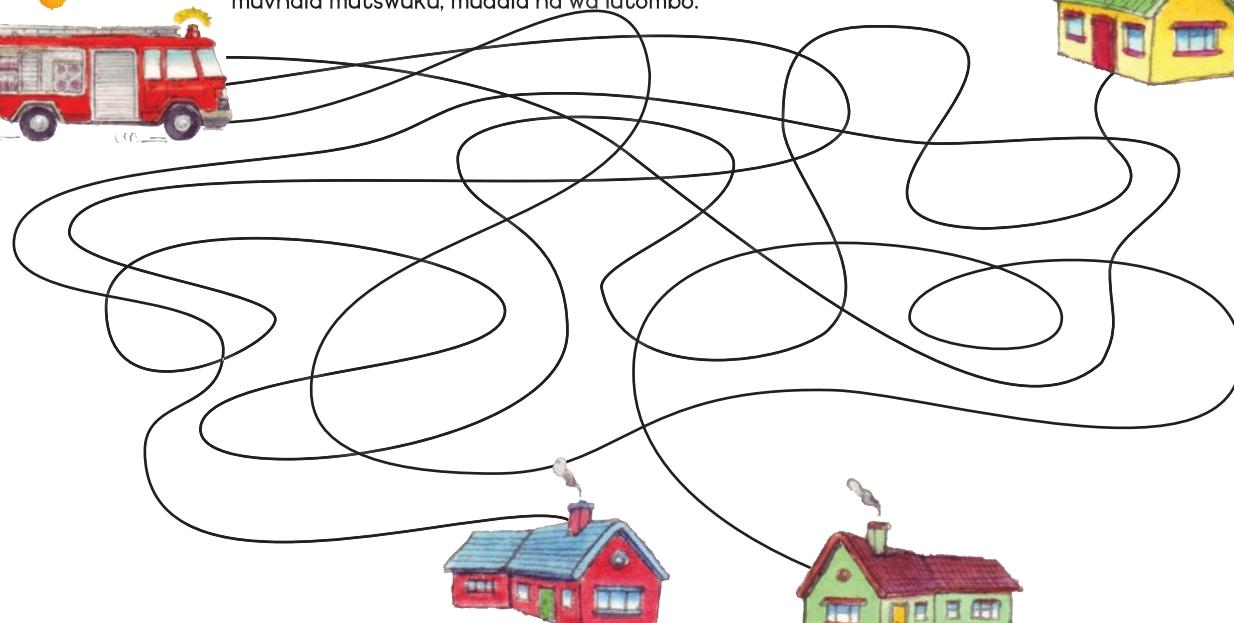
Talelani maipfi ane a tea u thoma nga malederedanzi. Ni kone u shumisa maipfi matšanu kha u nwala mafhungo anu inwi munę buguni yanu ya ndowedzo.

vhonani	ntshavheni	phando	tshimange	metshe
cape town	ndumeliso	musumbuluwo	tamba	lavhuraru
tshidula	mpumalanga	east london	johannesburg	kelengende
sundani	ntakadzeni	peni	mpumalanga	penisela

Kha ri diphine

Thusani vhadzimamulilo uri vha wane ndila ya u ya zwifhatoni zwi na muvhala mutswuku, mudala na wa lutombo.

TEACHER: Sign

Date

21

11 Duvha la laiburari

Themo ya 1 - Vhege dza 3–4

Kha ri ambe

Kha ri sedze tshifanyiso ri ambe nga zwine ra khou vhona.

Kha ri vhale

Wanani ni tangedzele mubvumo sh.

Namusi riñe ro vha ro ya laiburari musi tshikolo tsho no bva.

Na Lufuno ro tuwa nae ri tshi thusana u kungulusa tshidulo tsha milinga tshawe. Laiburari hu na bugu nnzhi. Ndi dzine dza vhalwa nga vhatu vhanzhi.

Ndo takadzwa nga bugu ya mafhungo a bere tshena. Ndi bere i no kona u bambela Iwanzheni i sa mbwandameli.

Vhonani o hadzima bugu i no amba nga mupfuluwo wa Vhavenda vha tshi bva Afrikakati. U funesa divhazwakale.

Langalanga o dudumela bugu a zwi pfa ngauri ndi mupfufhi. Nndinde yo sala nnda yo tungufhala.

Mmbwa a dzi tendelwi ngomu laiburari.

Zwi na vhutungu zwa mmbwa.

Deithi:

Kha ri nwale

Livhanyani maipfi a re kha tsha monde na maipfi a re kha tsha ula uri a vhumbe mafhundo.

Ho ngo ya tshikoloni ngauri

Ndo ambara dzhesi ngauri

Ndo bva na tshisamburenii ngauri

Ndo tamba nnda ngauri

ho vha hu na duvha.

yo vha itshi sumbedza u na.

o vha a tshi khou lwala.

ho vha hu na phepho.

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelese milvumo. Ni kone u shumisa maipfi matanu kha u nwala mafhundo anu inwi muñe buguni yanu ya ndowezzo.

vhanzhi	mbwdamela	mupfuluwo	tendelwa	mini
lwanzhe	vthumbwa	mupfufhi	lwala	ngani
milenzhe	mbwanana	pfuka	lwendo	lini

Kha ri nwale

Fhindulani mbudziso idzi nge na fhedzisa fhungo liñwe na liñwe.
Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Ndi nga mini tshindulo tsha milinga tsha Lufuno tsho vha tshi tshi lemela?

Ngauri o

Ndi nga mini Langalanga o kondelwa nga u swikela bugu shelifuni?

Ngauri o

Ndi nga mini Vhonani o hadzima bugu ya mupfuluwo wa Vhavenda?

Ngauri u

Ndi ngani Nndinde yo sala nnda?

Ngauri yo

TEACHER: Sign

Date

Kha ri ite nyito

Nwalani dzina ja bugu ye na i takalela.

Olani tshifanyiso tshi no sumbedza zwine bugu ya amba ngazwo.

Muriwali:

Kha ri nwale

Nwalani maf'hungo mararu ni tshi bula zwe zwa ni takadza buguni iyi.

Deithi:

Kha ri nwale

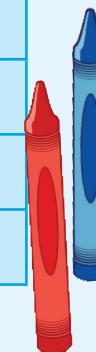
Livhanyani ipfi linwe na linwe li re kha tshibogisi tsha lutombo na line la vha na raimi na lo li re kha tshibogisi tsha tada.

lila		fula
disa		isa
lela		elela
pana		fana

dzula		fhala
lilisa		isa
tolela		fhela
tala		dzwala

Maipfimađivhiwa

lini
inwi muñe
zwino
namusi

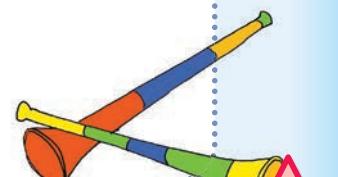
Kha ri diphine

Olani tswayo dzo imelaho tshiñwe na tshiñwe tsha zwithu zwi tevhelaho ni ɏalutshedze khonani yanu zwine luswayo lwa amba.

A hu dzheni mmbwa.

A hu lidzwi mavuvuzela.

A hu shumiswi selefounu.

A ho ngo tendelwa mbudzi.

Teacher:
Sign:
Date:

TEACHER: Sign

Date

25

Kha ri sedze
tshifanyiso ri ambe
nga zwine ra khou
vhona.

Vhonani u fundedza vhañwe vhana u ita mathuthuba.

Mutshini wa mathuthuba

Zwine na do shumisa
zwilebulu zwa 2 zwičuku zwa oili
Hafu ya khaphu ya tshikoli
Muñó.

Zwine na tea u ita
Shelani oili panini.
Shelani tshikoli panini.
Vheani pani kha tshičofu tshi no khou fhisa kana muliloni.
Ni vhone ni sa do swa.

Thetshelesani mathuthuba a tshi thuthuba.

Tibulani pani musi a si tsha thuthuba.

Dzimani tshičofu kana mulilo.

Shelani mathuthuba tshidishini ni ḥunedze muñó. Ni dzinginyise tshidishi.

Dikandeni.

Deithi:

Kha ri nwale

Wanani ni tingedzele phindulo i re yone.

Ni shumisa oili nngafhani?

A	Ya lebula thukhu nthihi
B	Ya lebula thukhu mbili
C	Ya lebula thukhu tharu

Zwiñwe zwine na do shumisa ndi zwifhio?

A	Mathuthuba
B	Mathuthuba na munø
C	Muomva

Ndi nga mini ni tshi tea u londa musi ni tshi khou ita mathuthuba?

Divhamaipti

Wanani ni tangeledze phindulo yo teaho. Zwi a difha naa? Ni kone u shumisa maipfi matjanu kha u nwala mafhungo anu inwi muñe buguni yanu ya ndowedzo.

panini	tshi ~~to~~ fu	swa	tshidishini	dzinginyisa
kupula	watshi	swole	shela	gonya
mukope	tshikoli	swiswina	shasha	nyimbo

Kha ri nwale

Zwithu zwi tehelaho zwi na mudifhode?

Wanani ni tangeledze phindulo yo teaho.

A	nambitela
B	dunga
C	vhavha
D	munø

A	nambitela
B	dunga
C	vhavha
D	munø

A	nambitela
B	dunga
C	vhavha
D	munø

A	nambitela
B	dunga
C	vhavha
D	munø

TEACHER: Sign _____ Date _____

Ni funesa	duvha <u>li</u> funeswaho kha vhege?	zwipotso kana mutambo u funeswaho?	bugu i funeswaho?
Dzina			
Dzina <u>la</u> khonani			
Dzina <u>la</u> khonani			

Kha ri nwale

Talani mutalo u no ḥanganya fhungo li re kha bogisi la muvhala wa lutombo na
fhungo li re kha bogisi la ṫada.

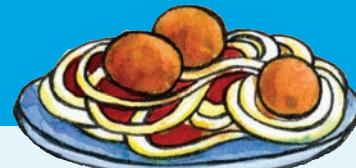

Yo vha i tshi nga i nga na.	Nda founela vha zwidzimamulilo.
Ho vha hu tshi nga hu <u>do</u> rothola.	Nda ṫuwa na dzhesi tshikoloni.
Ndo vha ndi tshi khou ya u tamba bola.	Nda ya nda dzhia <u>jeri</u> .
Bisi yo vha i tshi khou swa.	Nda tshetshelela vhurotho.
Tshimange tsho vha tsho gonya muri tshi si tsha kona u tsa.	Nda ya tshikoloni na tshisambureni.
Ndo vha ndi tshi <u>ṭoda</u> u ita Sangwetshi.	Nda thivha tshivhana.
Ho vha hu duvha <u>langa</u> <u>la</u> mabebo.	Nda ṫuwa na khokho tshikoloni.
Mbudzi yo dzhena nga tshivhana <u>daraṭani</u> .	Nda ṫuwa na khokho dzanga tshikoloni.

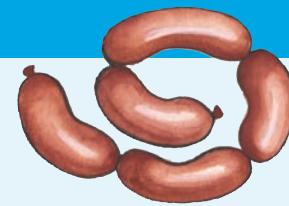
Deithi:

Kha ri ñwale

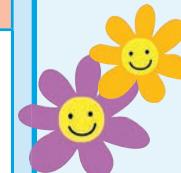
Nwalani zwithu zwine na zwi funesa. Zwino vhudzusani khonani mbili zwithu zwine dza zwi funesa.

zwiliwa zwi funeswaho?	phurogireme ya TV kana radio i funeswaho?	muthu a funeswaho?

Maipfimadivhiwa

zwiliwa
bugu
radio
ziipotso

Nwalani risipi yanu.

Kha ri diphine

Risipi _____

Zwine nda do shumisa _____

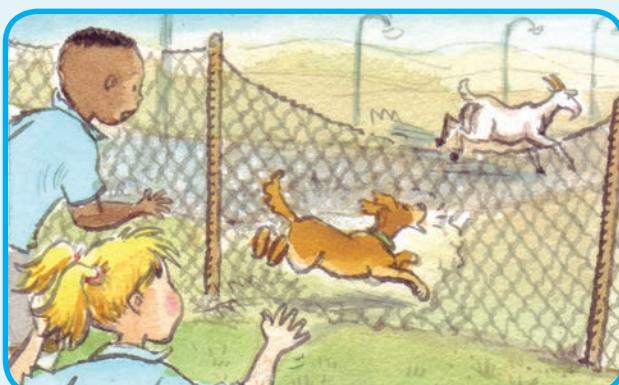
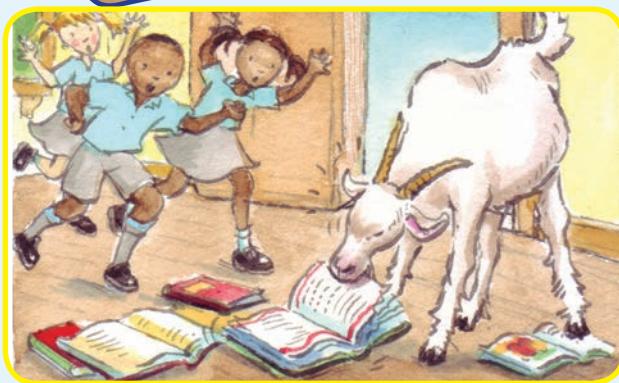
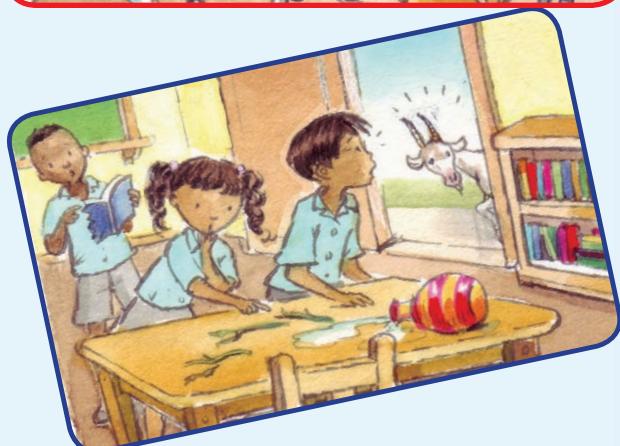

Zwine nda fanelu u ita _____

TEACHER: Sign _____

Date _____

MATHOMO A TSHITORI

Ro vha ri tshi khou shuma mushumo washu. Musi ri tshi khou ñwala Vhonani a ri lantshi yawe yo tswiwa, fhedzi ri si zwi tende ngauri ro vha ri songo vhona hu tshi dzhena muthu kilasini.

MUTUMBU WA TSHITORI

Ndumeliso a ri bugu yawe yo kherulwa naho ri songo vhuya ra vhona muñwe muthu o fara bugu yawe.

Nga murahu ra wana uri maluvha a mugudisi o ngalangala hone ra mangala uri ho bvelela mini khao.

Ra kona u vhona uri mutti wazwo ndi nnyi. Ho vha hu libudzi lihuluhulu le la dzhena tshikoloni ngauri darata yo vha yo tshukhuwa. Lo vha li na ndala zwino la la tshiñwe na tshiñwe tshine la tangana natsho.

MAGUMO A TSHITORI

Ho thusa Nndinde ye ya li pandamedza. Yo li pandamedza i sa humi nahone i sa homelwi. Nga murahu ro he ro thusa kha u thivha tshivhana.

Deithi:

Kha ri ite nyito

Tambani litambwa la tshitori tsha mbudzi i tshi dzhena tshikoloni.

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo.

Ni kone u shumisa maipfi matamu kha u nwala mafhungo anu inwi
muje buguni yanu ya ndowedzo.

lantshi	ngalangala	bvelela	nnyi	homelwi
tshintsha	ngomu	bvuma	nnyala	lwela
ntshela	nguvho	vhubva	nnyamba	elelwa

Kha ri nwale

Fhindulani mbudziso idzi. Ipfi la u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

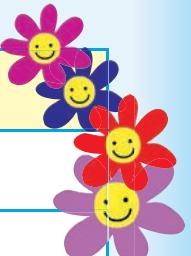
Bulani zwithu zwiraru zwe mbudzi ya la.

1.

2.

3.

Mbudzi yo dzhenisa hani tshikoloni?

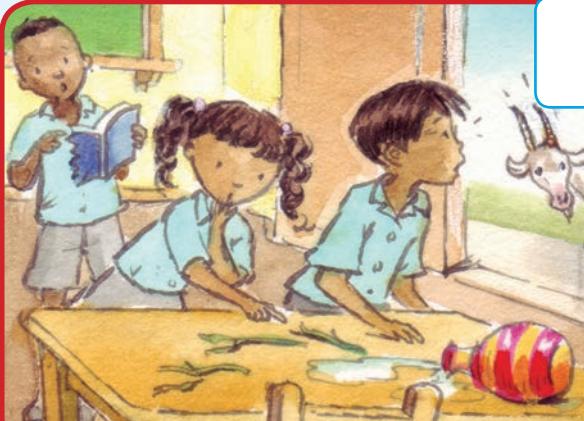
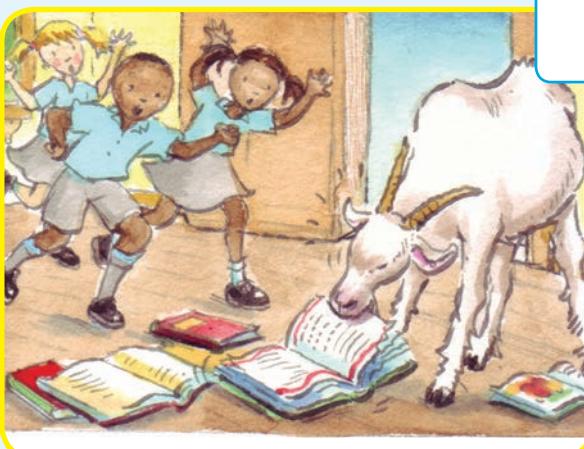
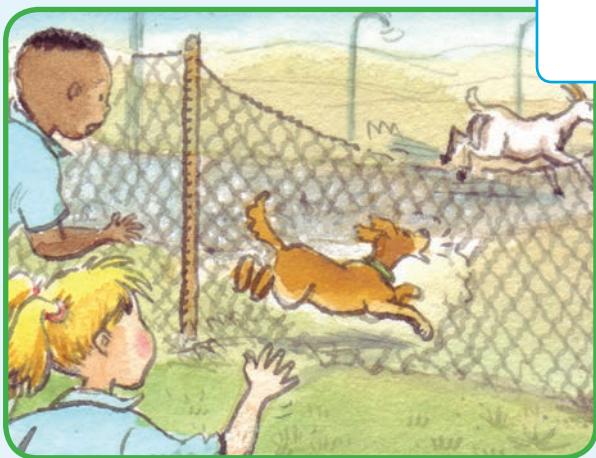
Ndi nnyi we a pandamedza mbudzi?

Todani thoho yavhu di ya itshi tshitori ni i nwale hafha.

Kha ri nwale

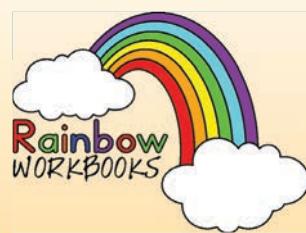
Ńwalani nomboro kha zwifanyiso izwi nga mutevhe wone.
Ni kone u nwala fhungo la tshifanyiso tshiñwe na tshiñwe.

Kha ri diphine

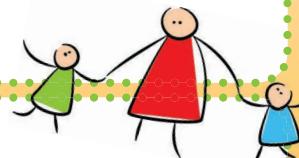
Ńwalani tshiñori tshañu inwi muñe kha tshibammbiri. Tshiñori tshi tea u vha na mathomo, mutumbu na magumo. Humbelani khonani yanu a ni thuse nga u tshi lulamisa. Zwino ni khou ya u ita bugu yanu. Gerani siañari li tevhelaho buguni iyi. Gerani ni tshi tevhedzela zwithoma. Petani siañari kha zwithoma. Ńwalani dzina la bugu kha khavara. Ńwalani dzina janu nga fhasi ha dzina la bugu, ngauri muñwali wayo ndi inwi. Olani tshifanyiso kha khavara. Zwino ńwalani tshiñori tshañu buguni.

KHAVARA YA MURAHU

NGA HA MUÑWALI

Ńwalani dzina jaŋu

Miñwaha yanu

Hune na dzula hone

8

KHAVARA

Olani tshifanyiso hafha.

Ńwalani dzina ja bugu hafha.

Ńwalani dzina (ndi inwi muñwali).

1

Lipsila 4. Gierani kha mutalo paa murahu ba muis no siten ja bugu uamu.

Lipsila 1. Patan kha mutalo wa muis hama.

5

Iasaniphanđa tsabitiori tsahany hafha.

Olani tshifanyiso hafha.

4

Ńwalani mutumbu wa tsabitiori tsahany hafha vhuakati ha siatari ja 5.

shifanyiso hafha.

Olani tshifanyiso.

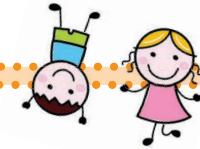

Olani tshifanyiso.

Thomani u nwala tshiṭori tshānū hafha kha siatari la 3.

2

Fhedzisani tshiṭori tshānū.

3

7

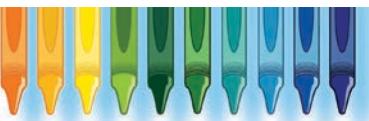
Isani phandā tshiṭori tshānū hafha.

Olani tshifanyiso hafha.

Nwalanī urī hu bvelēla minī magymoni a tshiṭori tshānū hafha.

Olani tshifanyiso hafha.

Z Thero ya 2: Mashaka na dzikhonani Themo ya 1: Vhege 5–10

Z	17 Muzwala ane nda mu funesa 36	22 Zwe ra ita ro<small>the</small> 46	28 Phathi na phikiniki 58
W	U amba: U shumisa vhusevhedi ha u tou vhona nga ma <small>č</small> o kha u bvumba uri tshi <small>tori</small> ri amba nga mini.	U amba: Litambwa la tshi <small>tori</small> .	U amba: Itani thodisiso. Vhudzisani mbudziso dza lini, ngafhi na nnyi ni nwale phindulo kha thebu <small>lu</small> .
i	U vhalana tholokanyondivho: Vhalani lu <small>rwalo</small> lwe Dumi a rwalela. Sedzesani nga ma <small>č</small> anda direse na theshano. Tholokanyondivho ya zwi re ngomu.	U rwala: Dzhenisani zwiga zwa u vhala mafhungoni.	Luambo: Topolani maiiti a tshifhinga tsho fhiraho.
r	Foniki: zw, ngw, nts, nw, n.	U rwala: Nwalululani mafhungo e kha tshifhinga tshi fhiraho ni tshi a thoma nga Mulovha.	Luambo: U livhanya maiti a re kha tshifhinga tsho fhiraho na a re kha tshifhinga tsha zwino.
e	18 Muzwala wanga 38	Tambani mutambo wa maipfi ni tshi shumisa mibvumo ye na i guda u swika zwino.	Luambo: Nwalani mafhungo a re kha tshifhinga tsho fhiraho ni tshi a thoma nga Mulovha.
n	U amba: Ambani nga mitambo yo fhambananaho ine na I tamba. Hu na mitambo ine ya nga ni vhangela khombo? Khumbulelo	23 Mpho ye ya xela 48	Luambo: Mutevhe wa alifabete
g	U rwala: Nwalani lu <small>rwalo</small> . Ambani nga zwine na khou ita tshikoloni khathihi na mafhungomaitei (nyusi).	U rwala: Vhalani tshi <small>tori</small> ni fhindule mbudziso.	U rwala: Nwalani thambo ya u fhululedza Duvha la Mabebo.
o	Olani muri wa mashaka. Nwalani madzina a mashaka a afho mu <small>č</small> ani. (madzina vhukuma)	Foniki: Tangedzelani maipfi ane a vha na vh na dz.	29 Mu<small>č</small>la u re na mutakalo 60
m	19 U dalela mashaka 40	Foniki: ph, mph, mpf, x.	U vhalana tholokanyondivho: Vhalani dayari ya Ntakadzeni
u	U amba: Ambani nga tshifanyiso ni bvumbe uri hu do bvelela mini tshi <small>tori</small> ni.	24 U wana zwithu 50	Foniki: mb, tsh, shi, ntsh, nw
	U vhalana tholokanyondivho: Nganetshelo	U rwala: Tevhekanyani zwifanyiso uri zwi <small>č</small> alutshedze tshi <small>tori</small> .	Foniki: Vhekanyani maipfi aya zwibogisini zwo teaho zwa maipfi.
	Foniki: kh, sh, tsh, d, dzw, vh	Nwalani fhungo la tshifanyiso tshinwe na tshirwe	30 U tshila nga tshifhinga 62
	20 Ndilani ya u ya u dalela muzwala wanga 42	U rwala: U livhanya maiti a re kha tshifhinga tsha zwino na a re kha tshifhinga tsho fhiraho.	Nwalani zwifhinga zwo fhambananaho zwa zwiitei zwe zwa bulwa dayarini ya Ntakadzeni.
	U rwala: Itani gara <small>č</small> a ya u tamela mulwadze mashudu.	U diphina: wanani phambano. (thalutshedzo.)	U rwala: Nwalani mafhungo e kha tshifhinga tsho fhiraho a zwe na ita mulovha. Ni thome nga "mulovha".
	Luambo: U shandula mafhungo a tshi bva kha tshifhinga tsha zwino a tshi ya kha tshifhinga tshi <small>da</small> ho ni tshi thoma nga Mulovha.	25 Mulanga a tshi xela 52	U rwala: Itani fhedzisani dayari ya zwine na do ita vhege i qaho.
	U rwala: Nwalani uri ndi mini tshi no ita uri ni pfe no takala, no tungufhala, no sinyuwa na u ofha.	U vhalana tholokanyondivho: Nganetshelo	Tambani mutambo wa nowa na jeri.
	U amba: Tevhelani mukwita (meizi) uri ni wane ndila ni kone u laedza khonani yanu uri ha Tshamaano hu yiwa nga ndilade.	Foniki: th, nw, sw, nga, dz	Gerani bodo ya mutambo murahu ha bugu.
	21 Ro vhuya ra swika 44	Luambo: Maiti na zwifhinga, mulovha, namusi kana matshelo.	31 Tshi<small>tori</small> tsha makhulu vha mukègulu 64
	U vhalana tholokanyondivho (nyanetshelo)	U rwala: Nwalani tshi <small>tori</small> tsha musi we na xela	U vhalana tholokanyondivho: Vhalani tshi <small>tori</small> tsha khali dza makhulu.
	U rwala: find the words in the story and fill them into the correct phonic column: ee, ea, oo NB. This activity doesn't exist on pp44-45.	Luambo: Lipfanisi	Foniki: dz, kh, vh, tsh
	Foniki: sw, rw, mm, ny, sh	U rwala: Nomborani mafhungo ni tshi sumbedza thevhekano yao tshi <small>tori</small> ni.	32 Tshi<small>tori</small> tsha mu<small>č</small>a wa hashu 64
		U amba: Tevhedzelani mukwita uri ni wane ndila ni laedze khonani yanu ndila.	U amba: Itani litambwa la tshi <small>tori</small> tsha khali.
		27 Phikiniki ya duvha la mabebo la makhulu vha mukalahâ 56	U rwala: Nomborani mafhungo a re afho fhasi a tshi ya nga u tevhekana ha zwiwo tshi <small>tori</small> ni.
		U vhalana tholokanyondivho: Vhalani thambo ya u fhululedza Duvha la Mabebo.	U rwala: Itani pulane ya u rwala tshi <small>tori</small> tsha <small>nu</small> ni tshi shumisa mepe wa muhumbulo.
		Foniki: kh, tshi, vh, sh	U rwala: Nwalani bugu ya tshi <small>tori</small> ni tshi shumisa thempheleithi ya tshigeriwa. Tshi <small>tori</small> tsha <small>nu</small> tshi vhe na mathomo, mutumbu na magumo.
		U rwala: Vhumbani mbudziso ni tshi shumisa lini, ngafhi na nnyi nahone ni fhedzise nga tshigambudziso.	

Ha Vhonani

No vuwa hani muzwala?

A thi koni u hangwa zwe ra diphina ngazwo zwila tshikolo tsho vala.
Ndi a mwemwela ndi ndothé ndi tshi humbula duvha le ra ya u bambela.
Tshi no ntakadza ndi musi inwi ni tshi wela tivhani na toda u nwela khothe.
Nda ni nula madini no nukala.

Tshikolo tsho vula zwino ri vhukati na u lugisela zwipotso na
mułatisano wa nyimbo ngei Makhado. Vhege i daho hu na
khontsati ya tshikolo zwino na nne ndi muñwe wa vhatambi.
Ndi do da nda ni dalelavho tshi tshi vala.
Muzwala wañu,

Tshamaano

I Section BB
Oliver Tambo Road/Vleifontein
5 Thafamuhwe 2015

Deithi:

Kha ri nwale

Vhalani tshit̄ori tshi re kha siat̄ari la 36 ni fhindule
mbudziso idzi. Ipf̄i la u thoma la phindulo yanu li tea u thoma
nga lederedanzi. Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Ndi nnyi o nwalaho ulu luñwalo?

Maipfimadivhiwa

dalela
diphina
vhatambi

Luñwalo lu khou ya kha nnyi?

Lwo nwaliwa nga ñuvha lifhio?

Luñwalo ulu lu amba nga mini? Nwalani zwithu zwivhili.

1.

2.

Tshamaano u ño ita zwifhio khontsatini?

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelene mibvumo yao.
Ni kone u shumisa maipfi mat̄anu kha u nwala
mafhungo anu inwi muñe buguni yanu ya ndowedzo.

muzwala	hangwa
ngazwo	ngwana
zwino	ngwena

inwi	khontsati
nwela	nts̄a
nwisa	nts̄isa

wanu
nula
nukala

TEACHER: Sign

Date

Kha ri ite nyito

Ambani na khonani yanu nga zwiñwe zwa zwithu zwine na ita musi ni tshi khou tamba na vhariwe vhana. Hu na mitambo ine na tamba ine ya nga ni vhangela khombo? Ambani nga (nyusi) mafhungomaitei ane na vha nao a no kwama muta na tshikolo.

Kha ri nwale

Nwalelani muzwala wanu luñwalo. Mu vhudzeni zwine na khou ita tshikoloni khathihi na mafhungo a no kwama muta wa hanu.

Nwalani direse yanu

Nwalani duvha ja ñamusi

Ha

Wanu,

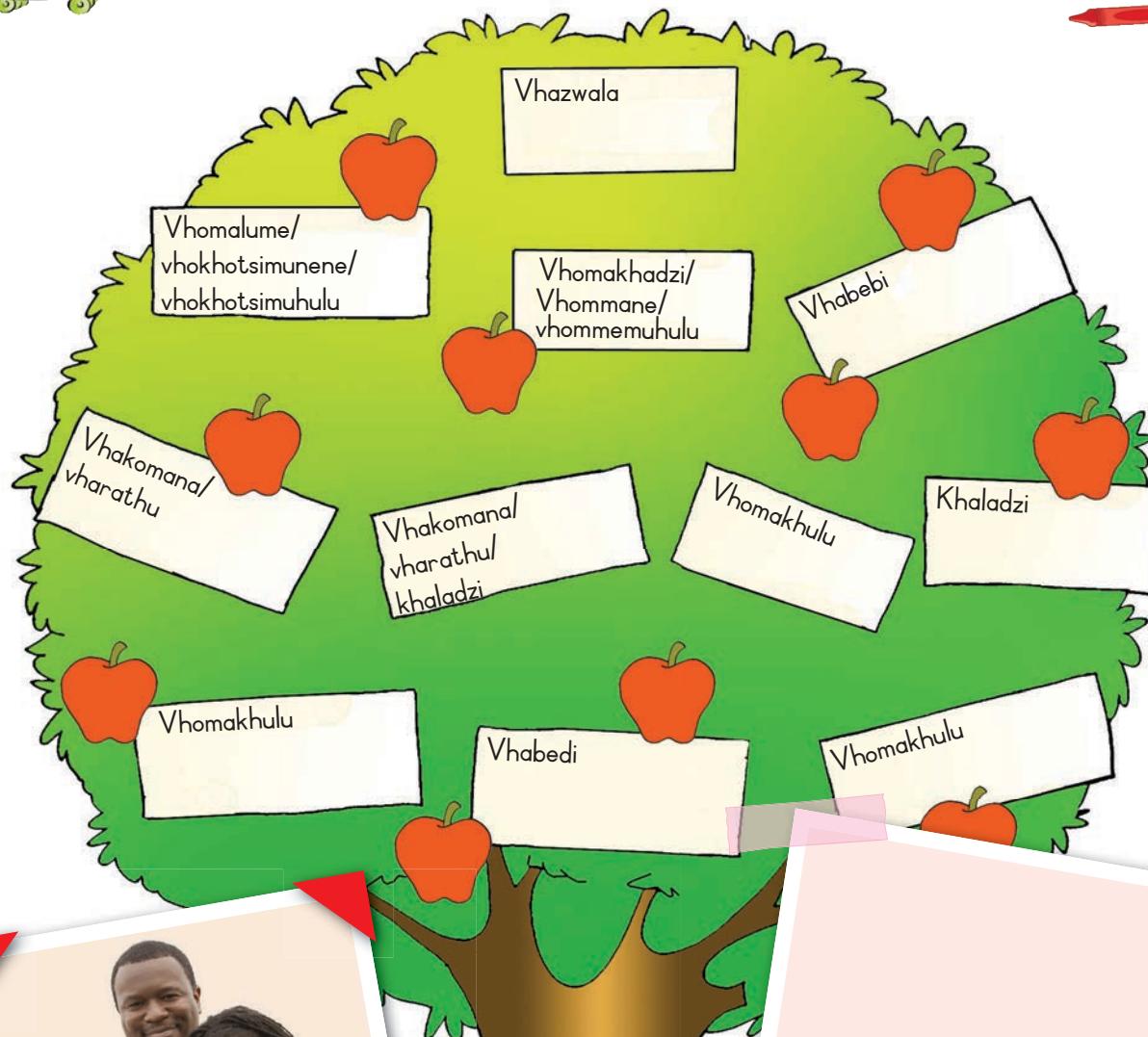
Nwalani dzina lanu.

Deithi:

Kha ri diphine

Olaní muri wa mashaka. Nwalani madzina a mashaka
afho mučani.

Tshifanyiso tsha
mashaka

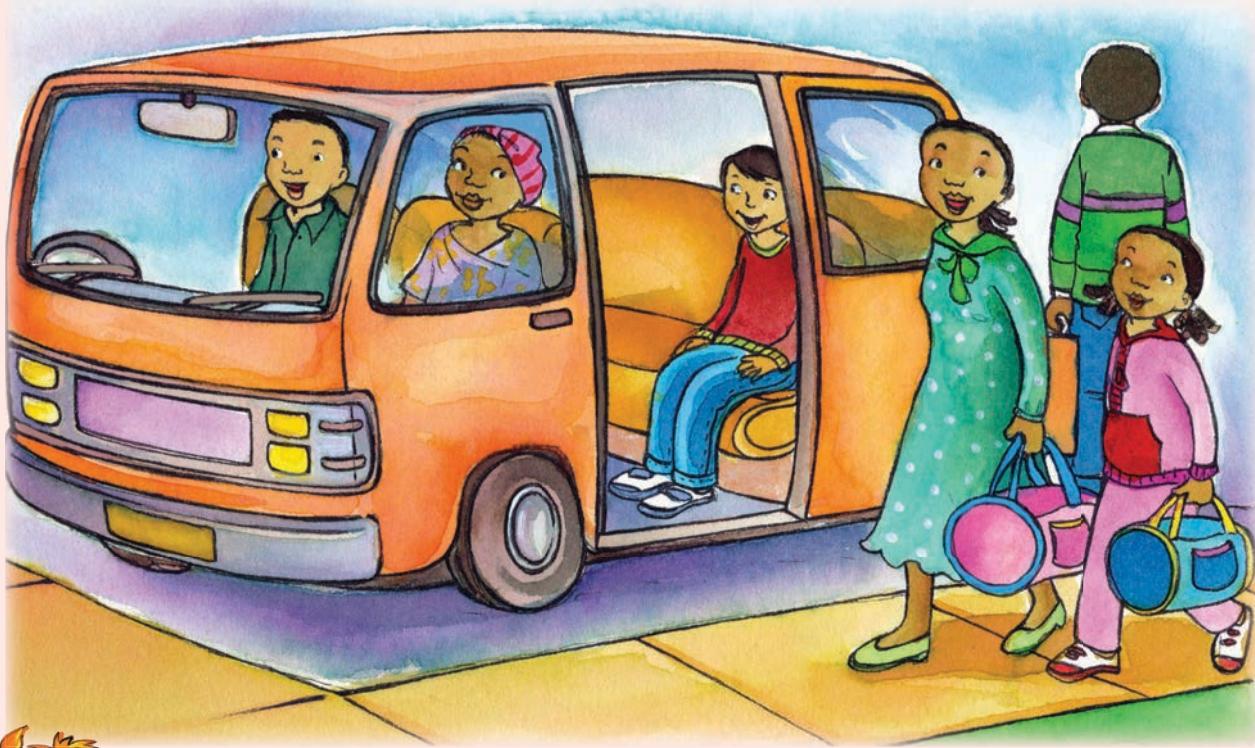
Teacher:
Sign: _____
Date: _____

TEACHER: Sign _____ Date _____

Kha ri ambe

Kha ri sedze tshifanyiso ri ambe nga zwine ra khou vhona.

Kha ri vhale

Mme a Tshamaano vha khou lwala. Vhonani na mme awe vho ya u vha ḥolela. Vha ḥo ḥuwa nga **thekhisi**. Vhonani o takala ngauri u khou dalela muzwala wawe, Tshamaano.

Bege dzavho dza pakiwa nga **matsheloni**. Vhonani o rengela Tshamaano tshifhiwa nahone o dzula o ita garaṭa ya u tamela mme a Tshamaano mashudu a uri vha ḥavhanye u fhola.

Thekhisi i ḥo **tshimbila vhusiku ho** ḥe ngauri fhethu ha hone ndi kule. Thekhisi i na mavhone avhudī.

Matshelo li tshi tsha Vhonani na muzwala vha ḥo tamba vha ḥiphiṇa vha tshi bambela na u fula mitshelo.

Deithi:

Kha ri nwale

Fhindulani mbudziso dzot̄he. Ipfī la u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Vhonani u khou ya ngafhi?

Maipfimadivhiwa

Iwala
thekhisi
bambela

Ukhou ḫuwa na nnyi?

Ndi nga mini vha tshi khou ya u dalela Tshamaano?

Vha ḫo ḫuwa nga mini?

Vha ḫo ḫuwa nga tshifhingade?

Vhonani u ḫo ita mini o no swika ha Tshamaano?

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo.
Ni kone u shumisa maipfi mat̄anu kha u nwala
mafhungo anu inwi muñe buguni yanu ya ndowedzo.

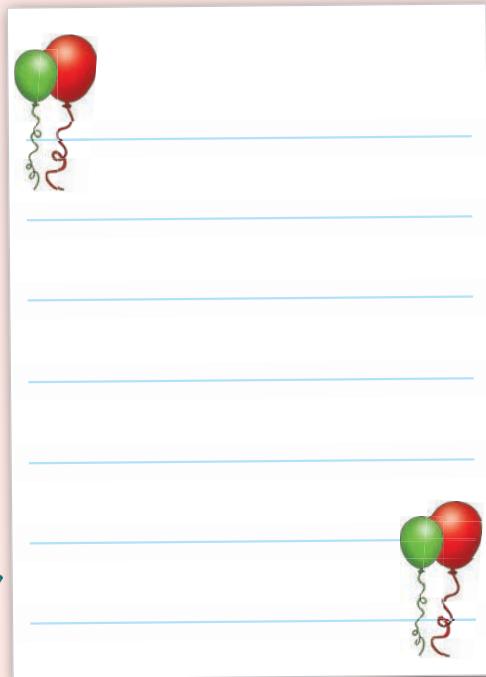
thekhisi	mashaka	matsheloni	madautsha	tanganedzwa	khowhe
thikhithi	shango	tshimbila	diphina	dzwala	ndevhe
khakhathi	mushumo	matshelo	zwidula	vhudzwa	vhala

TEACHER: Sign _____ Date _____

Kha ri ite nyito

Itani garaṭa ya u tamela mulwadze mashudu. Nwalani mulaedza wa tshipentshela nga phanda ha garaṭa. Ni iñwale kha tshipida tshi re ntha ha tshifanyiso ni kone u iñwala nga ngomu mulaedza wa tshipentshela wa u tamela mulwadze mashudu.

Kha ri iñwale

Nwalulani iñwe na iñwe la mafhungo aya, li thome
nga Matshelo. Ro dzula ro ni itela la u thoma.

Tshifhinga tshidaho

Ndi la zwiliwa.

Matshelo ndi do la zwiliwa.

Ndi ya ha Tshamaano.

Matshelo ndi do

Ndi tamba na Tshamaano.

Matshelo ndi

Ri tshimbila nga thekhisi.

Matshelo ri

Deithi:

Kha ri nwale

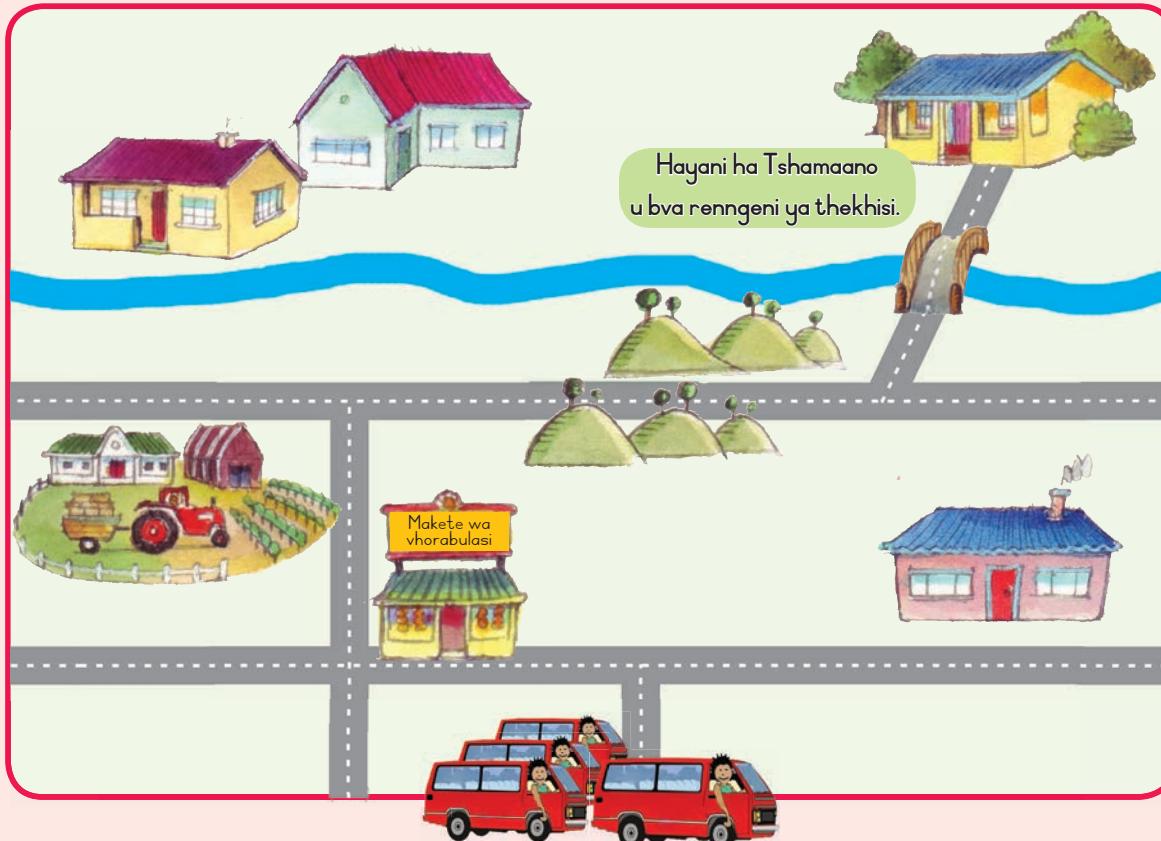
Nwalani fhungo li no ri vhudza uri ndi mini tshi no ita uri ni pfe no takala, no ḥungufhala, no sinyuwa na u ofha.

	Ndi mini tshi no ita uri ni pfe no takala?
	Ndi mini tshi no ita uri ni pfe no ḥungufhala?
	Ndi mini tshi no ita uri ni pfe no sinyuwa?
	Ndi mini tshi no ita uri ni pfe ni tshi ofha?

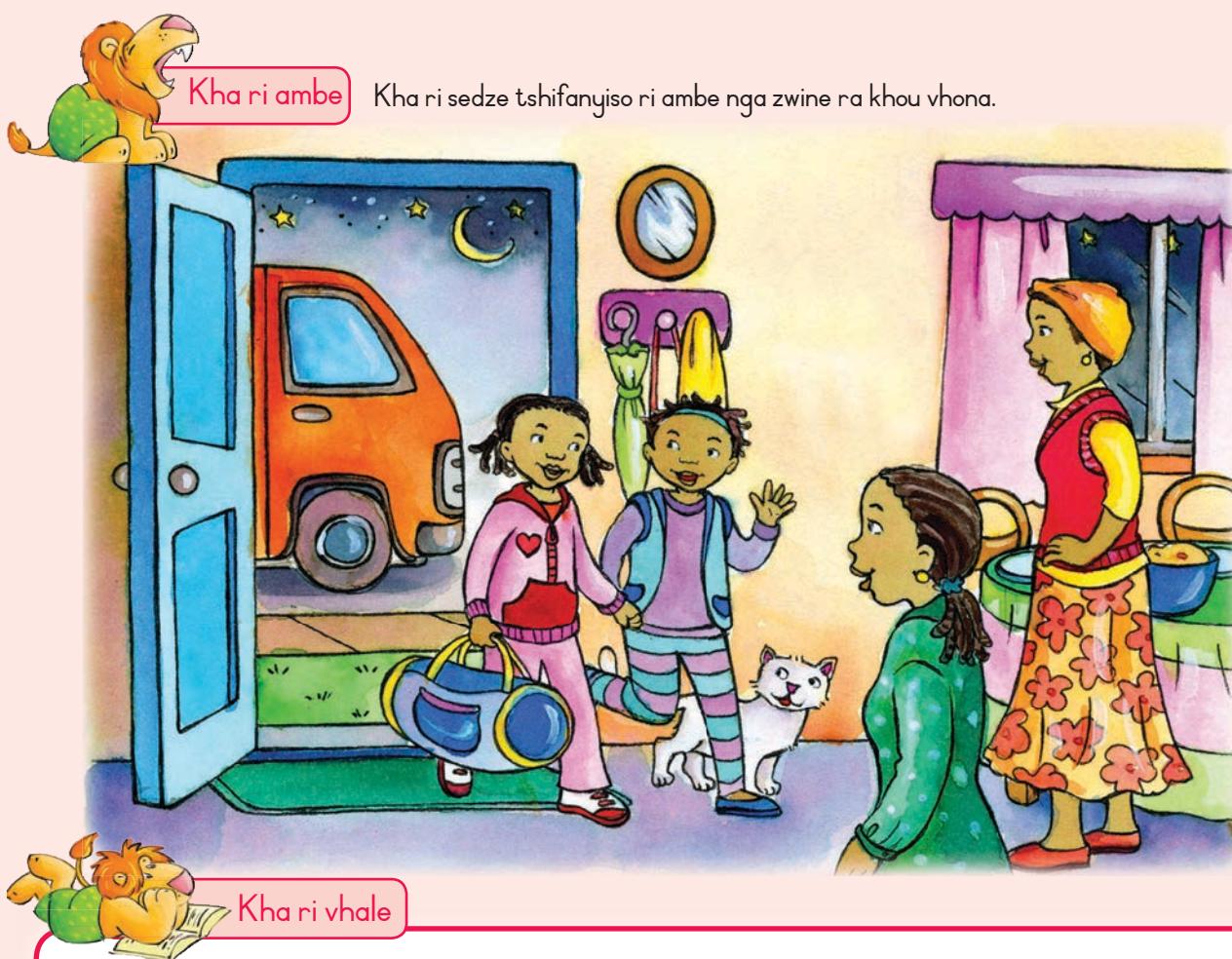
Kha ri diphine

Talutshedzani khonani yanu uri ha Tshamaano hu yiwa nga ndilade. Ambani uri khonani yanu u tea u khonela lini kha tsha monde kana tsha u la.

Teacher:
Sign: _____
Date: _____

TEACHER: Sign _____ Date _____

Kha ri vhale

Thekhesi ya mbo swika ha Tshamaano.

Ndi musi yo no rwa iri ya malo vhusiku ho no vha na swiswi.

"Ro swika mmawe," hu amba Vhonani o takala.

Vhonani o pfa o takala musi a tshi vhona muzwala wawe.

"Tshamaano wangavho!" ndi Vhonani a tshi vhidzelela.

"Idani ni Vhone zwidula zwituku mulamboni, Tshamaano o ambela nt̄ha". "Hai, ni do farwa nga mutambutambu.

Ni do tamba fhano hayani no thoma na la", hu amba mme a Tshamaano.

"Izwo ri do ya u tamba mirini," Vhonani u fhindula nga u

tavhanya. "Hai, ni do wa na vundekana.

Ni do tamba fhano hayani no thoma na la," ndi mme a Vhonani vha no ralo.

Deithi:

Kha ri nwale

Fhindulani mbudziso dzothé. Ifi la u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Thekhisi yo swika nga tshifhingade ha Tshamaano?

Tshamaano o ri vha do ita mini nga tsha matshelo?

Wo vha u muhumbulo wavhuudi uri vha tambe mulamboni vhusiku? Ngani?

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelise mibvumo. Ni kone u shumisa maipfi matanu kha u nwala mafhungo anu inwi muné buguni yanu ya ndowedzo.

swika	rwa	mmawe
swiswi	farwa	mme
vuswa	rwisa	mmila

Maipfimadivhiwa

badela
mambule
mutambutambu

fasha	tavhanya
fusha	bonya
shambo	nyala

vhala	fhisa
vhavha	vhifha
vhofho	fhatuwa

TEACHER: Sign _____ Date _____

22 Zwe ra ita rothe

Kha ri nwale

Tambani litambwa la Tshamaano na Vhonani vha tshi
toda u ya u tama. Ni sumbedze uri mme a Tshamaano vho ri mini.

Kha ri ite nyito

Nwalululani fhungo ili ni tshi shumisa zwiga zwa u vhala
zwo teaho.

bongi na takalani vha tama nga migivhela

sam u do fara miñwaha ya rathi nga nwedzi wa fulwi

Kha ri nwale

Nwalululani mafhungo a tevhelaho ni tshi a thoma nga Mulovha.
Shumisani maipfi aya uri a ni thuse.

Tshifhinga tsho fhiraho

ndo vha

ro vha

o kadzinga

o baka

ndo tama

Ndi tshikoloni.

Mulovha

Ndi tama na khonani dzanga.

Mulovha

Ukadzinga gumba.

Mulovha

Ubaka khekhe.

Mulovha

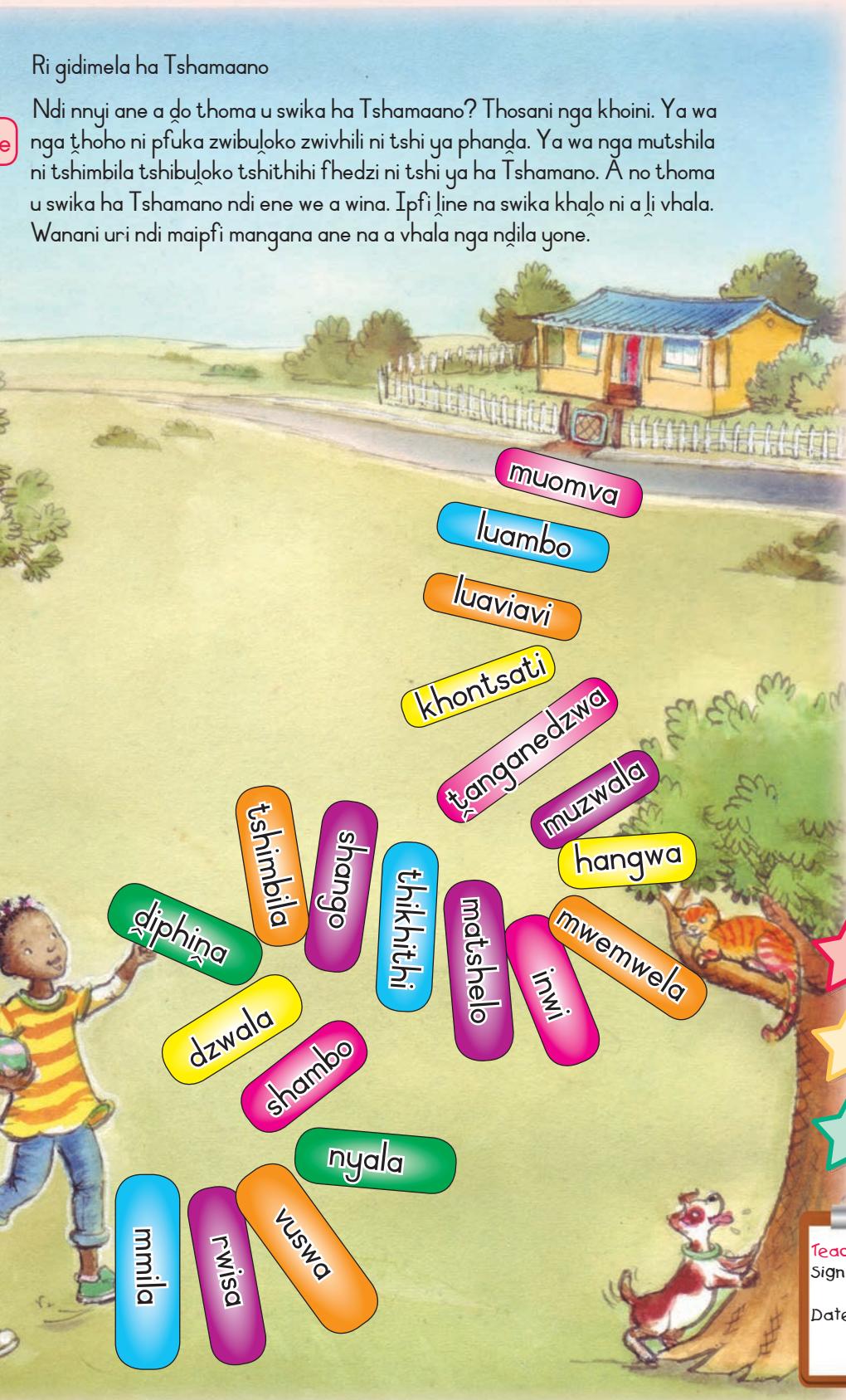
Ri tshikoloni.

Mulovha

Ri gidimela ha Tshamaano

Ndi nnyi ane a do thoma u swika ha Tshamaano? Thosani nga khoini. Ya wa nga t̄hoho ni pfuka zwibuloko zwivhili ni tshi ya phanda. Ya wa nga mutshila ni tshimbila tshibuloko tshithihi fhedzi ni tshi ya ha Tshamano. A no thoma u swika ha Tshamano ndi ene we a wina. Ipfī line na swika khalo ni a li vhala. Wanani uri ndi maipfi mangana ane na a vhala nga ndila yone.

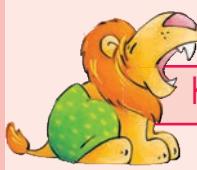
muomva
luambo
luaviavi
khontsati
tanganedzwa
muzwala
hangwa
mwemwela
inwi
matshelo
thikhithi
shango
tshimbila
dzwala
shambo
nyala
rwisa
mmila

Teacher:
Sign: _____ Date: _____

23

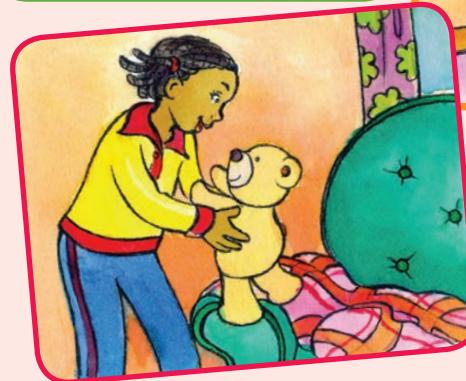
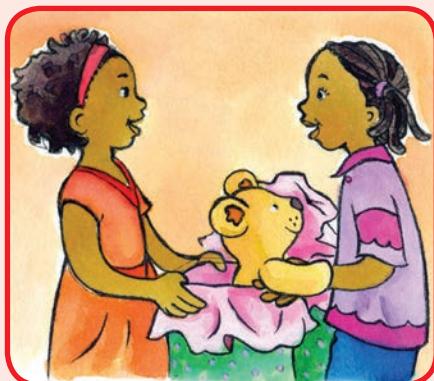
Mpho ye ya xela

Themo ya 1 – Vhege dza 5–6

Kha ri ambe

Kha ri sedze tshifanyiso ri ambe nga zwine ra khou vhona.

Kha ri vhale

Vhalani tshitɔri. Zwino tangedzelani maipfi ane a vha na **vh** na **dz**.

Ha Tshamaano ho vha hu tshi khou takadza nga maanda.

Tshamaano o mpha mpho musi ri tshi vho Ქuwa.

Yo vha i mpho ya tshipuka tshavhuđi tsha vhukuse hu no suvhelela.

Ndi tshivhingwi.

Ra dzhena thekhisini ri tshi vhuya hayani. Mvula ya thoma u na hu na phepho. Mme anga vha mpfukedza nguvho nda dudelwa.

Ndo Ქoda u ya thekhisini u ya u i sedza.

Nda lila mbilu yanga i tshi khou vhavha.

Ro vho i wana yo putelwa nga nguvho.

Nda takala vhukuma.

Deithi:

Kha ri nwale

Nangani phindulo yo teaho.

Vhonani ndi nnyi?

A	Vhonani ndi musidzana.
B	Vhonani ndi mutukana.
C	Vhonani ndi tshivhingwi.

Maipfimadivhiwa

mpho
tuwa
vhukuse

Mutsho wo vha wo ima nga ndila ifhio tshitiorini itshi?

- A Lo fhisa d̄uvha l̄ot̄he.
B Lo fhisa, ha rothola, mvula ya na.
C Yo na d̄uvha l̄ot̄he.

Vhonani o ya nga mini hayani?

- A Nga tshidimela.
B Nga thekhisi.
C Nga baisigira.

Nwalani phindulo dza mbudziso idzi.

Vhonani o dipfa hani musi o vhona u nga mpho yawe yo xela?

Ni zwi d̄ivha nga mini?

O wana mpho yawe ngafhi?

D̄ivhamaipfi

Vhalani maipfī ni thetshelese mibvumo. Ni kone u shumisa maipfī mat̄anu kha u nwala mafhungo aṇu inwi muṇe buguni yaṇu ya ndowedzo.

mpfa	tshivhingwi	phepho	mpfukedza	xela
mpho	ngwena	phapha	mpfo	xaxara
mphura	khangwa	phanda	mpfu	xoya

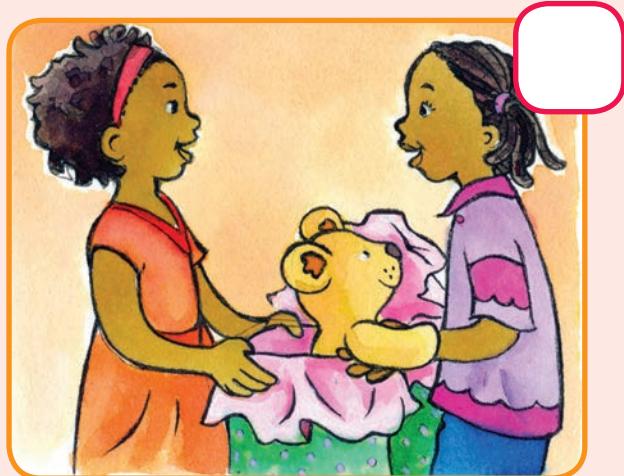
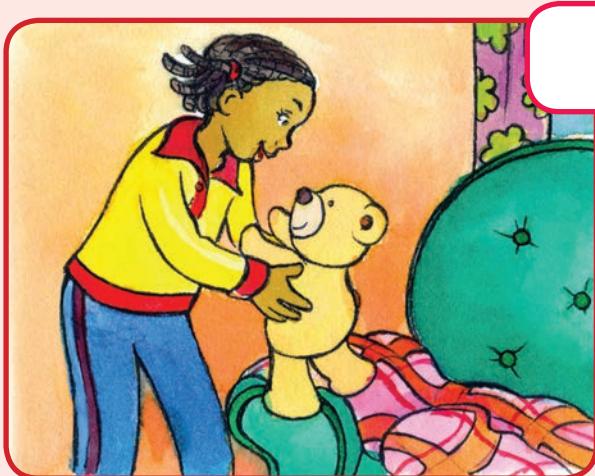
TEACHER: Sign

Date

Kha ri ite nyito

Nomborani zwifanyiso nga u tevhekana hazwo.

Kha ri nwale

Zwino riwalani fhungo li no sumbedza uri hu khou bvelela mini kha tshifanyiso tshiñwe na tshiñwe, zwi tshi tevhekana nga ngona.

Deithi:

Tshifhinga tsho fhiraho

Kha ri nwale

Livhanyani maipfi a re kha tshifhinga tsha zwino na a re kha tsho fhiraho.
Ni tale mutalo u itela u tanganya dziphere.

u imba

zwo da

u amba

ni reila

vho tamba

o amba

ro tshimbila

ri tshimbila

o imba

no reila

tshi lila

ndi humbula

ndo humbula

zwi da

tsho lila

Kha ri diphine

Wanani phambano.

Teacher:
Sign:
Date:

TEACHER: Sign _____ Date _____

25 Mulanga a tshi xela

Kha ri ambe

Kha ri sedze tshifanyiso ri ambe nga zwine ra khou vhona.

Kha ri vhale

Vhonani na Ann vha khou ṭoda murathu wa Vhonani, Mulanga. Mulanga u na miñwaha miña.

Mulanga o vha a tshi khou tamba na Nndinde.

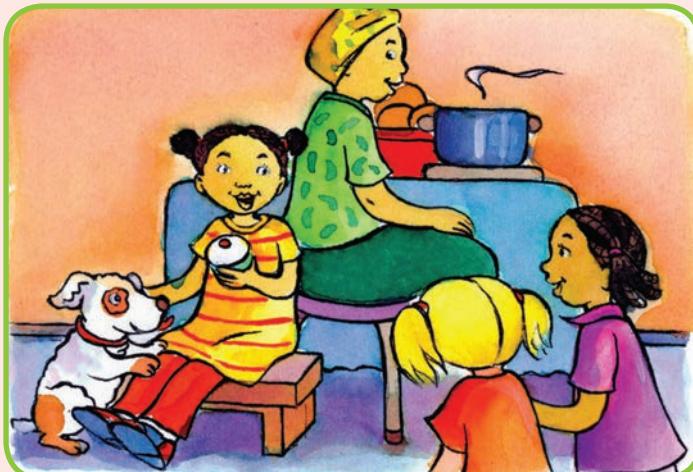
Vhonani na Ann vho mangala vha tshi vhona vothi lo atama. Mulanga na Nndinde vho ngalangala.

Vha gidima vha tshi tsa na tshitaraṭa vha tshi vhidzelela.

Vho vha vho tshuwa ngauri lo vha li tshi vho swifhala.

Musi vha tshi swika huiwe kha iñwe khona vha vhona Mulanga na Nndinde vho dzula na mukegulu wa tshiphaza.

Mulanga na Nndinde vho vha vha tshi khou la maapula.

Deithi:

Kha ri ñwale

Vhalani tshitiori ni fhindule mbudziso. Ipfi ja u thoma ja phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Ndi nnyi we a vha a siho?

Ndi ngani Vhonani na Ann vho vha vho tshuwa?

Vho vha vho tshuwa ngauri

Mulanga vho mu wana lini?

Mulanga vho mu wana musi

Mulanga vho mu wana ngafhi?

Mulanga vho mu wana

Mulanga o vha a tshi khou ita mini musi vha tshi mu wana?

O vha

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelene mibvumo. Ni kone u shumisa maipfi matšanu kha u ñwala mafhungo anu inwi muñe buguni yanu ya ndowedzo.

murathu	miñwaha	vhidzelela	swifhala	mangala
vothi	huñwe	dzula	swika	ngalangala
thuthuthu	iñwe	mbudzi	swiswi	mulanga

Maipfimadivhiwa

tshiphaza
tshuwa
vothi

Kha ri ñwale

Talelani nyito fhungoni liñwe na liñwe. Ni ñwale mulovha, ñamusi kana matshelo, u itela u sumbedza uri nyito i khou itea lini.

Vha ðo ya tshikoloni nga baisigira.	Matshelo
O ri bikela zwiliwa.	
Ri ðo t̄avha miroho.	
U khou amba nga founu.	

TEACHER: Sign

Date

Kha ri ite nyito

Olani tshifanyiso tsha zwe Mulanga a vha a khou ita musi a tshi waniwa.

Kha ri nwale

Tangedzelani ipfi li re lone.

Nne ndi/u khou ṭoda aisikhirimu.

Ene u/vha khou ṭoda madi.

Uyu u/tshi ya tshikoloni.

Zwinoni zwi/tshi a fhufha.

Inwi ni/ndi a seisa.

Vhone vha/li khou ya hayani.

Kha ri nwale

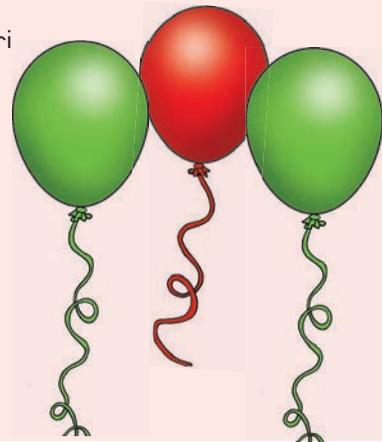
Fhedzisani haya mafhungo nga u dzhenise ipfi lo teaho zwikhali a fho fhasi. Shumisani maipfi a re zwibogisini ura ni thuse.

Mulanga vha mu wana.

Vha ya u ṭoda Mulanga.

Mulanga o xela.

Vhonani na Ann vho vha vha tshi khou lela Mulanga.

Deithi:

Kha ri ite nyito

Vhalani maipfi ni thetshelise mibvumo.

phuphu

lwanzhe

tshiselo

levha

imbela

ambana

sase

fhefha

fhufha

sina

buvhi

mavhende

fhafhu

mavhele

phando

zwino

tshipano

zwima

phopha

phepho

gope

_nz_h_

vhe

zwi_

_mb_

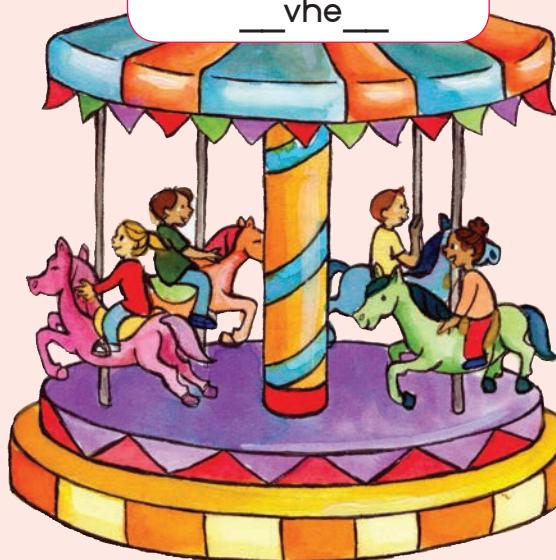
tshi_

fh_fh_

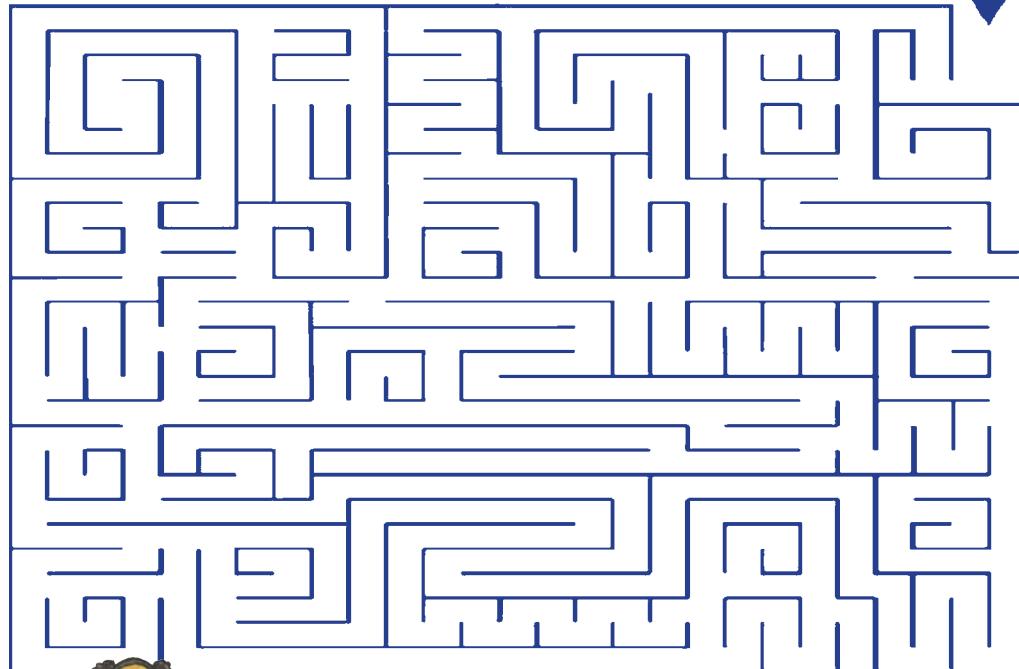
ph_ph_

Kha ri diphine

Talani mutalo wa
u sumbedza ndila
ine vha tea u
tshimbila ngayo.

Teacher:
Sign:
Date:

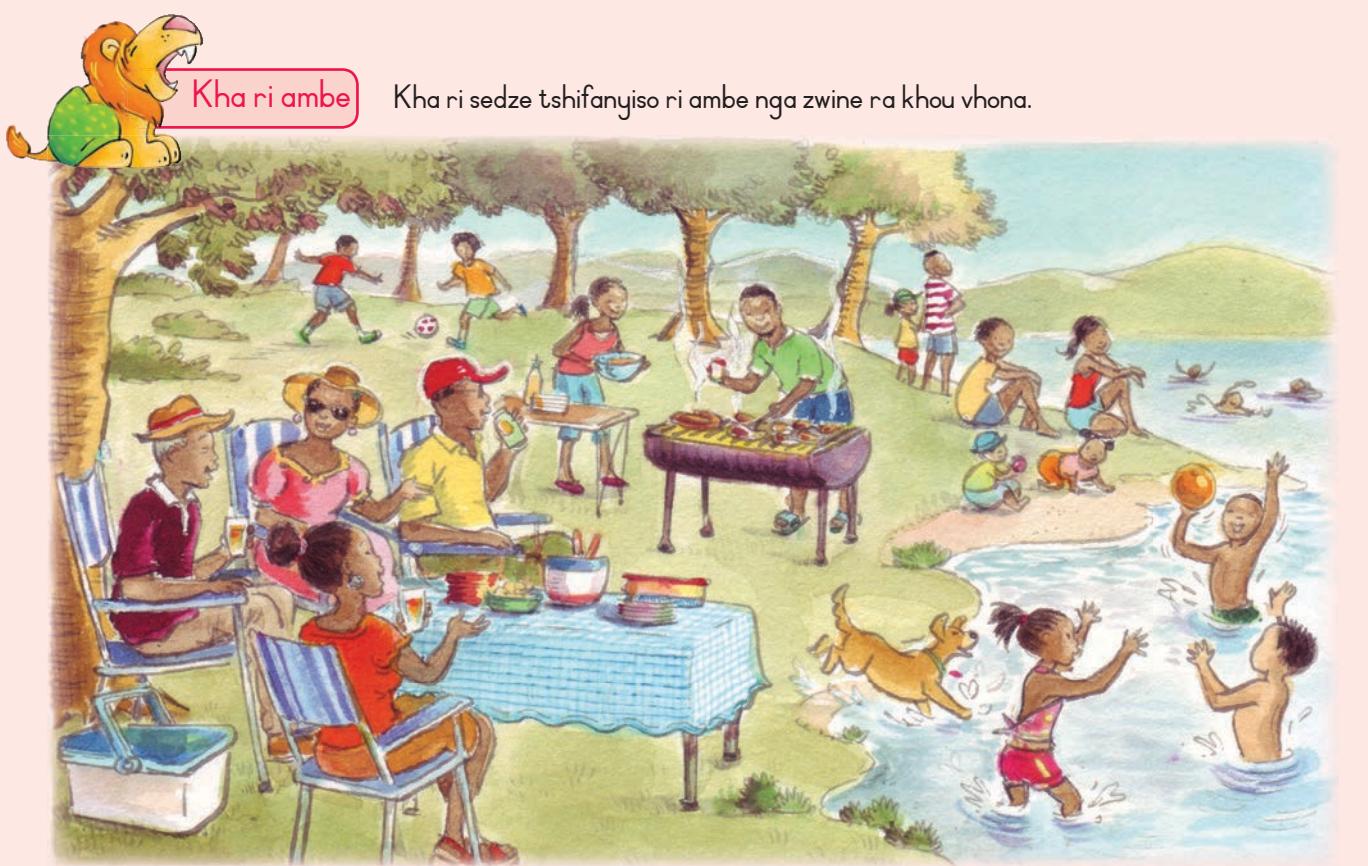
TEACHER: Sign

Date

55

27

Phikiniki ya duvha la mabebo la makhulu vha mukalaha

Kha ri ambe

Kha ri sedze tshifanyiso ri ambe nga zwine ra khou vhona.

Kha ri vhale

Hu na mini: Phikiniki ya makhulu vha mukalaha ya
Duvha la Mabebo

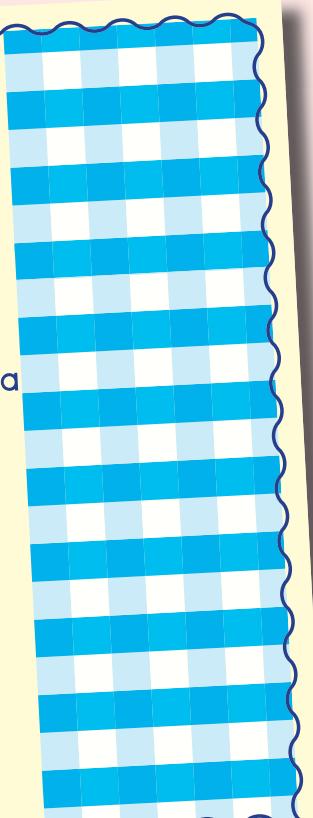
Lini: 30 Lambamai 2015

Ngafhi: Blue Gum River Park

Tshifhinga: Bisi i do takuwa Holoni ya Tshitshavha nga
awara ya 10 ya ri vhuisa nga awara ya 5.

Ni tea u da na mini?

- Ni de na khositshumu ya u bambela..
- Ndi de na bola ine ra do tamba ngayo.
- Ndi de na kholodirinki.
- Ndi de na nama ya u gotsha.

Kha ri nwale

Vhalani tshitiori ni fhindule mbudziso. Ipfi la u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Ndi ngani hu na phikiniki?

Maipfimadivhiwa

Phikiniki i do farelwa ngafhi?

do
lini
vha

Bisi i do namedza vhatthu nga tshifhingade?

Vha do la mini phikinikini?

Vha do tamba mitambo ifhio?

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo. Ni kone u shumisa maipfi matanu kha u nwala mafhuno anu inwi muqe buguni yanu ya nadowedzo.

swenda

shashe

pfufhi

pfapfama

vhoXwa

swaya

nyala

shambo

nyimbo

xwatudza

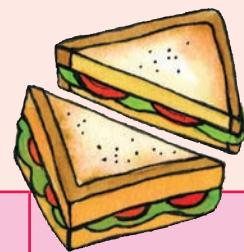

Phathi na phikiniki

Kha ri ite nyito

Vhudzisani khonani dzanu mbudziso idzi.
Nwalani madzina avho ni nwale phindulo
dzavho nga fhasi.

Ni pfì nnyi?			
Ni dzula ngafhi?			
No bebwa lini?			
Khonani yanu ya mbiluni ndi nnyi?			
Ni mu funela mini?			
Mutambo une na u funesa ndi ufhio?			

Kha ri nwale

Tangedzelani maipfi a re kha tshifhinga tsho fhiraho.

u tuwa

ula

ola

u tamba

o tamba

u nwa

o nwa

u reila

o reila

o tuwa

Zwino talami mutalo u no fanyisa maipfi a re kha khołomo ya Łada na a re kha khołomo ya pinki.

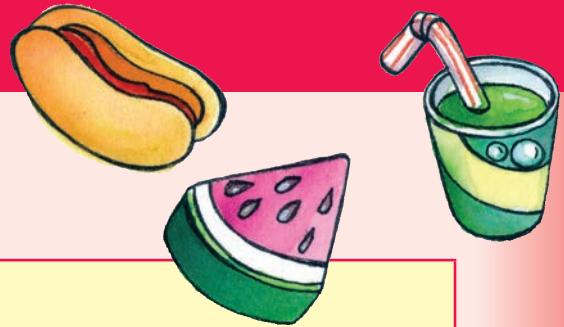
Matshelo ndi do		Mulovha ndo
nwa		tuwa
reila		tamba
la		reila
tamba		la
tuwa		nwa

Deithi:

Kha ri nwale

Nwalani mafhungo aya e kha tshifhinga tsho
fhiraho, ni thome nga Mulovha.

Ri do ya phikiniki ya makhulu vha mukalaha.

Mulovha ro ya

Ri do la nama.

Mulovha ro

Ri do tshimbila nga bisi.

Mulovha

Ri do tamba bola.

Mulovha

Kha ri nwale

Nomborani tshigwada tshinwe na tshinwe tsha maipfi ni tshi
sumbedza u tevhekana hao nga ngona kha alifabethe.

I	gamu
3	gunwe
2	gole

	bodo
	bisi
	banga

	pani
	peni
	piki

Kha ri diphine

Nwalani mulaedza wa u
ramba vhathu.

1. Ambani uri li do
vha duvhala nnyi la
mabebo.
2. Ambani uri phathi ndi
ya lini.
3. Ambani uri phathi i do
vha i ngafhi.
4. Ambani uri phathi
i do thoma nga
tshifhingade.

★ DUVHA LA VHUÐI ★ LA MABEBO

1. Dzina:

2. Deithi:

3. Tshifhinga:

4. Fhethu:

TEACHER: Sign

Date

Kha ri sedze tshifanyiso ri ambe nga zwine ra khou vhona.

Kha ri ambe

Kha ri vhale

A thi dzuli fhasi

6:30 Ndo vuwa

6:45 Nda ṫamba

7:00 Nda ḥa burekifasi

7:15 Nda ṫamba mano

7:30 Nda tshimbila ndi tshi ya tshikoloni

8:00 Nda shumesa kīlasini

13:00 Nda ṫamba

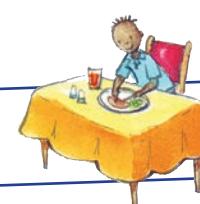
14:00 Nda ḥa ḥantshi

15:00 Nda sheledza ngade ya miroho

16:00 Nda ḥwala tshuihwahaya.

18:30 Nda lalela.

19:45 Nda ṫamba mano

19:50 Nda gama mavhudzi

20:00 Nda edela

Deithi:

Kha ri nwale

Vhalani "A thi dzuli fhasi" ni kone u fhindula mbudziso dzotho. Ipfila u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Ntakadzeni o vuwa nga tshifhingade?

Zwo mu dzhiela tshifhinga tshingafhani u la burekifasi?

O la lungana?

Ntakadzeni o ya nga mini tshikoloni?

O la lungana?

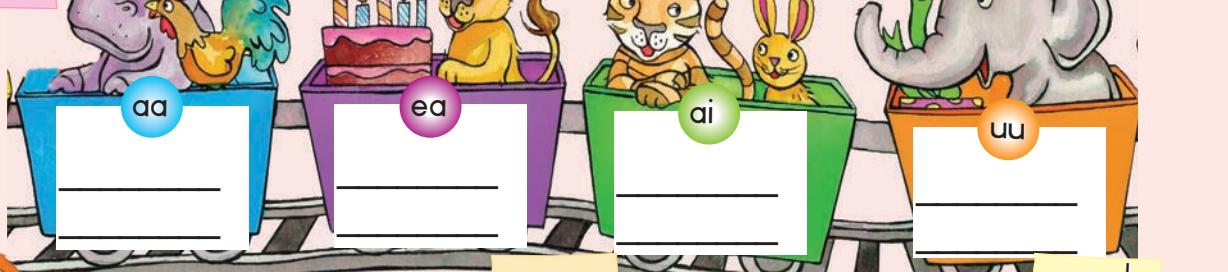
Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo. Ni kone u shumisa maipfi matanu kha u nwala mafhungo anu inwi muqe buguni yanu ya ndowedzo.

maanga aini tea maano rea vhea peama maapula

muumo bai muungo maipfi losha muulosu

muunda

Kha ri nwale

Dzhenisani maipfi aya kha zwibogisi zwo teaho zwa maipfi.

vhubvo shanda bvuma tshililo zwanda shula
khuni bvani khani zwizwa shula kholomo

bv	sh	kh	zw

TEACHER: Sign _____ Date _____

Kha ri ite nyito

Olani mañanga a watshi ni tshi sumbedza uri ndi tshifhingade.

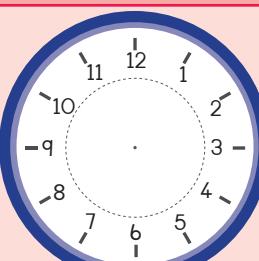
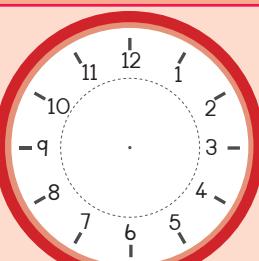
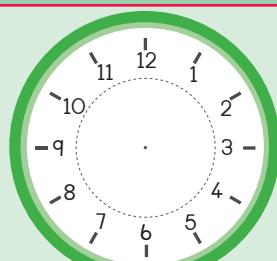
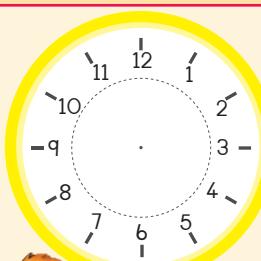

Ntakadzeni
a tshi la.

Ntakadzeni a
tshi ya tshikoloni.

Ntakadzeni
a tshi ita
tshuriwahaya
yawe.

Ntakadzeni a
tshi sheledza
ngade.

Kha ri ñwale

Nwalani zwithu zwe na ita mulovha.

A thi dzuli fhasi

Deithi:

Kha ri nwale

Nwalani zwithu zwine na do ita vhege i daho.

Dayari yanga

Deithi

Nga Musumbuluwo ndi do

Dayari yanga

Deithi

Dayari yanga

Deithi

Dayari yanga

Deithi

Dayari yanga

Deithi

Kha ri diphine

Tambani Nowa na Leri
MILAYO

- Tambani mutambo wa nowa na leri.
- Ni sielisane u posa daisi. Sedzesani daisi musi i si tsha kunguluwa.
- Tshimbidzani thoga yanu kha zwikhala zwi no lingana nomboro dza zwithoma zwi re kha daisi.
- Arali daisi ya wela fhasi ha leri ni nga gonya zwanu leri.
- Arali daisi ya wela nt'ha ha nowa, ni tea u tsela fhasi mathomoni a nowa.
- Ane a do vha ene wa u thoma u wana 100 ndi ene o winaho.

Sedzani bodo ya mutambo murahu ha bugu.

TEACHER: Sign

Date

31 Tshitorि tsha makhulu vha mukegulu

Kha ri ambe

Kha ri sedze tshifanyiso ri ambe nga zwine ra khou vhona.

Kha ri vhale

Ndo guda hani u vhumba khali dza u naka ngaurali.

Kalekale musi ndi tshee mu^luku ndo vha ndi tshi dzula na mme anga na khotsi anga bulasini. Ro vha ri na kholomo nnzhi na nngu fhedzi ri tshi dzula kule na khonani dzashu. Ndo vha ndi si na wa u tamba nae. Ndi tshi dzulela u ^ltalela mme anga vha tshi khou vhumba khali. Vho vha vha tshi bwa vumba vha ^li ^ltanganyisa na madi. Vha vhumba khali nga zwanda, vha dzi vhea ^lduvhani uri dzi ome. Linwe ^lduvha vha ntendela uri ndi vhumbe yanga.

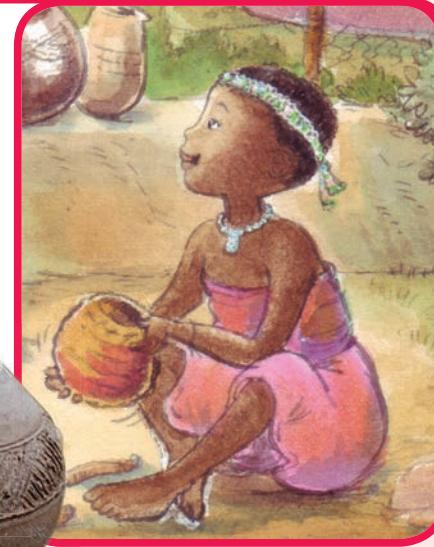

Nda i vhumba nda i vhea ḫuvhani. Ndi tshi edela
nda hangwa u i džhenisa ngomu nduni.

Vhusiku ha na mvula khulu. Ndi tshi vuwa nda
wana khali yanga yo ḥoka hu vumba fhedzi.

Ndo fhedza ndo vhumba iñwe.

Ha vha hone u guda hanga u
vhumba khali dza u naka.

Kha ri ḥwale

Vhalani tshitɔri ni fhindule mbudziso. Ipfi la u thoma la phindulo
yanu li tea u thoma nga ledere danzi. Ni elelwé u fhedza fhungo nga
tshiga tsha u awela.

Ndi nnyi a no khou ḥalutshedza tshitɔri?

Ndi zwifhio zwe a si zwi londe?

Ho bvelela mini kha khali ye ya sala nn̄da vhusiku?

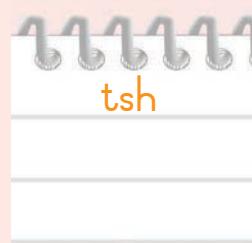
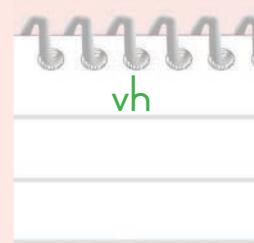
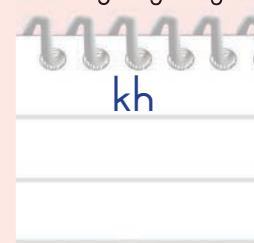
Maipfimadivhiwa

kale
khali
mutuku

Divhamaipfi

Wanani maipfi afho tshitɔrini a re na mibvumo iyi ni a džhenise zwikhali
zwo teaho. Ni kone u shumisa maipfi mačanu kha u ḥwala maſhungo aṇu
inwi muṇe buguni yanu ya ndowedzo.

32 Tshitorि tsha muta wa hashu

Kha ri ite nyito

Itani litambwa la tshitorि tsha khali.

Nomborani mafhungo a re afho fhasi a tshi ya nga u tevhekana ha zwiwo tshitorini. Nomboro ya l no itelwa yone.

Kha ri nwale

	Ya thoma u na.
	O vha o tungufhala.
	A vhumba iñwe khali.
	Khali ya ñoka.
	A vhea khali duvhani uri i ome.
	Makhulu vha mukegulu vho vhumba khali yavho ya u tou thoma vha tshee musidzana.

Kha ri nwale

Itani pulane ya u nwala tshitorि tshanu inwi munę. Vhudzani khonani yañu uri ni khou do nwala nga mini ni nwale tshitorि tshanu tshi re na mathomo, mutumbu na magumo.

Mathomo

Thomani nga u amba uri zwo itea lini..

Mutumbu

Ambani uri ho itea mini kha mutumbu.

Ri tshee kha mutumbu

Ambani uri ho itea mini.

Itani pulane
ya u nwala tshitorि
tshanu

Magumo

Tshitorि tsho fhela hani.

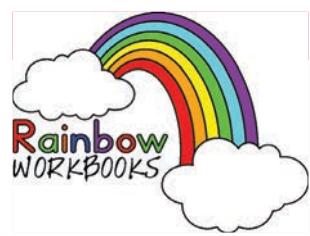
Kha ri diphine

Gerani siatari li no tevhela. Itani bugu. Nwalani dzina la bugu kha khvara.

Nwalani dzina lanu nga fhasi ha dzina la bugu, ngauri muñwali wayo ndi inwi. Olani tshifanyiso kha khvara.

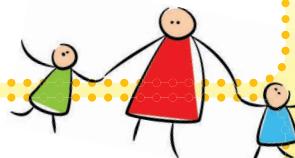
Zwino nwalani tshitorि tshanu tshi re na mathomo, mutumbu na magumo.

KHAVARA YA MURAHU

MUÑWALI

Nwalani dzina janu

Miñwaha yanu

Hune na dzula hone

8

Olani tshifanyiso hafha.

KHAVARA

Liggia! Petani kha mutalo wa zwihoma.

Nwalani dzina la bugu hafha.

Nwalani dzina (ndi inwi muñwali).

1

Liggia! Gerni kha mutalo nga murahu ha mui no sitapula bugu yanu.

Liggia! Petani kha mutalo wa zwihoma.

5

Isani phanđa tshifto! tsahany hafha.

4

Nwalani mutumbu wa tsahito! tsahany hafha vhuksati ha siatari ja 5.

Olani tshifanyiso hafha.

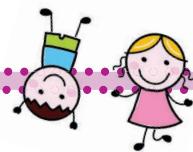
Olani tshifanyiso hafha.

Olanı tshifanyiso.

Olanı tshifanyiso.

Thomani u አውላ tshiṭori tshañu hafḥa kha siat̄ari ዘ 3.

2

7

3

9

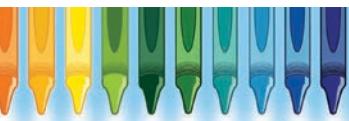
Iṣanī phanđa tshiṭori tshañu hafḥa

Nwulanī urī hu bvelēla mīni magumoni a tshiṭori tshañu hafḥa.

Olanı tshifanyiso hafḥa

Olanı tshifanyiso hafḥa.

Z

Thero ya 3: U dalela kule na tsini

W

33 Fhethu hune ra nga dala 70

U vhala na tholokanyondivho:
Vhalani phamfulethe uri ni wane
mafhungomatsivhudzi.
Foniki: ḫ, khw, ḫw, ngw, pf

r

34 Ri nga dala ngafhi? 72

Olanı tshifanyiso kha tshikhipa ni shi
livhanye na huñwe feh kha mepe wa
Afrika Tshipembe.

n

Luambo: Ñwalulani mapulo a mafhngo
ni ñwale mafhuno sa mafhuno
maambiwa ni shi shumsa zwiñevhe.

g

U amba: Vhudzani khonani dza
fumi uri vha tama u dala ngafhi.
Dzenisani phindulo kha hebuñu.

o

U ñana nga zwi no tou vhonwa: Olanı
tshati na u tou khañara tshibuloko
tshifhinga tshoñthe musi vha shi bula
uri "ee".

m

35 Table Mountain 74

U vhala na tholokanyondivho: Vhalani
atikili ya gurannda. Ni sedzese ñoho
ya mafhuno, deithi na zwifanyiso.

Foniki: nzh, j, sw, nd

Foniki: Maipfi a re na raimi
(pfanapheledzo)

36 U ñwala gurannda 76

Luambo: Tangedzelani . Tangedzelani
maiti a re kha tshifhinga tsho fhiraho.
Livhanyani maipfi a tshifhinga tsha zwino
na a tshifhinga tsho fhiraho.

Luambo: Ñwalani mafhuno e kha
shfhnga sho fhiraho ni shi homa nga
Mulovha.

U amba: Ambani nga gurannda. Ambani
nga mafhungomaitei a vhoiwe a no
bva hayani na
tshikoloni.

Pulaneli u ñwala atkili ya gurannda.

U ñwala: Ñwalani atkili ya gurannda.

37 Sedzani khovhe dzoñte 78

U vhala na tholokanyondivho: Vhalani
phosítara ni fhindule mbdziso dzi no
bva khayo.

Foniki: kh, lw, ntsh, j, sh

38 Akhwariamu 80

U amba: Ambani na khonani yañu nga
phosítara ya akhwariamu

Luambo: Tangedzelani mañaluli
U ñwala: Díñalutshedzeni ni tshi
shumisa mañaluli

U ñwala: Itani phosítara ine ya
amba nga mmbwa yo xelaho.
Talutshedzani mmbwa iyi u itela

Themo ya 2: Vhege 1-4

W

44 Kha ri ñiphine 92

Luambo: Tumanı mafhuno ni tshi
shumisa mañanganyi - ngauri, fhedzi,
lwe

Luambo: Nangani ni tangedzele
mañaluli uri ni ite uri fhungo ñiñwe na
ñiñwe li takadze.

U ñwala: Ñalutshedzani muthu ane na
mu funa kana fhethu hune nah u
funa ni tshi shumisa mañaluli.

U ñwala: Ñwalelani khonani dzañu
mbili dza mbiluni posikaraña. Ni vha
vhudze nga Iwendo lwa bisi.

n

45 Ri humela hayani 94

U vhala na tholokanyondivho:
nyanetshelo

Luambo: U shumisa maipfi a no
ñalutshedza

Foniki: gw, pf, ng, dzw, nndw

g

46 Lwendo Iwashu 96

U amba: Ambani na khonani yañu nga
tshaka mbili dza vhuendedzi.

Fhedzani mafhuno nga u livhanya
zwiñida zwivhili.

U ñwala: Olanı tshifanyiso ni ñwale
ñalutshedzo.

Ñwalani mafhuno mavhili a u
ñalutshedza itslo tshithu.

U ñiphina: Fanyisanı tshifanyiso na
tshipuka tsho teaho.

o

47 Kha ri ñwale tshitorı 98

U amba: U shumisa vhusevheđi ha u
tou vhonwa nga maño kha u bvumba
uri tshitorı ri amba nga mini.

U vhala: U vhala khathihi na vhangudi
(nyanetshelo)

Ñdowendewe ya tholokanyondivho

U topola zwidodombedza zwihulwane
kha zwe zwa vhalwa.

Foniki: -inw, ndi, ññ, bv, j

Luambo: Tangedzelani ngambahuvhili
dzone.

m

48 Ri ñwala nga zwe ra vhonwa 100

U ñwala: Pulanelani tshitorı tshi re na
mathomo, mutumbu na magumo.

U ñwala: Ñwalani bugu ya tshitorı ni tshi
shumisa thempheleithi ya tshigeriwa.
Tshitorı tshañu tshi vhe na mathomo,
mutumbu na magumo.

Kha ri ambe

Kapa Vhukovhela

Dalelani Table Mountain. Ni gonye nga goloi ya khebulu. Ni tshi swika tħodzini ni ite phikiniki.

Ni vhona shaka, ndaulwanzhe na khovhe zwi re akhwariamu.

KwaZulu Natal

Musi ni tshi swika uShaka ni do vhona dolofini dici tshi tamba bola ngeno dici phingwini dici tshi khou tshina. Arali ni sa ofhi ni nga ita tshinwi na dzishaka.

Mpumalanga

Fhedzani maduvha ni Vhugalaphukha ha Kruger. Mapuka Mačanu a dzula heneħha. Ni do vhona ndau, nngwe, ndou, tshugulu na ɻari. Ni tshi fħedza ni do ita phikiniki fhethu ho tsireledzeaho kule na phukha.

Gauteng

Diphiñeni Gold Reef City. Ni dzhene mugodini na u namela miswinki.

Ni songo tħahela Soccer City.

Limpopo

Iðani ni dale fħano Datakani ja Vhanisamvula. Ni do vhona miri miħulu na milapfulapfu.

Ni songo hangwa u bva na renikhouthu na tħisamburen.

Fureisitata

Iðani Sandfontein Park. Ni do vhona tshugulu, ɻari, tħudwa na zwitoni.

Ni do ita na u bambela damuni l-ħulu.

Devhula Vhukovhela

Swikani ngeno Pilanesburg Game Reserve. Ni namela ndou. Ni vhona tħudwa, mbidi na ndau.

Kapa Devhula

Na da Kimberley ni do vhona dindi l-ħuluhu l-ħasini lot-he.

Ni ite phikiniki fhethu hune ha dzulwa hone tsini na Dindifulu.

Kapa Vhubvađuvha

Vhugalaphukha ha Addo Elephant Park hu na ndou nnzhi. Bitshini ya heneħha tsini ni nga kona u vhona khovhevhimbi na shakha tshena!

Deithi:

Tshifhinga tshidaho

Kha ri nwale

Vhalani phamfulethe, ni fhindule mbudziso. Ipfila u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwé u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Ndi lwendo lufhio lune na nga lu takalela vhukuma? Ngani?

Vhatu vha do vhona mini Kapa Vhukovhela?

Vha do

Vha do vhona mini KwaZulu-Natal?

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo. Ni kone u shumisa maipfi matanu kha u nwala mafhungo anu inwi muñe buguni yanu ya ndowedzo.

thodzini	akhwariamu	thudwa	phingwini	milapfulapfu
lothhe	khwathha	vhadwa	tshivhingwi	mapfene
ntha	khwivho	tshidudwane	ngwena	pfukaluhura

Kha ri nwale

Tangedzelani maipfi a re na mubvumo wa f.

fura

fara

posa

fhata

pfana

fumi

fhufha

mapfene

founu

fhungo

fuyu

mapfuvhi

fagi

foro

fola

fefe

TEACHER: Sign

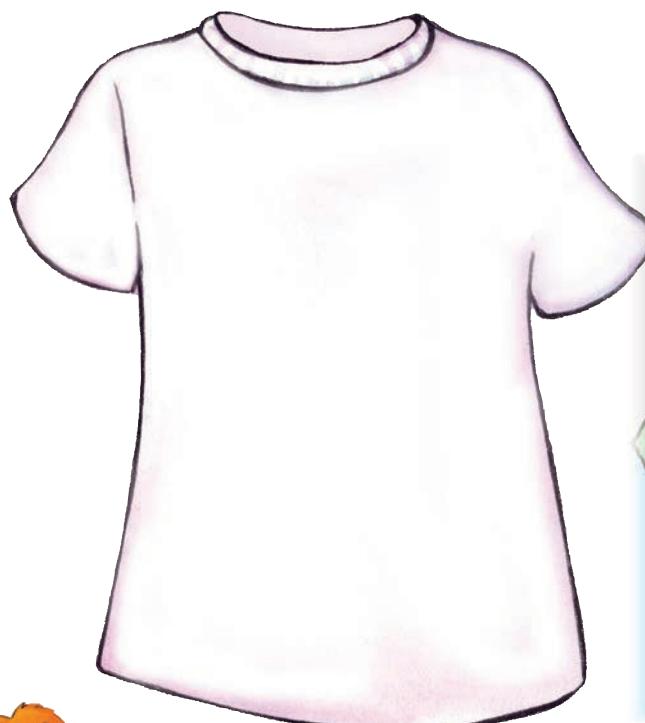
Date

Ri nga dala ngafhi?

Kha ri ambe

Ambani na khonani yanu malugana na hune na tama u dala hone na zwine na tama u vhona.

Kha ri ite nyito

Ni ole tshifanyiso kha tshikhipha u itela u sumbedza zwine na do vhona. Kha mepe, swayani vundu line na tama u li dalela.

Kha ri nwale

Dzhenisani khoma mafhungoni aya ni vhudze khonani yanu uri hu na zwithu zwingana kha fhungo.

Ni nga vhona ndau ndou nari na thudwa.

Khoma

Ni nga la nama miroho vhurotho na aisikhirimu.

Ni nga vhona dolifini phingwini shaka na khovhevhimbi.

Ndi khou toda u gonya thavha.

Shumisani zwiddevhe ni tshi sumbedza zwine avha vhana vha khou amba.

Kha ri nwale

Ntakadzeni uri "

"

Deithi:

Ndi khou ṭoda u
vhona Mapuka
Matanu.

Annuri

Samuri “

A thi todi u
vhona Dindifulu
(Big Hole).

Ndi nga gonya
thavha nga
garikitshidulo
yanga?

Lufuno u vhudzisa yuri "

Kha ri diphine

Vhudzisani khonani dza fumi uri vha tama u dala ngafhi. Vhudzisani uri "Ni ḋo takalela u ya Table Mountain? Ni ḋo takalela u ya Addo Elephant Park?" Khalarani kha tshibuloko tshifhinga tshothé musi vha tshi fhindula uri ee. Thomani ngei fhasi kha thebulu. Thebulu yanu i ḋo vha i tshi fana na hei.

Table Mountain	Vluggelphakha ho Sandfontein	Gold Reef City	uShaka Marine	Vluggelphakha ho Khuruga	Big Hole	Rain Forest	Vluggelphakha ho Hapjane	Phakaganya da Adoo
Table Mountain	Vluggelphakha ho Sandfontein	Gold Reef City	uShaka Marine	Vluggelphakha ho Khuruga	Big Hole	Rain Forest	Vluggelphakha ho Hapjane	Phakaganya da Adoo
Table Mountain	Vluggelphakha ho Sandfontein	Gold Reef City	uShaka Marine	Vluggelphakha ho Khuruga	Big Hole	Rain Forest	Vluggelphakha ho Hapjane	Phakaganya da Adoo
Table Mountain	Vluggelphakha ho Sandfontein	Gold Reef City	uShaka Marine	Vluggelphakha ho Khuruga	Big Hole	Rain Forest	Vluggelphakha ho Hapjane	Phakaganya da Adoo
Table Mountain	Vluggelphakha ho Sandfontein	Gold Reef City	uShaka Marine	Vluggelphakha ho Khuruga	Big Hole	Rain Forest	Vluggelphakha ho Hapjane	Phakaganya da Adoo

Table Mountain

Vhugalaphukha
ha Sandfontein

Gold Reef City

uShaka Marine

Vhugalaphukha
ha Khunugga

Big Hole

Rain Forest

Vhugalaphukha
ha Hapilane

Phakha ya
Ndou

TEACHER: Sign _____ Date _____

35 Table Mountain

Kha ri ambe

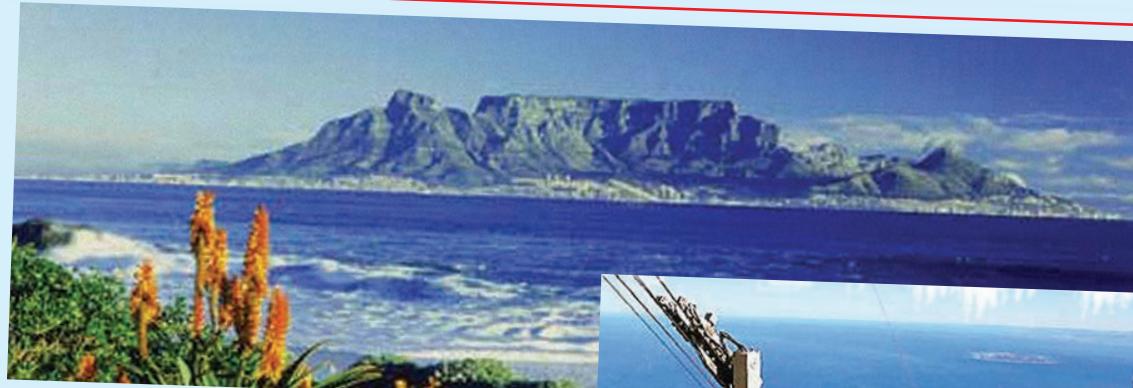
Kha ri sedze gurannda ri ambe nga zwine ra khou vhona.

Sedzani zwe vhana vha nwala kha gurannda ya kilasi yavho.

Kha ri vhale

Mafhungomaitei a tshikolo mahulwane

Mafhungomaitei a tshikolo mahulwane

16 Fulwi 2015

Muñwe na muñwe o diphina ngei nt̄ha ha Table Mountain. Ho vha hu tshi khou rothola lwe ra tea u ambara badzhi ndenya na miñadzi ya vhududo. Ro thuswa nga vharíwe munna vha u luga ra gonyisa garikitshidulo ya Lufuno ngomu ha goloidembe. Ndilani ro vhona mbila. Dzi fana na mivhudá yo nonesaho. Goloidembe yo dzhia minete miñanu u swika nt̄ha ha thavha. Ho vha hu tshi khou rothola. Ri tshi swika ra

foda zwinepe. Thavha yo ita bande ngei nt̄ha. U fana na ṭafula. Musi ri ngei nt̄ha ha thavha Ndumeliso o mbo di gekha tombo nga gona. Fhedzi ho ngo huvhala. Ro no tsa ro ya Akhwariamu ya Mañanzhe Mavhili. Ra vhona khovhe na shaka.

Deithi:

Kha ri ḥwale

Vhalani atikili ya mafhungomaitei, ni fhindule mbudziso. Ipfi la u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi.

Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Zwo vha dzhiela tshifhinga tshingafhani u swika nt̄ha ha thavha?

Ndi nga mini vho vha vho tea u ambara badzhi ndenya na miñadzi ya vhududo?

Ngauri

Ni vhona u nga ndi nga mini thavha iyi i tshi pfi Table Mountain?

Ngauri

Ho bvelela mini kha Ndumeliso?

Ni vhona ṫhoho ya atikili iyi i yavhudí? Ngani?

Divhamaiſfi

Vhalani maipfi ni thetšelesé mibvumo. Ni kone u shumisa maipfi mañanu kha u ḥwala mafhungo anu inwi muñe buguni yanu ya ndowedzo.

madanzhe	badzhi	thuswa	bande
mulenzhe	dzhamu	swela	luvhondo
nzhingga	dzhege	vhuswa	ndishi

Kha ri ḥwale

Kha rou inwe na inwe, ndi afhio maipfi ane a bulwa a si na mibvumo i no fana na i re kha ipfi li re tshibogisini tsha u thoma?

vhoñwa	muñwalo	gunwe	ñwedzi	fhoñwa	lumwa
zwala	swara	luzwa	lusa	mazwilu	tshizwa
thikhwa	khwanda	kwasha	pwasha	khwivho	thukhwi
phepho	thophi	tapwa	luphwaphwa	ṭhopha	phophisa

TEACHER: Sign

Date

Kha ri ñwale

Tangedzelani mabulafhethu a re fhungoni ñiñwe na ñiñwe. Ro dzula ro ni itela la u thoma.

Talelani
mabulafhethu a re
mafhungoni aya.
Ro dzula ro ni i tela
la u thoma.

Vhana vho vha vho gonya nthha ha thavha.

Vho vhona mbila fhasi ha matombo.

Vho dzhenisa garikitshidulo nga ngomu ha goloidembe.

Ndo vha ndi na penisela ngomu begeni.

Kha ri ñwale

Tangedzelani maipfi oþhe a re kha tshifhinga tsho fhiraho. Ni kone u tala mutalo ni tshi livhanya tshifhinga tsha zwino na tshifhinga tsho fhiraho.

u gidima	tshimbila	ñwala	vha awela	vha tshina
ri imba	ndi amba	ri tamba	ri talela	u founa
o founa	vho tshina	zwo	o gidima	ro tamba
vho awela	ro imba	no tshimbila	ro talela	ndo amba

Ñwalani mafhungo aya ni tshi thoma nga mulovha. U ñwala nga zwa kale kana zwa mulovha.

Ndi a tamba.

Mulovha

Ndi a tshimbila.

Mulovha

Ndi a amba.

Mulovha

Vha talela TV.

Mulovha

Deithi:

Kha ri ambe

Ambani na khonani yanu nga gurannda ya kilasi i re kha siatari
74. Ambani nga mafhungomaitei a whoiwe a no bva hayani na
tshikoloni. Ni ambe nga zwine na do dzhenisa kha gurannda iyi.

Nwalani mihibulo yanu.

Kha ri nwale

Ho itea mini?

Zwo itea lini?

Zwo itea ngafhi?

Ndi nga mini zwo vha zwi tshi takadza?

Kha ri diphine

Nwalani tshitori tshanu tsha mafhungomaitei afho fhasi.
Olani tshifanyiso tsha tshitori tshanu.

Dzina ja gurannda

Deithi

Thoho ya tshitori

Nwalani mafhungomaitei ahu hafha.

Olani tshifanyiso hafha.

Teacher: Sign:	Date:
-------------------	-------

TEACHER: Sign _____ Date _____

Kha ri ambe

Lavhelesani tshifanyiso tsha akhwariamu
na tsha phositarā.

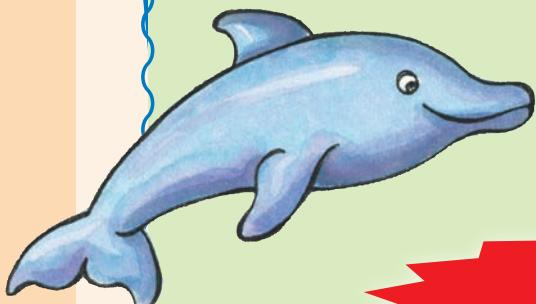

Akhwariamu ndi
fhetu hune ha vha
na khovhe nnzhinnzhi.
Vhatu vha a da u
vhona khovhe dzo
fhambanaho.

Kha vha dale akhwariamu

Kha vha de vha vhone haya ha khovhe.
Ri na khovhe nnzhinnzhi fhetu huthihī.
Vha do vhona okutophasi, khovhe naledzi,
zwibodelwanzhe na shaka.
Hu na ndaulwanzhe na dolofini.
Vhaswike nga lantshi uri vha kone u
vhona shaka dici tshi ja.

Hu vula nga iri ya 9
Hu vala nga iri ya 5

Vhahulwane ndi RIO
Vhana vha tshikolo a vha badeli.
Vha dzhena mahala.

Deithi:

Kha ri ንwale

Vhalani phosītara ni fhindule mbudziso. Ipfī la u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwē u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Ni ደ o vhone mini akhwariamu?

Akhwariamu i vula nga tshifhingadē?

I vala nga tshifhingadē?

Vhahulwane vha badela vhugai u dzhena Akhwariamu?

Vhana vha tshikolo vha badela vhugai u dzhena Akhwariamu?

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelise mibvumo.

Ni kone u shumisa maipfi maṭanu kha u ንwala mafhungo aṇu inwi muṇe buguni yanu ya nđowedzo.

khovhe	ndaulwanzhe	lantshi
khunga	lwala	tshintshi
khulu	vhulwadze	ntshengedzeni

Maipfimadivhiwa

fasha
vhona
wana

dzhena	shula
dzhuma	shango
phudzha	shenga

TEACHER: Sign

Date

Kha ri ambe

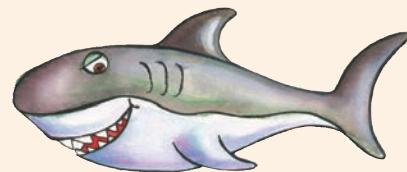
Ambani na khonani yanu nga phositaro i re kha siatari lo fhiraho.

Phositaro i ni vhudza mini?

Ndi vho nnyi vhane na vhona vha tshi nga takalela u vhala phositaro iyi?

Vhana kana vhaaluwa? Ngani?

No no vhona phositaro dzinwe dzifhio? Ndi afhio manwe mafhungo ane ra nga a wana kha dziphositaro?

Kha ri nwale

Tangedzelani maipfi a no talutshedza khovhe.

Kukovhe **kutukutukuku** kwa tala kwa tuwa.

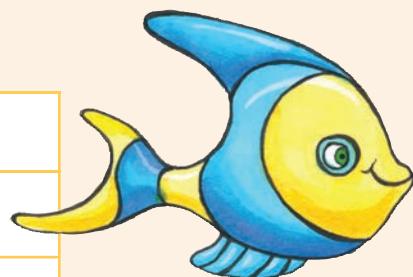
Shaka khulukhulu ya mano a tshireza ya ri sedza.

Khovhe ya dzheli ya kongonyala i tshi fhira.

Dolofini i no penya ya fhufha i tshi bva madini.

Mudededzi o fasha bavhuri litswu.

Mataluli

Zwino diambeni nga u tou nwala. Ambani uri no tou itisa hani.

Ni muthu mulapfu kana mupfufhi? Ni muthu mudenya kana musekene?

Kha ri nwale

Deithi:

Heyi mmbwa yo xela. Ambani na khonani yanu malugana na uri mmbwa iyi ndi mmbwade. Itani phositarra ine ya amba nga mmbwa iyi u itela uri vhathu vha i t̄ode. Bulani uri yo itisa hani, i dipfa hani khathihna zwine ya lilisa zwone.

MMBWA YO XELAHO

Yo itisa hani.

I dipfa hani.

Dzina l̄ayo.

Arali vha nga i wana vha founela.

(N̄walani dzina l̄anu)

Nomboro dzanga dza founu ndi.

Arali vha nga wana mmbwa yanga vha nga i disa kha direse heyi.
(N̄walani direse yanu)

Teacher:
Sign: _____
Date: _____

TEACHER: Sign _____ Date _____

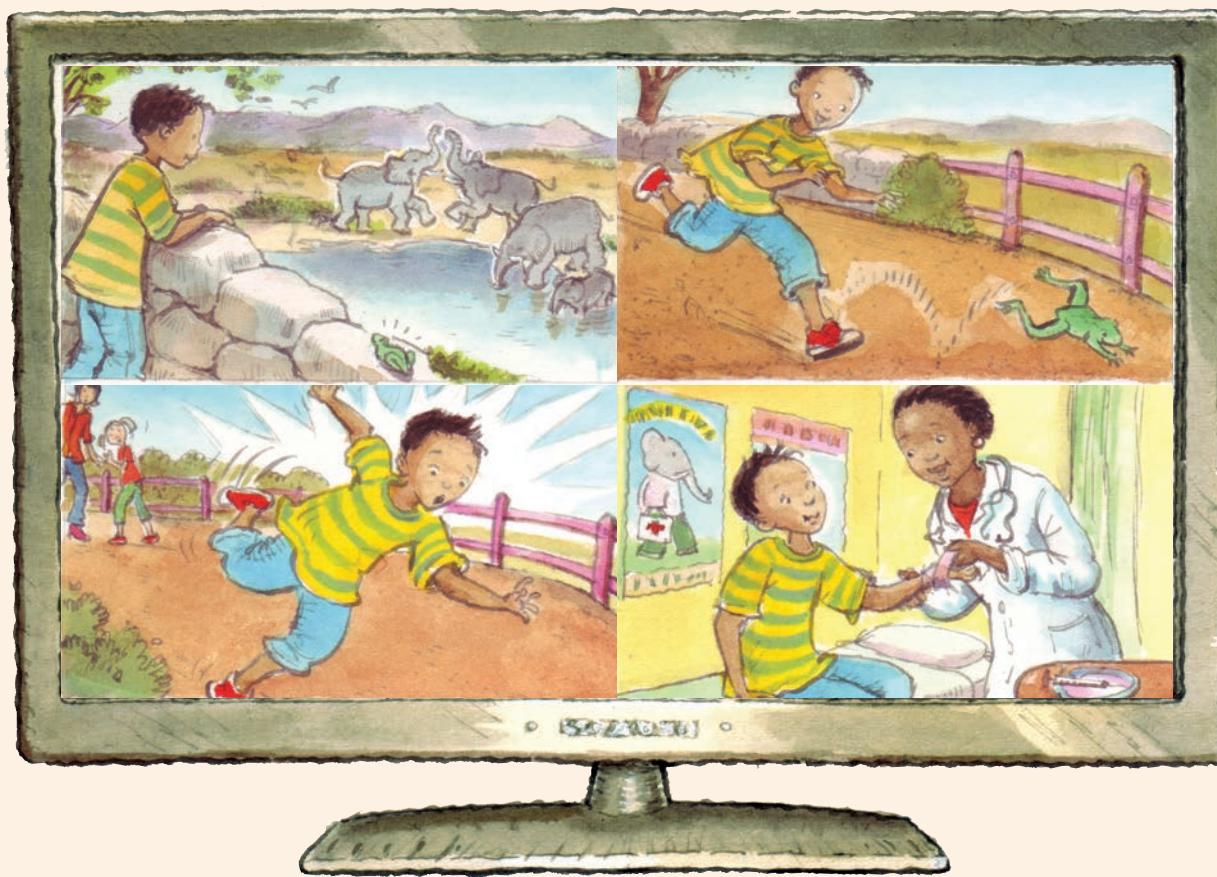
Kha ri vhale

Lavhelesani tshifanyiso tsha muvhali wa mafhungo ni ambe uri ni vhona u nga mafhungo ayo ndi mafhungode.

Kha ri ambe

Mafhungo a no bva Vhugalaphukha ha Hapilane khea.
MAFHUNGO Lavhuvhili lob Fulwi.

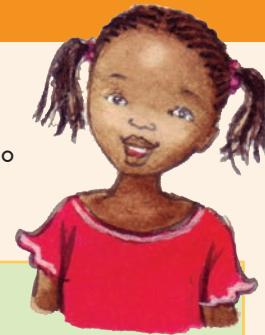
Mulovha Vhugalaphukha ha Hapilane ho swika vhana vha tshikolo nga bisi.
Vho vha vho da u vhona ndou na tshugulu na dziñwe phukha dza daka.
Vhana vho vhona ndou dzi tshi khou pandamedzana.
Jim Smith o suvha a wa musi a tshi khou lingedza u bata lutshele ludala.
O vhaisala tshanda mugudisi vha mu isa kiliniki.
Nga murahu a wana lutshele lu ngomu tshikwamani tshawe tsha hemmbe.

Deithi:

Kha ri nwale

Vhalani gurannda ni fhindule mbudziso. Ipfi la u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Vhana vho ya Vhugalaphukha ha Hapiłane nga deithi ifhio?

Talutshedzani thevhekano ya zwiwo zwe zwa it uri Jim a fhedze o ya kiliniki.

Tsha u thoma o

A tevhela nga u

Tsha u fhedza o

Divhamaiſfi

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo. Ni kone u shumisa maipfi matanu kha u nwala mafhungo anu inwi muñe buguni yanu ya ndowedzo.

tshikolo	dzińwe	pandamedzana	tshikwamani	ndou
lutshele	ńwaha	lingedza	tshikukwana	tshanda
tshawe	ńwenda	mudededzi	kwambatela	phanda

Kha ri nwale

Tagedzelani maipfi othe a re kha tshifhinga tsho fhiraho. Ni kone u tala mutalo u itela u livhanya maipfi a re kha tshifhinga tsho fhiraho, na maipfi a re kha tshifhinga tsha zwino.

ro wana	ro edzisa	u suvha	ri vhudzisa	ro amba
yo da	ro talela	o dzhia	vha lavhelesa	u dzhia
vha wana	i da	ra talela	ri sedza	ri edzisa
o suvha	ro lavhelesa	ro vhudzisa	amba	ro sedza

40

Ndilani ya u bva Vhugalaphukha ḥa Hapilane

Themo ya 2 – Vhege dza 1-2

Kha ri ite nyito

Itani mafhungo nga zwe zwa bvelela mulovha.
Ni q̄iite muvhali wa mafhungo a TV, ni vhudze
vhathu vhot̄he zwe zwa bvelela.

Kha ri ንwale

Nwalani mafhungo aya e kha tshifhinga tsho
fhiraho. Ni dovhe ni a ንwale e kha tshifhinga
tshi daho.

Zwifhinga

Ndi ya tshikoloni.

Mulovha ndo

Matshelo ndi do

U nwa mushonga.

Mulovha

Matshelo

Ri t̄alela TV.

Mulovha ro

Matshelo

Kha ri ንwale

Shumisani zwidevhe kha u sumbedza zwine avha vhana
vha khou amba.

Ndo neta.

Ann o ri "

".

e
Deithi:

Maipfi-maambiwā

Ri khou ya bisini

Sam o ri "

"

Ntakadzeni o ri "

Vho lenga u ya tshikoloni.

Ndi khonani
yanga ya
mbiluni

Lufuno o ri "

"

Kha ri diphine

Lavhelesani itshi tshifanyiso tsha ndou dzi tshi khou nwa madi. Talutshedzani khonani yanu zwine na khou vhona.

Ndou i nwisa hani madi?

I shumisa musingo wayo sa tshitirowo.

I thoma nga u hohela madi musingoni.

Ya dzhenisa musingo mulomoni.

Ya fhedzisela nga u vhudzulela madi ngomu mulomoni.

Teacher: Sign:
Date:

TEACHER: Sign _____ Date _____

41

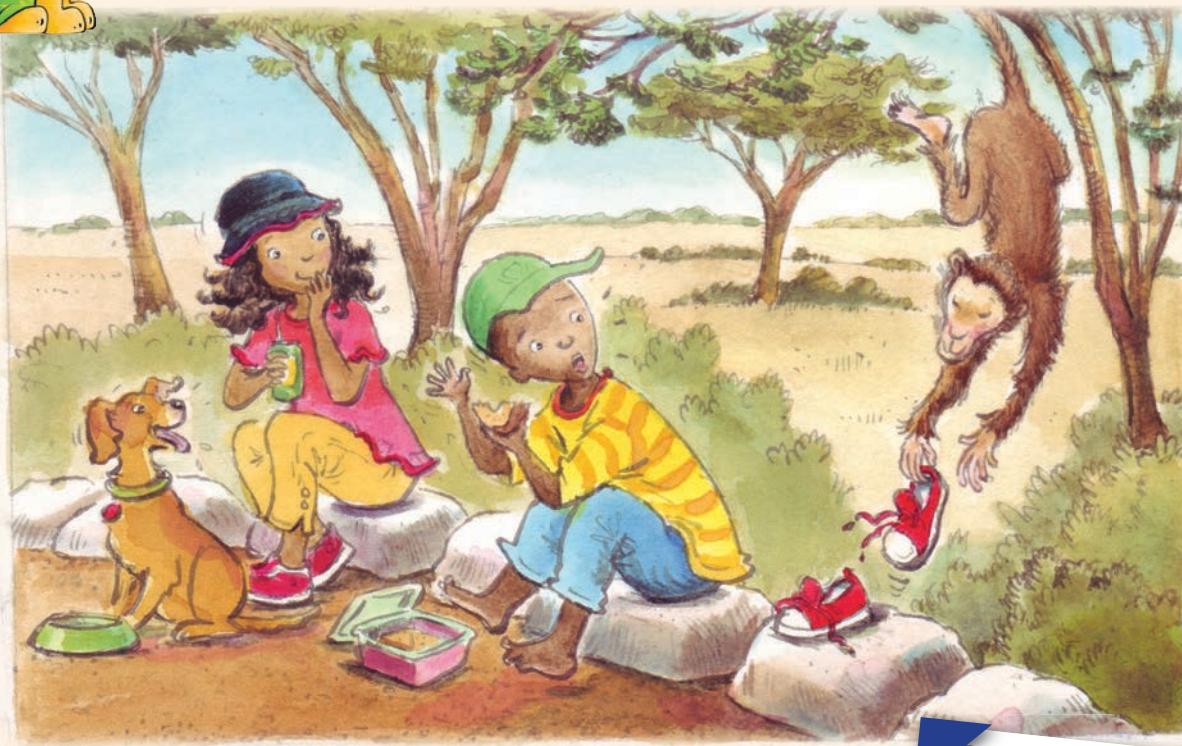
Vhugalaphukha ha Ndou dza Addo

Themo ya 2 - Vhege dza 3-4

Kha ri ambe

Kha ri sedze zwifanyiso ri ambe nga zwine ra khou vhona.

Kha ri vhale

Vhalani dayari ya Ndumeliso i no amba nga Iwendo
lwa u ya Vhugalaphukha ha Ndou dza Addo.

Dayari yanga

14 Shundunthule 2015

Namusi lo vha duvha lihulwane kha nne. Ho vha hu duvha langa la mabebo la vhutahé. Nahone mugudisi washu vho ri isa Vhugalaphuka ha Ndou dza Addo. Ndo pfa ndo takala nga maanda ndi na khonani dzanga, Ntakadzeni na Kanakana. Ro vhona ndou nnzhi nga maanda. Ho vha hu na mananga malapfulapfu. Irwe ndou yo vha i na lunanga luthihi fhedzi. Hupfi luwe lunanga lwo tou tswiwa nga vhatu. Ro vhona hafhu na kudou kułuku. Ra swika huriwe fhethu ra awela nda vhona tswina tswuku i tshi fhira nga luvhilo. Nda bvula zwienda. Thoho ya da ya tswa tshithihi. Ndi tshi swika hayani ndo reshwa nga khekhe ya u naka.

Ndumeliso

Deithi:

Kha ri nwale

Vhalani dayari ni fhindule mbudziso. Ipfi ja u thoma ja phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Avha vhana vho vha vhe ngafhi?

Vho vha vhe

Ndumeliso o xedza mini vhugalaphukha?

O vhona

Ndi musi itscho tshithu tshi tshi khou ita mini?

Ho itea mini kha tshienda tsha Ndumeliso? Ndi nnyi we a ita izwo zwithu?

Tshienda tsha Ndumeliso tsho

Ndi nga mini Sam o pfa o takala a tshi swika hayani?

O vha o takala

Divhamaiſfi

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo.

Ni kone u shumisa maipfi mat̄anu kha u nwala mafhungo anu inwi muñe buguni yanu ya ndowedzo.

pfa	fhedzi	tswiwa	reshwa
malapfulapfu	hafhu	tswititi	fashwa
hupfi	fhethu	tswuku	zwifeshwa

Maipfimadivhiwa

tswa
awela
mirini

Kha ri nwale

Talani mutalo u fanyisa maifi a tshifhinga tsha zwino na a tshifhinga tsho fhiraho.

u ða	u sedza	u tswa	u vha	u Ȱuwa	u vhona	u ima
------	---------	--------	-------	--------	---------	-------

o tswa	o ða	o sedza	o Ȱuwa	o vha	o ima	o vhona
--------	------	---------	--------	-------	-------	---------

TEACHER: Sign

Date

Kha ri ite nyito

Itani litambwa la zwe zwa bvelela kha Ndumeliso ngei Addo Elephant Park. Irini muñwe wa khonani dzanu a vhe ḫhoho.

Kha ri ñwale

Livhanyani maipfi a re kha kholomu ya tsha monde, na maipfi o teaho a re kha kholomu ya tsha u la, uri ni vhumble fhungo.

Arali na sia zwienda mulamponi

ni ðo swa.

Arali na ita tshunwahaya yanu

ni ðo swika tshikoloni nga tshifhinga.

Arali na ḫavhanya u edela

ᬁhoho i ðo zwi tswa.

Arali na tamba nga mulilo

mugudisi wanu vha ðo takala.

Kha ri ñwale

Nwalani zwine na ðo ita ino vhege. Ni kone u nekana bugu na khonani yanu uri ni vhone uri hu na maduvha ane ngao na ita zwithu zwi no fana naa.

DAYARI

Dzina langa		Ñwedzi
Deithi	Duvha kha vhege	Zwine nda ðo ita

Deithi:

Nwalani dayari kha maðuvha mañā. Ni ñwale nga mutsho na mafhungomaitei mañwevhō. Thomani u ñwala nga zwa ñamusi. Ni ñwale nga zwa matshelo na mbamatshelo na mbamphanda u swikela dayari yanu i tshi ðala.

Dayari yanga

Deithi

Dayari yanga

Deithi

Dayari yanga

Deithi

Dayari yanga

Deithi

TEACHER: Sign Date

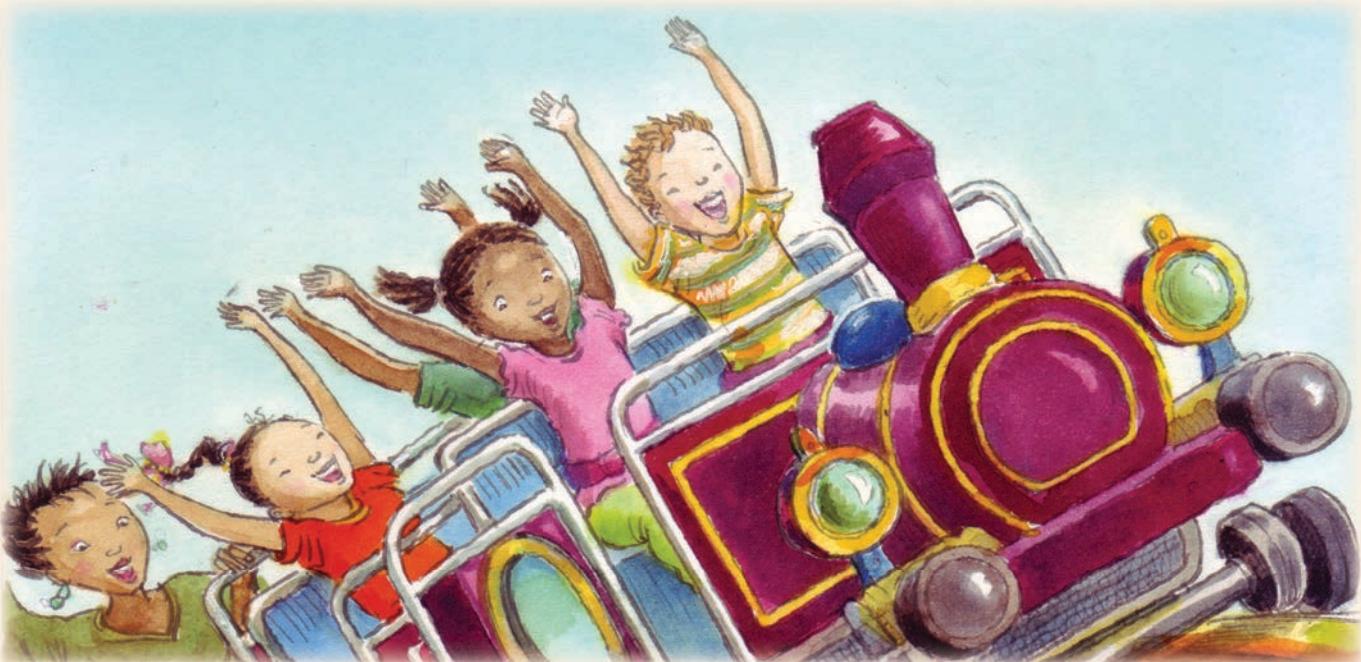
43 Gold Reef City

Themo ya 2 – Vhege dza 3–4

Kha ri ambe

Sedzani tshifanyiso ni ambe nga zwine na khou vhona.

Ha Tshamaano

Posikaraṭa ya u naka kheyo. Ndo i renga musi ro ya u dala Gold Reef City ngei doroboni ya Johannesburg. Doroboni ya Johannesburg hu na vhatu vhanzhi na goloi nnzhi. Ro vhona Soccer City. Ndi tshiṭediamu tshihulwane vhukuma. Tshi dzula vhatu vha no swika 90 000 lune vhatu vhanzhi vha nga ṭalela bola na ragibii henengei.

Ngei Gold Reef City ro dzhena mugodini wo tsesaho. Ho vha hu na swiswi lihulu lwe ra vho tou shumisa thotshi uri ri kone u vhona. Ubva afho ro ya ra namela kharosele ya mivhalavhala. Ndo pfa ndo tshuwa ngauri yo vha i tshi khou gidimesa.

Ndi tama arali ro vha ri tshi nga ṭuwa roṭhe tshifhingani tshi ḍaho.

Muzwala wanu

Vhonani.

Ha Tshamaano
12 Steve Biko Rd
Soweto
South Africa
3219

Deithi:

Kha ri nwale

Vhalani posikaraṭa ni fhindule mbudziso. Ipfi ḥa u thoma ḥa phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Vhonani u khou nwalela nnyi?

Vhonani o vha o ya u dala ngafhi?

Ndi zwithu zwifhio zwe a zwi vhona?

Ngei fhasi mugodini ho vha ho tou ita hani?

Vhonani o nwala lini posikaraṭa?

O diphina naa he a vha e hone? Ndi ngani ni tshi ralo?

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo. Ni kone u shumisa maipfi maṭanu kha u nwala mafhungo anu inwi muṇe buguni yanu ya ndowedzo.

kheyo	swika	shumisa	rothe
khārosele	swiswi	malasha	ṭhakha
akha	maswi	shasha	ṭhatḥa

Kha ri nwale

Dzhenisani sh kana sw kana kh maipfini aya u itela uri a fane na zwifanuiso zwo teaho.

iri

uhu

ango

enda

ura

TEACHER: Sign

Date

Kha ri nwale

Fanyisani maipfi a re tshibogisini tsha pinki na a re one a re tshibogisini tshidala uri ni vhumbe fhungo.

Ndo tshuwa ngauri

Ho vha hu na swiswi lihulu

Yo vha i tshi khou na fhedzi

Iwe ra vho tou shumisa thotshi.

hu sa rotholi.

kharose^le yo vha i tshi khou
gidimesa.

Kha ri nwale

Vhalani posikarata ni kone u fhedzisa mafhungo aya. Shumisani maipfi aya uri a ni thuse. Fhedzisani mafhungo aya.

tshihulwane

mivhalavhala

wo tsesaho

u re na
swiswiSoccer City ndi tshit^lediamu _____.Ro namela kharose^le ya _____.

Ro dzhena mugodini muhulu _____.

Kha ri nwale

Nangani ni tangedzele maipfi uri ni ite uri fhungo liⁿwe na liⁿwe li takadze. Maipfi aya a shuma u talula vhathe kana zwithu.

Mugudisi a no dina/wa vhulenda o amba na musidzana a sa pf/^lwa vhut^lali.Goloi khulwane/ ukhu yo tshimbila tshit^laratani tsho fhumulaho/tsha thavhithavhi. |Munna musekene/mudenya o pandamedza nguluvhe ukhu/khulwane |.

Musidzana wa u naka/wa u vhifha o dzhena nduni ya tshika/yo kunaho.

Ngade yo kunaho/ya tshika yo vha yo dala zwimela zwo faho/zwo takalaho.

Deithi:

Kha ri nwale

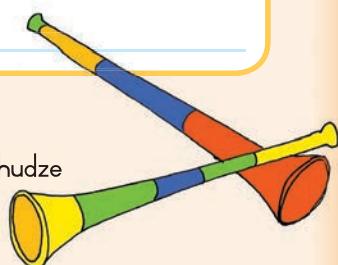
Zwino ንውልናን ማፍሁንጂ ላይ ከዚ ሆኖ ተስተካክለ ተስተካክለ ተስተካክለ ተስተካክለ ተስተካክለ ተስተካክለ ተስተካክለ

Handwriting practice lines for the sentence above.

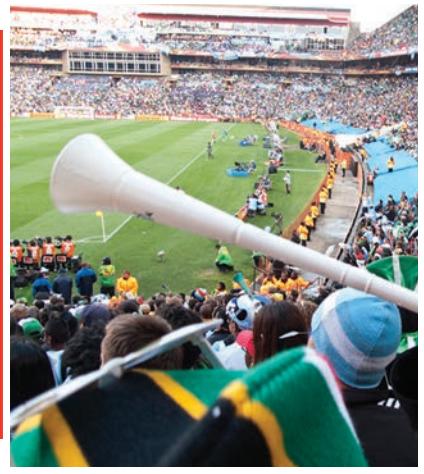

Kha ri diphine

ነውልናን አገልግሎት የሚያስፈልጉ የሚያስፈልጉ የሚያስፈልጉ የሚያስፈልጉ የሚያስፈልጉ የሚያስፈልጉ የሚያስፈልጉ የሚያስፈልጉ

Handwriting practice lines for the sentence above.

A photograph showing a large stadium packed with people. In the foreground, a person's hand holds a white megaphone towards the crowd.

Handwriting practice lines for the sentence above.

A photograph of a young girl with her arms raised high in the air, cheering with excitement.

Teacher:
Sign:
Date:

TEACHER: Sign _____ Date _____

Kha ri ambe

Kha ri sedze tshifanyiso ni ambe nga zwine ra khou vhona.

Kha ri vhale

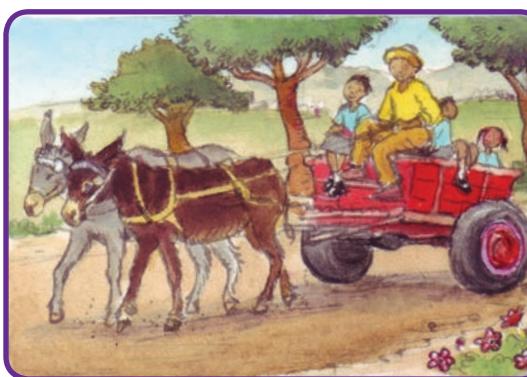
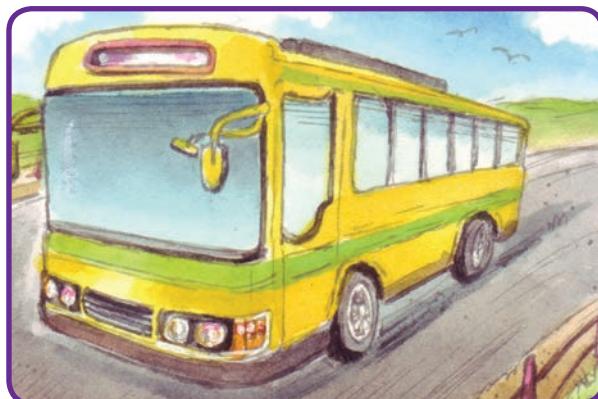
Ri tea u humela hayani zwino.

Tshigwada tsha Ntakadzeni tsho huma nga tshidimela. Tsho vha tshi tshilapfulapfu. Tshidimela tsho tshimbila nga u ongolowa tshi tshi songolowa. Tsha tsa thavha na mabama. Ro kumedza ra edela.

Tshigwada tsha Vhonani tsho tshimbila nga Gautrain. Yo vha i tshi khou tshimbidzwa nga Mufumakadzi Vho Zita. Yo vha i na muvhala museṭha, i pfufhi. Yo vha i tshi khou gidima nga luvhilo luhulu u f'hira zwidimela zwoṭhe. Vhonani uri o vha o takalesa lwe a pfa mbilu tshi vhaa!

Tshigwada tsha Ndamulelo tsho vhuya nga bisi. Bada ya hone yo vha i ya masongesonge i tshi lenga. Ro enda ri tshi onyolowa na u alamula.

Vhanwe vhashu ro humela tshikoloni nga gariki ḫukhu ya mabulannga ya donngi. Yo vha yo penndwa nga muvhala mutsuku. Yo vha i tshi enda i tshi lila na u kunguluwa. Ro enda ri tshi vhona miri midala na hatsi vhudala.

Deithi:

Kha ri ḥwale

Vhalani itsho tshitor ni kone u fhindula mbudziso.

Tshiendedzi	Tshi vhonala tshi hani?	Tsho tshimbilisa hani?	Vhana vho dipfa hani?
	Ndi tshipufhi tshiset̄ha	Nga luvhilo luhulu	Vho takalesa

Divhamaiſfi

Vhalani maipfi ni thetshelene mibvumo. Ni kone u shumisa maipfi mat̄anu kha u ḥwala mafhungo aq̄u inwi muqe buguni yaq̄u ya nq̄owedzo.

shulula   vhonana   rumana   sengela   bikisa   rathela
 imbelia   itulula   vhekanya   remela   tevhukanya
 rengisa   fhaulula   semana   shumisa

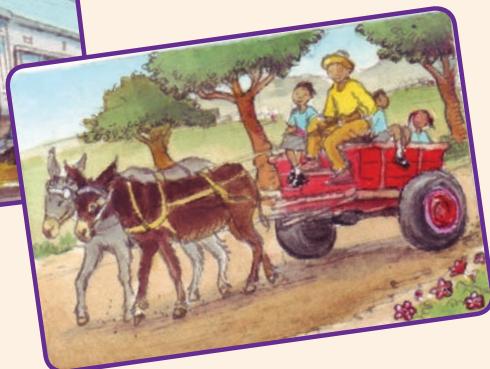
TEACHER: Sign

Date

Kha ri ambe

Ambani na khonani yanu nga tshaka
idzi mbili dza vhuendedzi. Zwi ita zwithu
zwifhio zwi no fana? Zwi fhambana
ngafhi?

Kha ri nwale

Fanyisani maipfi a re tshibogisini tsha pinki na a re one a re
tshibogisini tsha t̄ada uri ni vhumbe fhungo.

Tshidimela tshilapfulapfu

Tshidimela tshipfufhi tsha Gautrain

Gariki t̄hukhu ya mabulannga
ya donngi.

Bisi ya t̄ada

yo mona na masongesonge.

yo enda i tshi lila na ndila yothe.

tsho gidima nga luvhilo luhulu.

tsho tshimbila tshi tshi songolowa.

Kha ri nwale

Olani tshifanyiso tsha tshipuka kana lushaka lwa tshiendedzi.
Nwalani mafhungo mavhili a u t̄alutshedza itsho tshithu.

Kha ri diphine

Izwi zwithu zwi fanela nnyi? Bulani uri zwi fana na mini, ni kone u tala mutalo u tshi bva kha maipfi u tshi ya kha tshifanyiso.

nngwe
ndou
ndau
thuda
tshugulu
mbidi
dolifini
okitophasi
khovhe
mbila
phingwini
ndaulwanzhe

Teacher:
Sign:
Date:

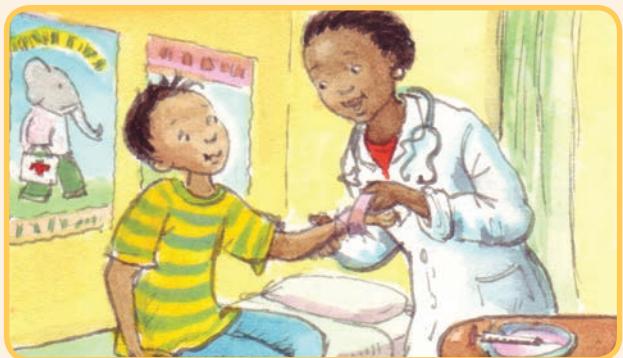
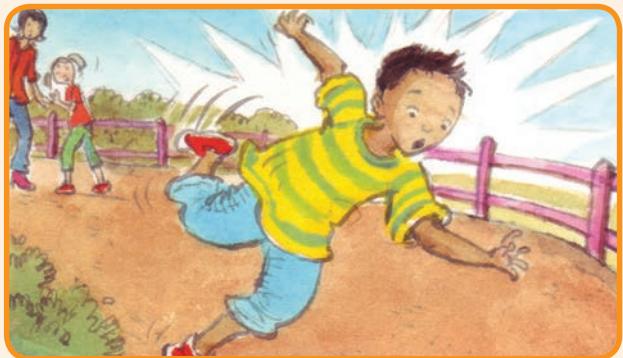
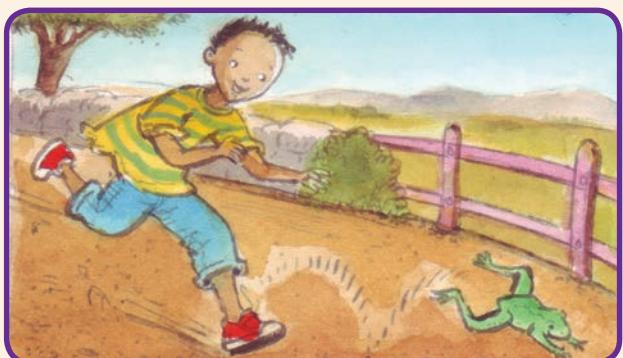
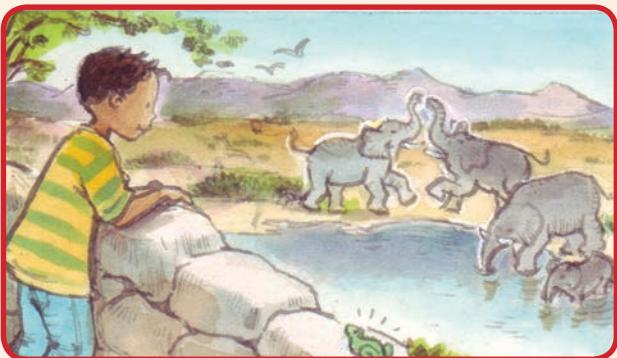
47 Kha ri nwale tshitori

Themo ya 2 - Vhege dza 3-4

Kha ri ambe

Kha ri sedze zwifanyiso ri ambe nga zwine ra khou vhona.

Kha ri ambe

Mathomo

Ndo ima tsini na mulambo ndi tshi khou vhona ndou dzi tshi khou nwa madì.

Mibili dzadzo dzi tshi khou lwa nga misingo.

Mutumbu

Husi kale nda vhona lutshele ludala.

Nda ri ndi lu gidimedze.

Musi ndi tshi khou gidimedza lutshele, nda suvha nda wela dindini.

Nda dithea tshanda, tsha thoma u bva malofha.

Magumo

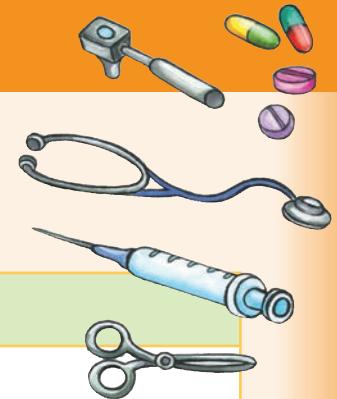
Mugudisi wanga vha nyisa ha dokotela. Dokotela o runga tshilonda tshanga, a nt̄havha dzhekhiseni a dzenisa tshanda tshanga kha tshiliñi.

Deithi:

Kha ri nwale

Vhalani tshitɔri ni fhindule mbudziso. Ipfì la u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

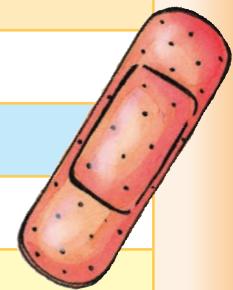

Hupfi Jim o vha a tshi khou ita mini mathomoni a tshitɔri?

Zwo da hani uri Jim a divhaise?

Vho Dokotela vho ita mini Jim?

Ni vhona u nga Jim o dipfa hani musi e ha dokotela?

Thoho yavhuđi ya itshi tshitɔri ndi ifhio?

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo.

Ni kone u shumisa maipfi matanu kha u nwala mafhungo anu inwi muñe buguni yanu ya nđowedzo.

nwa	dindini	nt̄havha	bva	dzhekhiseni
tshinwi	tshilonda	nt̄ha	vhubva	badzhi
tshinwiwa	danda	nt̄hu	bvunwa	dzhasi

Kha ri nwale

Tangedzelani dzina.

O fula mafula.

O la fula.

Tangedzelani liiti.

Vho lunwa nga thatha.

Vho mu thatha hayani.

Tangedzelani dzina.

U ri mala a khuhu a a difha.

Malume vho mala Vondwe.

TEACHER: Sign

Date

Kha ri ambe

Ambani nga mafhungomaitei a inwi muñé. Toolelani khonani dzañu mafhungo a no bva hayani hanu. Ambani nga tshitɔri tshine na nga tshi ñwala.

Ni do የውላ mini kha mathomo?
Ni do የውላ nga mini kha mutumbu?
Ni do fhedza hani tshtiori tshanu?

Mathomo

Mutumbu

Maquomo

Khatriwale

Ni tshi vhale na u tshi khakhulula ni sa athu tshi nwala buguni yanu.

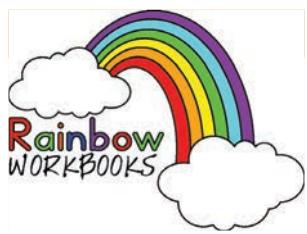

Kharidiphine

Gerani siat̄ari li tevhelaho. Itani bugu. Kha khavara, n̄walani dzina la bugu. N̄walani dzina lanu fhasi ha dzina la bugu, ngauri ni muñwali. Olani tshifanyiso kha khavara. Ni kone u n̄walani tshitoritshani tshi na mathomo, mutumbu na maqumo.

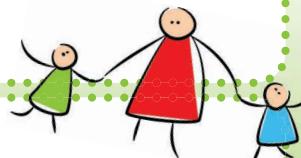

KHAVARA YA MURAHU

NGA HA MUÑWALI

Nwalani dzina janu

Miñwaha yanu

Hune na dzula hone

8

Oiani tshifanyiso hafha.

KHAVARA

Nwalani dzina la bugu hafha.

Nwalani dzina (ndi inwi muñwali)..

1

5

Iisaniphanđa tshitoritshanyu hafha.

4

Nwalani mutumbu wa tshitoritshanyu hafha vukati ha
siañari ja 5.

Oiani tshifanyiso hafha.

Oiani tshifanyiso hafha.

5

Olani tshifanyiso.

Olani tshifanyiso.

Thomani u ūwala tshit̄ori tshanu hafha kha siatari la 3.

2

Fhedzani tshit̄ori tshanu.

3

7

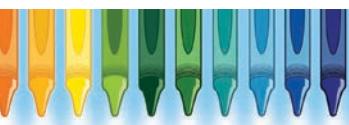
Tsanī phandā tshit̄ori tshanu hafha.

Olani tshifanyiso hafha.e.

Nwadani urī hu bvelela minī magamoni a tshit̄ori tshanu hafha.

Olani tshifanyiso hafha.

Z

Thero ya 4: Mupo washu

W

49 Lidau na kubevha 104

U vhala na tholokanyondivho (nyanetshelo)
U ñwala: Tholokanyondivho ya phindulothopolwa
U amba: Gerani zwipopai zwa minwe, ni zwi
Shumise kha u ɻalutshedza lungano lwa ndau na mbevha.

n

50 Lidau na kubevha 106

Luambo: Shandulani mapulo a mafhongo a vhe mafhongo maambiwa.
Foniki: zh, nndy, shw, ny.
Luambo: Mafhambanyi
Luambo: Zwiga zwa u vhala.
U ñwala: Ñwalelani garaña ya ndivhuho muñwe muthu we a vhuya a ni thusa

g

51 Sankambe na tshibode 108

U vhala na tholokanyondivho (nyanetshelo)
Luambo: Ñwalani mafhongo ni tshi sumbedza ɻalutshedzo dzo fhambananaho dza nyambahuvhili.

o

52 Mbambe ya phukha 110

U amba: Ambani nga thai dze na ñewa
U ñwala: Ñwalani mafhongo ni tshi sumbedza uri ho bvelela mini kha kha mathomo, mutumbu na magumotori tsha Sankambe na tshibode.
Luambo: Ñwalani muhwetedzo nga vhudalo.
Nyito ya u ñiphina (mutambo wa kha bodo)

m

53 Duvha na Muya 112

U vhala na tholokanyondivho: (Nganetshelo)
Foniki: Iw, dz, dzh, khw, ñw

u

Muñisano muhulu 114

U amba: Itani ñitambwa la tshiñori tsha 54 Duvha na Muya. Hu nga bvelela mini arali ha nga vha na muñisano wa muya na mvula.
Luambo: Tangedzelani maiiti.

Themo ya 2: Vhege 5–8

i

59 U dia tshinwi Iwanzhe 124

U vhala na tholokanyondivho: (nyanetshelo)

r

60 Fhasi Iwanzheni 126

U amba: Tambani ñitambwa la tshiñori itshi.
Divhamaipfi: nz, ny, nnzh, nwz
U ñwala: Fhedzisani tshiñori. ..
U amba: Ambani nga zwithu two fhambanaho Bulani uri ndi nga mini vha tshi tea u vha na izwi zwithu.

e

n

g

o

m

u

U ñwala: Ñwalani fhungo nga tshiñwe na tshiñwe tsha zwifanyiso izwi.
(tshifhinga tsha kha ñi)

Talutshedzani zwifanyiso zwi no khou sumbedza mbonalo ya ñwedzi kha zwifhinga zwo fhambanaho.
Olani mbonalo ya ñwedzi kha Musumbuluwo muñwe na muñwe kha uno ñwedzi ni ambe uri u kha ñiga ñifhio.

55 Vhonani u monamona nga baisigira 116

U vhala na tholokanyondivho: (nyanetshelo)
Foniki: ntsw, pw, sh, hw

56 U monamona ha Vhonani nga baisigiri 118

U amba: Itani ñitambwa la tshiñori.
Luambo: Livhanyani mañaluli na madzina.
Luambo: Ñwalululani mafhongo e kha tshifhinga tshi fhiraho ni tshi a thoma nga Mulovha.
Luambo: Shumisani kuvhimbi a kha u vhumba masumbavhuñe.
U ñana nga zwi no tou vhonwa: Vhalani zwe Vhonani na Ann vha vha vha tshi khou ita ni kone u ñwala nomboro ya afha fhethu kha mepe.
(U humbulela na u sumbedza nga zwifanyiso)

57 Vhonani u kumba mashika 120

U vhala na tholokanyondivho: (nyanetshelo na phosíñara)
Foniki: dz, ph, mmb, ngw
Luambo: mañaluli

58 Hu kumbiwa mashika 122

U amba: Ambani uri ni nga kukakisa hani tshikolo tsha hanu.
U ñwala: Ñwalani phara nga tshikolo tsha hanu.
Luambo: Ñwalani mañaluli ane a khou ñahela ni sumbedze vhuñe nga u shumisa wa, ya, a kana dza.
U ñwala: Zwino itani phosíñara ni rambe vhana uri vha ñe de vha thusue u kunakisa tshikolo.

g

o

m

u

61 Shangoña vhusunzi 128

U vhala na tholokanyondivho: (liñwalwa la mafhungomatsivhudzi)
Foniki: U pañula maipfi a bva madungo.
Foniki: Mubvumo wa f.

62 Maríwe hafhu a vhusunzi 130

Talutshedzani tshifanyiso
Luambo: Ñwalululani mafhongo e kha tshifhinga tshi fhiraho ni tshi a thoma nga Mulovha.
Word work: Tangedzelani ipfi lo teaho.
Luambo: Tangedzelani madzina vhukuma.
U ñiphina: Shumisani zwifháluwo na mañu kha u sumbedza u sinyuwa, u takala, u ñungufhala, u mangala.

63 U vhala 132

U vhala: Ambani nga lushaka lwa maríwalwa
Divhamaipfi: U pañula maipfi a bva madungo.

64 Kha ri ñwale tshiñori 134

U amba: Ambani nga vhabvumbedzwa vha tshiñori. Bulani uri ni funesa mini tshiñorini itshi.
U ñwala: Ñwalani bugu ya tshiñori ni tshi shumisa thempheñeithi ya zwigeriwa.

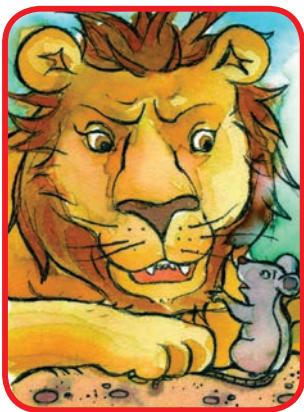

Kha ri ambe

Makhulu wa Kanakana vha mu anetshela lungano lune vha lu funesa. Kha ri lavhelese zwifanyiso ri ambe uri ri vhona u nga lungano ulu lu amba nga mini.

Kha ri vhale

Lidau na kubevha

Liñwe ñuvha kubevha kwo khakha kwa karusa lidau lo edela. Lidau la vhomba la ri, "Ndo karuswa nga kubevha kuñukuñuku. Ndi ño ku zhota nñe."

La pata mutshila **wakwo** nga shimba lalo lihuluhulu.

"Hai nandi Vho Ndau," ndi kubevha ku tshi tshema. "Vha songo nndya, nandi. Ndi tou vha kubevha kuñukuñuku."

"U khou amba zwone," lidau la vhomba. "U nga si fushe thumbu yanga."

"Ndo livhuha, Vho Ndau," kubevha kwa hevhedza. "Liñwe ñuvha ndi ño vha thusa."

"Ha ha ha!" lidau la tou fa nga zwiseo. "Kubevha kuñukuñuku ku no nga iwe ku nga thusa hani lidau la maanda sa ñe? Ndi ñe khosi ya phukha dzothé. Ndi tou dithusa nñe muñe."

Liñwe ñuvha ndau ya **fashwa** nga mambule a vhazwimi. Ya balelwa u ponyoka ya thoma u vhidzelela, "Nthuseni, wee. A thi koni u ponyoka."

Kubevha kwa pfa mukosi wa lidau kwa gidima kwa ri, "Ndi ño vha thusa Vho Ndau!"

"Shikitili! U tou vha kubevha kuñukuñuku u nga si kone u nthusa," ndi lidau li tshi kuma.

Kubevha kwa si zwi londe kwa thoma u shenekanya ala mambule.

Hu si kale lidau la ponyoka. La **mwemwela** la ri, "U nga vha u kubevha kuñukuñuku fhedzi mishumo yau ndi mihiulu. Wo nthusa".

Kha ri nwale

Vhalani lungano ni nange phindulo yo teaho.

Tshītori itshi tshi sumbedza mini?

A	A zwi kondi u fhura ndau.
B	Thuso a i bvi kha muthu muhulwane fhedzi.

Ndi nga mini lidau lo luvhelela?

A	Lo vha li tshi khou tod̄a thuso.
B	Lo vha li tshi khou pandela kubevha.

Lidau lo humbula zwifhio musi kubevha ku tshi bvelela?

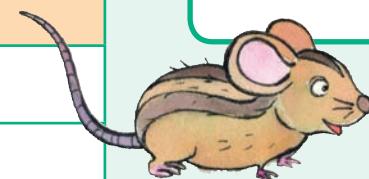
A	Lo humbula uri kubevha ku nga si kone u li thusa.
B	Lo humbula uri kubevha ndi kučukusa lune ku nga si kone u thusa.

Zwino nwalani phindulo yanu ya heyi mbudziso:

Ri guda mini kha lungono ulu?

Maipfimadivhiwa

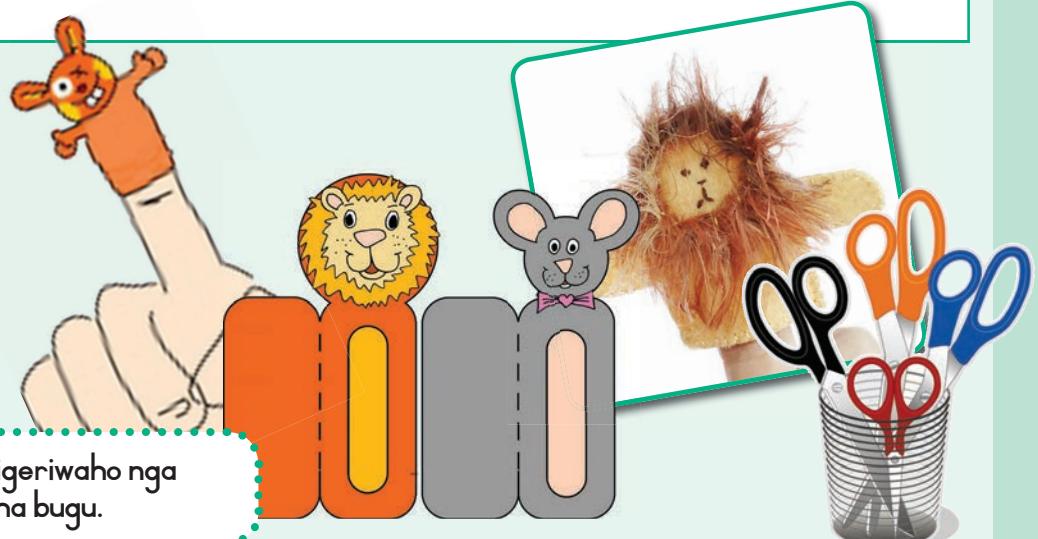
duvha
kučukučuku
vhomba

Kha ri diphine

Gerani zwipopai izwi zwa minwe, ni zwi nambatedze kha minwe yanu ni zwi shumise kha u talutshedza lungano lwa ndau na mbevha.

Ni do wana zwigeriwoha nga murahu ha bugu.

Kha ri ḥwale

ᬁnalani zwe zwa ambiwa nga ndau na mbevha.
Ni shumise zwidevhe.

Vha songo nndya
nandi Vho Ndau.
Ndi do vha thusa
liñwe duvha.

Kubevha kwa ri, "

"

Lidau ḥa ri, "

"

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo.
Ni kone u shumisa maipfi mañanu kha u ḥwala mafhungo añu inwi
muñe buguni yanu ya ndowedzo.

U kubevha kuñukutuku.
U nga si nthuse.

zhota	wakwo	nndya	fashwa	ṅwando
zhana	ḥakwo	nndyoni	fushwa	ṅwenda

Kha ri ḥwale

Tangedzelani maipfi ane a amba zwi no fana.

sea	vhidzelela	tshimbila	dzula	huwelela
enda	sika	unda	thoma	lila
imba	vhovhola	sedza	lavhelesa	thethenyea

Deithi:

Kharinwale

Nwalani mafhambanyi a fhungo linwe na linwe.

Ho vha hu tshi khou fhisa, ndau thukhu ya vhona mbevha khulwane.

Ndau ḫukhu yo vha yo onda ngeno mbevha khulwane yo vha yo nona.

Ndau yo vha i tshi leluwa ngeno mbevha yo vha i tshi lemela.

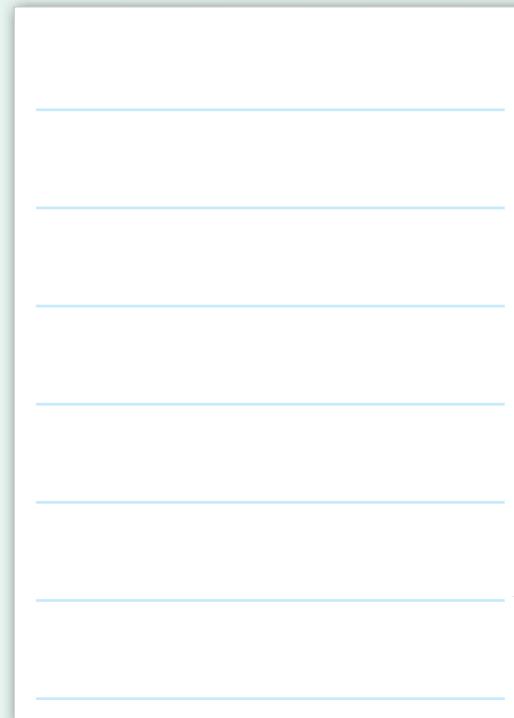
Muzwimi muvhuya a rea tshikwekwe tsha u fasha ndau mmbi.

Khadi diphine

Nwalelani garata muriwe muthu we a vhuya a ni thusa.

Nwalani mulaedza mupfufhi nga phanda, nga ngomu ha garata ni nwale uri uyu muthu o ni thusa nga mini.

Teacher:
Sign:
Date:

TEACHER: Sign _____ Date _____

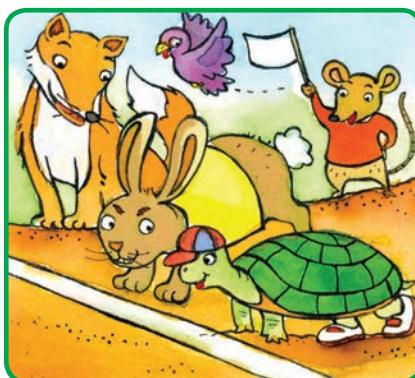

Kha ri ambe

Makhulu wañu vha a ni anetshela ngano? Ni khou ya u vhala lungano lune makhulu wa Ntakadzeni vha pfana na u lu anetshela. Lavhelesani zwifanyiso izwi ni ambe uri ni vhona u nga lungano lu khou amba nga mini.

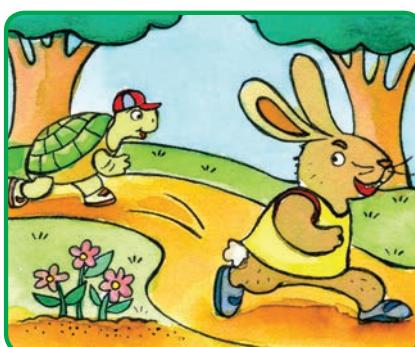
Kha ri vhale

Sankambe na tshibode

Kalekale Sankambe na tshibode zwo vha zwi tshi dzula ðakani lidaladala. Tshibode tsho vha tshi tshi tshimbila nga u ongolowa. Sankambe tshi tshi dzulela u tshi sea.

Liñwe ðuvha Sankambe tsha amba na tshibode tsha ri, "Kha ri ite **mbambe**." Tshibode tsha tenda, Sankambe tsha tou fa nga zwiseo. Phukha dzot̄he dza ða u ðalela mbambe iyi.

Sankambe tsha ñuwa nga luvhilo tsha **phinyela**. Tshi tshi sedza murahu tsha vhona tshibode tshi sa vhonali ngauri tsho vha tsho tshi sia kulekule.

"Tshibode tshi a ongolowa nga maanda," ndi Sankambe tshi tshi elekanya. "Tshi ðo lenga u swika f'hanu. Ndi ðo tou vha ndo awela nahone ndi ðo tshi vhona tshibode tshi tshi swika nda takutshedza nda wina mbambe."

Sankambe tsha gogodela muri tsho tou dzula heneñho ndilani, tsha mbo ði farwa nga khofhe.

Musi tsho edela tsha pfa dziñwe phukha dzi tshi khou ita phosho yau wina ha vhagidimi. Tsha humbula uri ndi muloro. Tshi tshi phaphama tsha wina ha vhagidimi wana tshibode tshi tshi khou swika thamboni.

Sankambe tshe vukuluku! Tsha gidima nga luvhilo fhedzi tsha kundwa u fhirela tshibode. Tshibode tsha wina mbambe.

Vhalani lulngano ri fhindule mbudziso. Ipfì la u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwé u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Kha ri nwale

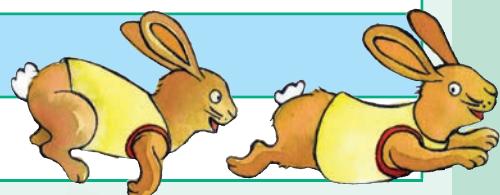

Ndi nnyi we a wina mbambe? Ngani?

Ndi vhonnyi vhe vha da u tælela mbambe?

Sankambe tsho awela ngafhi?

Neani lungano ulu t̄hoho yavhuði.

Divhamaipfi

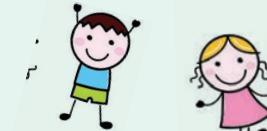
Vhalani maipfi ni thetshelene mibvumo.
Ni kone u shumisa maipfi mañanu kha u nwala
mafhungo anu inwi muñe buguni yanu ya ndowedzo.

mbambe	phinyela	fhluledza	shuvhama
sankambe	elekanya	khofhe	shavha

Maipfimadivhiwa

zwino
sea
vukuluku
tshibode

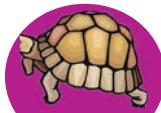
Mbambe ya phukha

Kha ri ite nyito

Inwi na khonani yanu ambanu nga thai idzi ni livhanye thai na tshipuka tsho teaho kha tsha u la, nga u tala mutalo wa u zwi tanganya.

Thai

Ndi ḥambi. Ndi tshi ya hayani ndi tou fhufha.
Ndi nne nnyi?

Ndi tshi tshimbila ndi tou dedengela. Vhulalo hanga ndi tshimbila ndo hwala.
Ndi nne nnyi?

Ndi na luvhilo na nzambo ndi a fhufha. Ni tshi funa ni nga nnamela.
Ndi nne nnyi?

Ndi a luma, ndi a ḥoṇa.
Fhedzi ndi a ḫifhisā.
Ndi nne nnyi?

Kha ri ḥwale

Kha tshipida tshiñwe na tshiñwe tsha lungano lwa "Sankambe na Tshibode", ḥwalani fhungo lihulwane lithihi kha mathomo, mutumbu na magumo.

Mathomo

Mutumbu

Magumo

Kha ri ḥwale

ᬁwalani maipfi aya nga vhudalo.

dzulafhi	dzula ngafhi
thi mudi	
ndinwi	
hu nani	
ndiwe	

Mihwet edzo

vha rini	
muni	
nditsho	
beafhi	

Malaeli.....

Kha ri diphine

THOMANI

Vhandani zwanda.

Bulani ipfi li no thoma nga E.

Tengenedzani bugu kha t̄hoho.

Bulani ipfi li no fhela nga o.

Tengenedzani penisela kha munwe.

Bulani ipfi li no fhela nga. E

Itani mbambe na khonani yañu.
Thosani nga khoini. Ya wa nga t̄hoho
ni pfuka zwibuloko zwivhili ni tshi ya
phanda, ya wa nga mutshila humelani
murahu nga tshibuloko tshithihhi. Maipfi
ane na swika khao ni a vhalo. Itani
zwine maipfi ayo a amba.

k n m c i d f h b e

Bvisani lulimi.

Vhalani ili ipfi; takutshedza

Bulani ipfi li re na mibvumo miraru.

Bulani ipfi li re na mibvumo mivhili.

Lifhambanyi ja nona ndi lifhio?

Bulani uri ndi duvha lifhio li no tevhela Musumbuluwo.

Bulani ipfi li re na mutevhetsindo na nne.

Bolela lentšu leo le rumago ka go swana le tseba.

Bulani duvha ja namusi.

Bulani ipfi li re na b.

Bulani uri ni t̄oda u vha mini ni tshi aluwa.

Bulani ipfi li re na mutevhetsindo na rothe

Sumbani murahu ha kilasi.

Peleñani dzina jañu nga tshamurahu.

FHEDZANI

Teacher:
Sign:
Date:

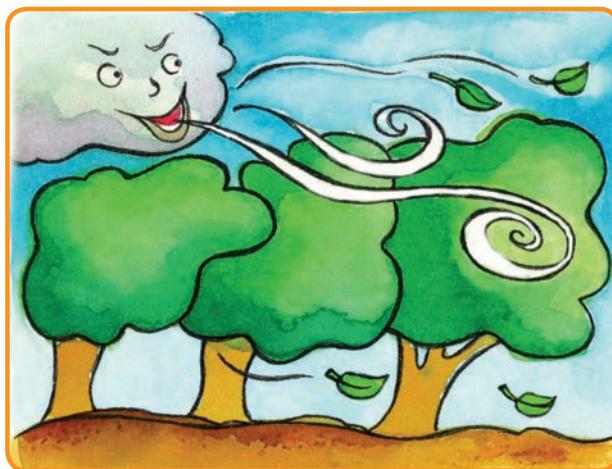

Kha ri ambe

Hetshi ndi tshit̄ori tshine makhulu wa Vhonani vha tshi funesa. Lavhelesani zwifanyiso izwi ni ambe uri ni vhona u nga tshit̄ori tshi khou amba nga mini.

Kha ri vhale

Duvha na Muya

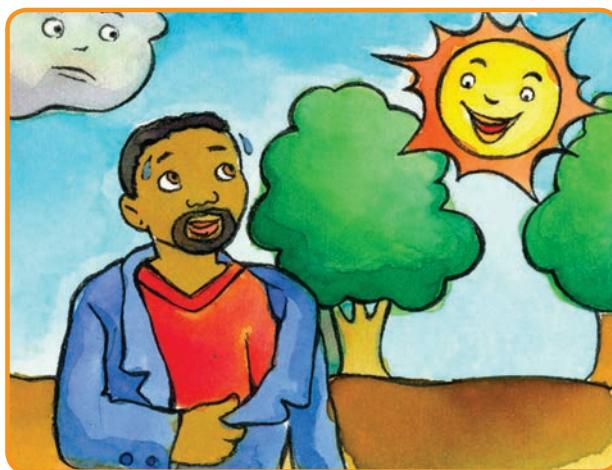
Kalekale maya wo vha u tshi vhudzula. Miri i tshi sombana, nn̄du dzi tshi fudululwa. Muya wa dikhoda vhukuma. Wa ri, "N̄ne ndi na maanda u fhira miri. Ndi fhira na Duvha!"

Duvha la bonyolowa la ri, "A si zwone hezwo, iwe Muya. N̄ne ndi na maanda u fhira iwe."

"Izwo kha ri ite mutatisano ri vhone uri ndi nnyi a re na maanda u fhira munwe," ndi Muya u no ralo. "Hu do thoma n̄ne," wa ralo. "U do vhona iwe uri n̄ne ndi na maanda mangafhani. Ndi nga bvula dzhasi la houla munna n̄ne."

Muya wa vhudzula wo vhudzula lwe na miri ya nga i sa phaduwa. Ula munna a sokou omelela dzhasi lawe a ri, "Yowee, ndi khou pfa phepho."

Duvha la dovha la bonyolowa. La nwethuwa ha mbo thoma u dudela. "Ahaa," hu amba ula munna. "Hu who dudela zwino."

Duvha la vatamedza nga zwi^luku nga zwi^luku.
"Ma^loo!" ndi u^la munna. "Ndi khou swa, imani ndi bvule dzhasi."

Duvha la nwethuwa la ri "Ndo wina! Khwese ndi nnyi?"

Maipfimadivhiwa

vhudzula
munna
muya
nne

Kha ri nwale

Fhindulani mbudziso idzi. Ipfⁱ la u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Vhabvumbedza vhahulwane kha itsi tshit^lori ndi vhonnyi?

Ho bvelela mini musi Muya wo no vhudzula?

Ho bvelela mini musi Duvha li tshi who fhis?

Ndi nnyi ane a nga wina arali mvula na yone ya nga dzhena kha mutatisano?
Ngani?

Divhamai^fi

Vhalani maipfⁱ ni thetshelese mibvumo.
Ni kone u shumisa maipfⁱ ma^lanu kha u nwala
mafhungo anu inwi mun^e buguni yanu ya ndowedzo.

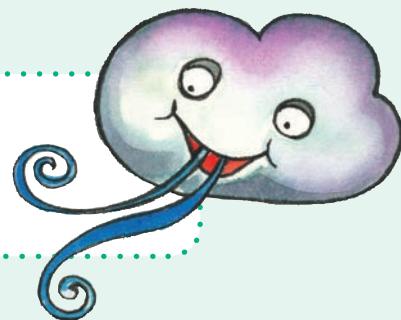

lwisa	vhudzula	zha ^l duwa	nwethuwa	khwese
lwala	vatamedza	zhamba	nwala	khwali
lwendo	dzungu	zhendedzi	hu ^l we	thukhw <i>i</i>

Kha ri ite nyito

Itani litambwa ni na khonani dzaŋu ni tshi sumbedza uri ndi nnyi a re na maanda. Kha hu vhe ḋuvha, ḋwedzi, muya na mvula. Ni elelwe uri muňwe a ambare dzhasi.

Kha ri ንwale

Tagedzelani maiiti. Ndi masumbanyito.

gidima

bambela

humbula

atsamula

watshi

lino

reila

ńwala

vhala

dzhia

raha

sokha

tamba

edela

hatsi

mutambo

penya

mvula

tuwa

tshimbila

Kha ri ንwale

Lavhelesani mafhungo a re afho fhasi. Nyito i re afho i khou itea zwino kana yo itea kale? Musi no no wana phindulo, dzhenisani maipfi a re na mivhala afho zwikhali.

1.

2.

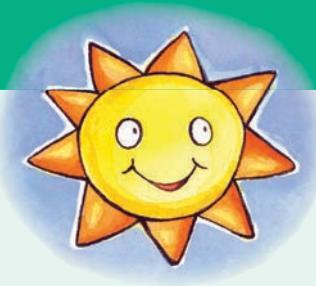
3.

4.

Kha ri diphine

Vhalani nga ንwedzi na ልuvha, ni vhudze khonani yanu zwine na khou vhona.

Duvha na ንwedzi

ጀwedzi u vhonala u sa ቅani musi u tshi mona na ሁlfhasi. Hezwi zwi itiswa ngauri musi u tshi khou mona ልuvha እi vhone tshela zwipida zwo fhambanaho zwa ንwedzi. Maipfi a re afho fhasi ri a shumisa kha u ተalutshedza mbonalo ya ንwedzi kha zwifhinga zwo fhambanaho.

ጀwedzi wa gumba	hafu ya ንwedzi	luvhedzhegu	ጀwedzi wo dzulwaho
Kha ri ንwale			

Kha ri ንwale

Fhindulani mbudziso iñwe na iñwe, ipfi እa u thoma እa phindulo yanu እi tea u thoma nga ክederedanzi. Ni elelwe u f'chedza f'hungo nga tshiga tsha u awela.

Ndi ንwedzi uf'lio une na khou vhona ዓnamusi?

Lavhelesani ንwedzi kha Misumbuluwo miña ya uno ንwedzi. Ni ole zwivhumbeo zwawo tshifhinga tshothe.

Kha ri ambe

Kha ri sedze tshifanyiso ri ambe nga zwine ra khou vhone.

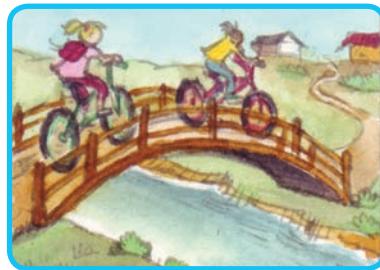
Kha ri vhale

Baisigira ntswa.

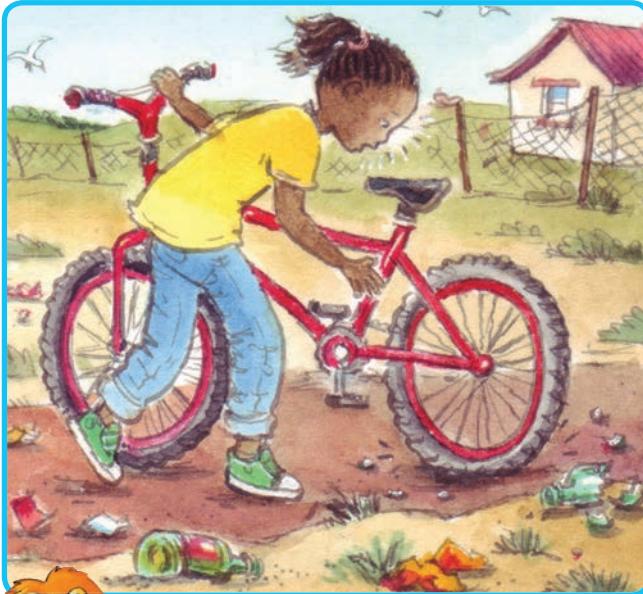
Khaladzi a Vhonani, Anza o rengelwa basigiri ntswa nga ɖuvha ʃawe ʃa mabebo a ʃwaha wa vhufumi. Ndi baisigiri ntswa i no penya. Nga Mugivhela Vhonani o hadzima basisigiri kha Anza. O vha a tshi khou ri a vhe a tshi khou monamona ngayo. Anza a vhudza Vhonani uri a i fare zwavhuði.

Vhonani na Ann vha tshimbila fhethu hu re na zwiṭaka, miri milapfu, mulamboni na kha buroho ya mabulannga. Shango ʃo vha ʃo naka li ʃidaladala.

Musi vho no wela buroho vha vhone fhethu ho ʃalah mashika na mabodelo o pwasheaho. Hu si kale Vhonani a pfa baisigiri i si tsha kokodza.

Deithi:

A tshi lavhelesa a wana thaela la murahu lo phontsha. Vhonani o humela hayani o tou hwala baisigiri. A ri Anza a mu thuse u phetsha thaela.

Kha ri nwale

Fhindulani mbudziso iñwe na iñwe. Ipfi la u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwe u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Vhonani o vha o namela basigiri ya nnyi?

Ndi mini tshe tsha phontshisa thaela?

O humisela hani baisigiri hayani?

Vhathu vha no lakatedza mashika ni vha dzhia sa vhathude?

Divhamaiipfi

Vhalani maipfi ni thetshelene mibvumo.
Ni kone u shumisa maipfi matjanu kha u nwala
mafhungo anu inwi muñe buguni yanu ya ndowedzo.

Maipfimadivhiwa

baisigira
hayani
mashika
thaela

ntswa	pwasheaho	phontsha	hwala
ntswela	tshipwa	ntshea	tshihwi
ntswikisa	mapwa-pwalala	thuntsha	hwahwamala

TEACHER: Sign

Date

117

Kha ri ite nyito

Itani litambwa la musi Vhonani a tshi humbelia baisigiri kha Anza. Ni sumbedze Vhonani na Ann vho namela baisigiri dzavho. Ni kone u sumbedza uri Vhonani o hwalisia hani baisigiri na musi a tshi talutshedza Anza uri yo phontsha. Sumbedzani ur i Anza uri mini musi a tshi vhona baisigiri yawe.

Kha ri nwale

Ro swifhadza dzina (thinwa) kha fhungo linwe na linwe afho fhasi. Inwi tangedzelani litataluli li no talutshedza dzina.

Yo vha i **baisigiri** ntswa i no penya.

Vhonani o fhira zwitaka zwidaladala.

Ufhira miri milapfu.

A pfuka **boroho** ya mabulannga.A vhona **thaela** lo phontshaho.A kanda **mabodelo** o pwasheaho.Madzina
na matataluli

Masala masumbavhune
a ri vhudza uri muné wa
tshithu kana zwithu ndi
nnyi.

Kha ri nwale

Nwalululani mafhungo aya ni tshi thoma nga Mulovha.
Shumisani maipfi aya uri a ni thuse.

o namela

o lavhelesa

ro wela

o jia

ndo vhona

U namela baisigiri yawe.

Mulovha

Ndi vhona mabodelo o pwasheaho.

Mulovha

U dzhia baisigiri.

Mulovha

U lavhelesa thaela lo photshaho.

Mulovha

Kha ri nwale

Dzhenisani masala masumbavhuṇe afho zwikalani u sumbedza uri vhaṇe vha izwi zwithu ndi vhonnyi.

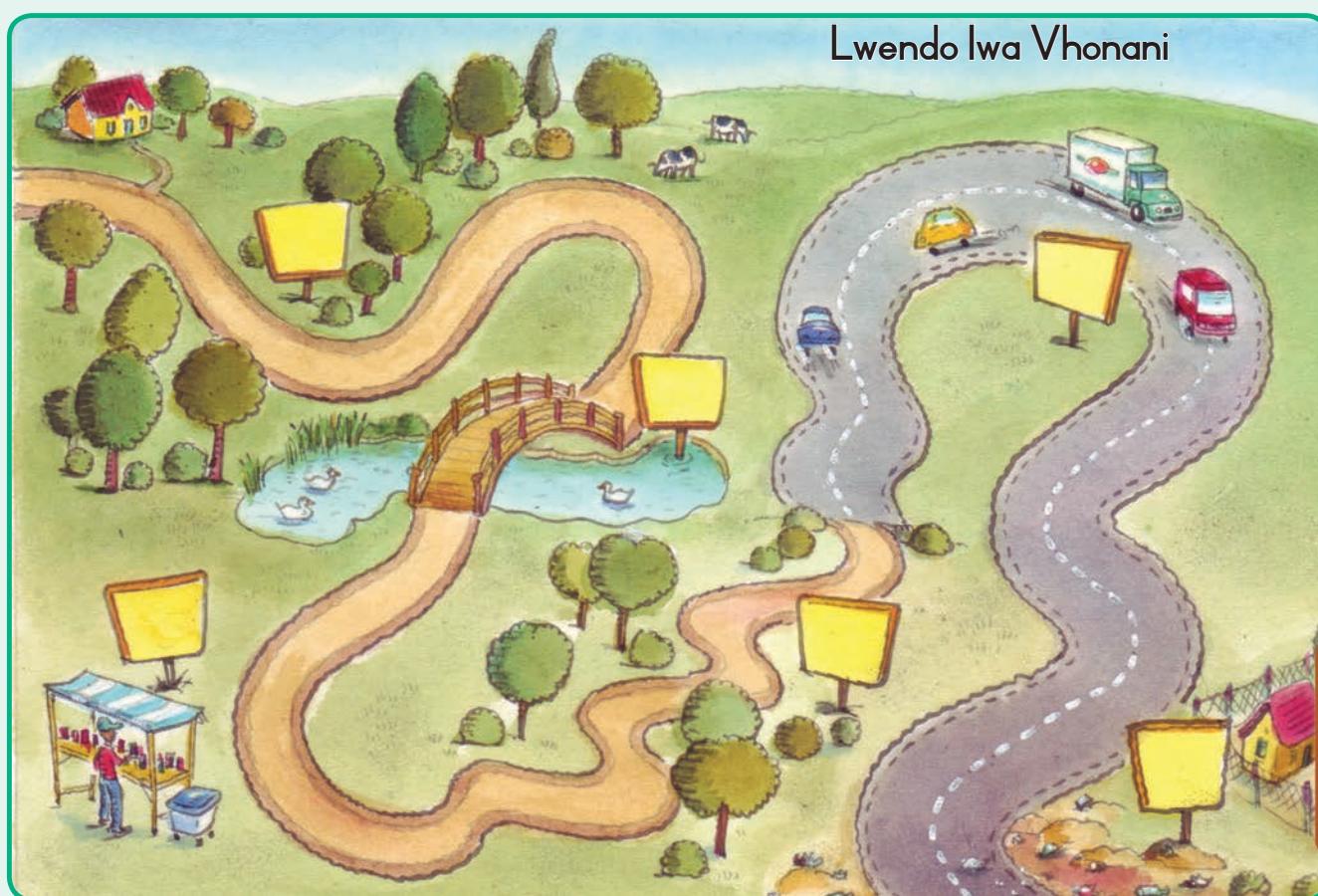
Baisigiri ya Anza	Bugu ya Zwivhuya	Mme a Kanakana
Mmbwa ya Vhonani	Apula ḥa mugudisi	Peni ya Mashudu
Mutshila wa ndau	Tshienda tsha Tshililo	Goloi ya Baba

Kha ri diphine

Vhalani zwe
Vhonani na
Kanakana vha vha
vha tshi khou amba musi
vha tshi fhira fhethu ho
fhambanaho hu re kha mepe. Nwalani
nomboro ya afha fhethu kha mepe. Ro
dzula ro ni itela ya u thoma.

1	Kha ri ime ri renge kholođirinki.
2	Iđanu vhonana uri shango ḥo naka hani na u vha lidala.
3	Hei bada ndi ya masongesonge.
4	Ee! Iđanu vhonana ḥla tshika na mabodelo o pwashukanaho.
5	Ngavhe boroho i sa wi.
6	Ndi ḥo tea u tshimbila zwavhuđi hu re na ḥhirafiki.

Teacher:
Sign:
Date:

57 Vhonani u kumba mashika

Kha ri ambe

Kha ri sedze tshifanyiso ri ambe nga zwine ra khou vhone.

Kha ri vhale

Kha ri ambe

Vhonani phositaro ye
Vhonani na Kanakana vha ita.

Hu kumbiwa mashika

Vhonani na Kanakana vho vhudza mugudisi wavho nga ha tshika ye vha i vhona mulamboni. Mugudisi a vha vhudza uri vha humbele vharwe vhana uri vha ni vha thusue u kunakisa phakhani. Vha vhea phositaro tshikoloni. Ho da vhana vha no swika 24, vho da u thusue u kumba tshika. Vha dobela mabodelo othe o pwashinho, zwikotikoti na mabammbiri.

Kha ri ambe

Vhana vha takalela u tshila na u tamba fhethu ho kunaho.

Idani ni thuse u kunakisa u tsa na mulambo.

*A ri todzi phakha dzi re na tshika.
Phakha yashu kha i dzule yo kuna.*

Idani ri kumbe mashika.

Muriwe na muriwe u do wana dzhusi na sangwetshi zwa mahala.

Lini? Nga Mugivhela wa 21 Thafamuhwe nga awara ya 10:00.
Ngafhi? Zwashu Park

Bisi i do ni vhuyedzedza mahayani nga awara ya 2:00

Deithi:

Divhamai^fi

Vhalani maipfi ni thetshelene mibvumo. Ni kone u shumisa maipfi ma^lanu kha u ^lwala mafhungo aⁿu inwi muⁿe buguni yaⁿu ya ndowedzo.

vhudza	phos ^{it} tara	maba ^{mm} biri	sangwetshi
dzudza	phaiph ⁱ	mmbidza	nngwe
dzula	phanda	mmbi	nngwana

Kha ri ^lwale

Fhindulani mbudziso i^hwe na i^hwe. Ipfⁱ la u thoma la phindulo yaⁿu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelw^e u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Ndi nnyi o thusaho Vhonani u ita phos^{it}tara?

Vhasidzana avha vhavhili vho humbula u ita mini?

Ni vhona u nga wo vha muhumbulo wavhu^di uri vha kumbe mashika? Ngani?

Vho thoma u kumba mashika nga tshif^hingade?

Kha ri ^lwale

Tagedzelani ipfⁱ li talutshedzaho vhana.

Mat^{al}uli

Musidzana mut^{uku} o dobel^a zwiko^tikoti.

Mutukana muhulwane o thusa nga u kunakisa phakha.

Musidzana o nakaho o t^oda u thusa.

Mutukana wa miswaswo o ri t^otalutshedza muswaswo.

Mutukana a sa pfⁱ o t^oda u dzumba bini la mashika.

TEACHER: Sign

Date

Kha ri ambe

Kilasi ya vhoiwe i nga ita mini kha u kunakisa tshikolo? Ambani ngauri ndi ngafhi afha tshikoloni hu re na tshika. Bulani uri ni do dzudzanya u kunakisa tshikolo nga ndila ifhio.

Kha ri nwale

Dzhenisani mat̄aluli a u t̄alutshedza madzina.

Kha ri nwale

Dzhenisani mat̄aluli
ane a khou t̄ahela.
Shumisani mai pfī
aya uri a ni thuse.

kelengende

khulu

hudaladala

Vhonani u tshimbila nga baisigiri fhethu _____.

Lo vha lo tsha lo tou _____.

A rwa bammbasi _____.

Deithi:

Kha ri nwale

Sumbedzani vhuñe nga u shumisa **wa**, **ya**, **a** kana **dza** nga murahu ha dzina u sumbedza uri zwithu izwi ndi zwa vhatatu vha no fhira muthihi.

bugu _____ vhasidzana	bugu _____ khaladzi dzanga	muñangano _____ vhagudisi
mmbwá _____ vhatukana	goloi _____ vhagudisi	yunifomo _____ vhaongi
mitshila _____ mmbwa	thoyi _____ vharathu wanga	madami _____ vhana

Kha ri diphine

Zwino itani phosítara ni rambe vhana uri vha ñe vha thuse u kunakisa tshikolo.

Teacher:
Sign: _____
Date: _____

TEACHER: Sign _____ Date _____

Kha ri ambe

Makhulu wa Ndumeliso vha pfana na u mu anetshela tshitiori tsha musi vhutshilo havho vhu tshi ponyiswa nga dolofini. Lavhelesani zwifanyiso ni ambe uri ni vhona tshitiori itshi tshi tshi khou amba mini.

Kha ri vhale

Vho tshidzwa nga dolofini

Musi vha tshee vhaṭuku mukalaha Vho Sam vhe na khonani yavho John vho vha vha tshi anzela u dia zwinwi fhasifhasi madini a lwanzhe. Ho vha hu na tshikepe tsha kalekale tshe tsha nupela kalekale. Nga ngomu ho vha hu na musuku, vhulungu, zwinina na maseṭha a thengo khulu. Musi mukalaha Vho Sam vha tshi dia tshinwi vho vha vha tshi ambara zwiambaro zwa suthu i no tsireledza muvhili wavho. Vho vha vha tshi shumisa gumbu la muya uri vha kone u fema vhe ngomu madini.

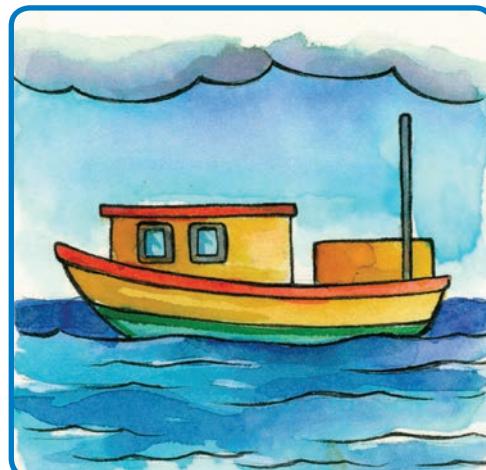
Liriwe duvha mukalaha Vho Sam vho vha na lutamo lwa u rwa tshinwi vha tsela tshikepeni, John a hana a ri, "Hai, namusi ri songo ya. Hu na madumbu ane a khou da."

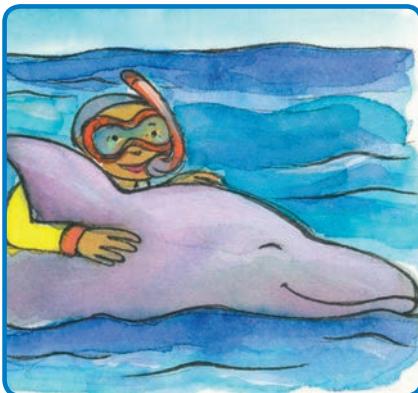
"Fhedzi nne, ndo vhona tshaini ndenya ya musuku. Ndi khou ṭoda u i tevhelela. Ri do wana tshelede nnzhi nga maanda," hu amba mukalaha Vho Sam.

"Madumbu a do swika hu sa athu fhela minete ya fumithanu. Hu na khombo hafha fhethu," ndi John a no ralo.

Fhedziha, mukalaha Vho Sam vha rwa tshinwi ngeno John o sala o vha lindela.

Mukalaha Vho Sam vha i wana tshaini fhedzi zwa kondā u i k watula. Vha kokodza vho kokodza u swikela i tshi ṭomowa. Nga itsho tshifhinga ndi musi gumbu la muya li tsini na u fhela, vha mbo di bvelela nt̄ha ha madi vho fara tshaini ya musuku. Vha wana John o no ṭuwa nahone hu na madumbu mahulu.

Mukalaha Vho Sam vha puta tshaini ila vha lingedza u bambela fhedzi magabelo a vha o hulesa. Vha ri ndi hone vho nwela khothe. Tshaini iyi ya musuku yo vha i tshi lemela vhukuma lwe zwanda zwavho zwa vho thoma u neta. Vha litshedza tshaini.

"Mawee! Thusani wee, vhathe!" vha vhidzelela, fhedzi ho vha hu si na ane a nga zwi pfa.

Vha mbo pfa u lila ha tshiinwe tshithu. Zwa vha rudza mbilu ngauri ho vha hu dolofini. Dolofini ya veka i tshi da khavho vha kona u gavha mutshila wayo. Ndi dolofini ye ya kokodzela mukalaha Vho Sam khunzikhunzini ya lwanzhe, bitshini.

Musi mukalaha Vho Sam vho no phuluswa, dolofini ya vhuyelela madini ya tuwa, asiila!

"A ni ntshileli. Ndo livhuha no mphulusa," ndi mukalaha Vho Sam vha tshi vhidzelela vho takala.

Kha ri nwale

Fhindulani mbudziso iñwe na iñwe. Ipfi la u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwe u f'hedza f'hungo nga tshiga tsha u awela.

Ndi nga mini mukalaha Vho Sam vho rwa tshinwi lwanzheni?

Maipfimadivhiwa

mukalaha
thusani
tshaini
tshinwi

Ndi nga mini John a songo lindela mukalaha Vho Sam?

Mukalaha Vho Sam vho swikisa hani khunzikhunzini?

Ni vhona u nga mukalaha Vho Sam vho vha tshi do vha vho lovha ilo duvha?
Ngani?

Kha ri ite nyito

Tambani litambwa la tshit̄ori tsha mukalaha Vho Sam na dolofini. Ndi nnyi ane a do vha mukalaha Vho Sam. Ndi nnyi ane a do vha John? Ndi nnyi ane a do vha dolofini ine ya do phulusa mukalaha Vho Sam?

Divhamaipfi

Vhalani maipfi ni thetshelene mibvumo. Ni kone u shumisa maipfi mat̄anu kha u nwala mafhungo anu inwi mun̄e buguni yanu ya ndowedzo.

Mataluli

anzela	zwinwi	nnzhi	phuluswa
nzie	tshinwiwa	nnzhiela	luswielo
nzenene	vhunwa	nnzhiya	swenda

Kha ri nwale

Divheeni kha tshiimo tsha mukalaha Vho Sam. Nwalani nga zwe zwa bvelela kha inwi. Ro ni thomela tshit̄ori.

John o mmbudza uri ndi songo dzhena madini ilo duvha fhedzi ndo vha ndi tshi khou tevhelela tshaini ya musuku. Ndo vha ndi tshi zwi divha uri hu khou da madumbu fhedzi nda dzhena. Ndi tshi thunyuwa ndo fara tshaini . . .

Divheeni kha tshiimo tsha dolofini. Nwalani nga zwe dolofini ya vhona na zwe ya ita. Ro ni thomela tshit̄ori tsha dolofini.

Ndo vha ndi tshi khou bambela matomboni ngauri ndo vha ndo zwi vhona uri hu khou da madumbu mahulu. Khathihi fhedzi nda vhona munna o fara litsaini lihulu. O vha a tshi khou vhidzelela a tshi toda thuso.

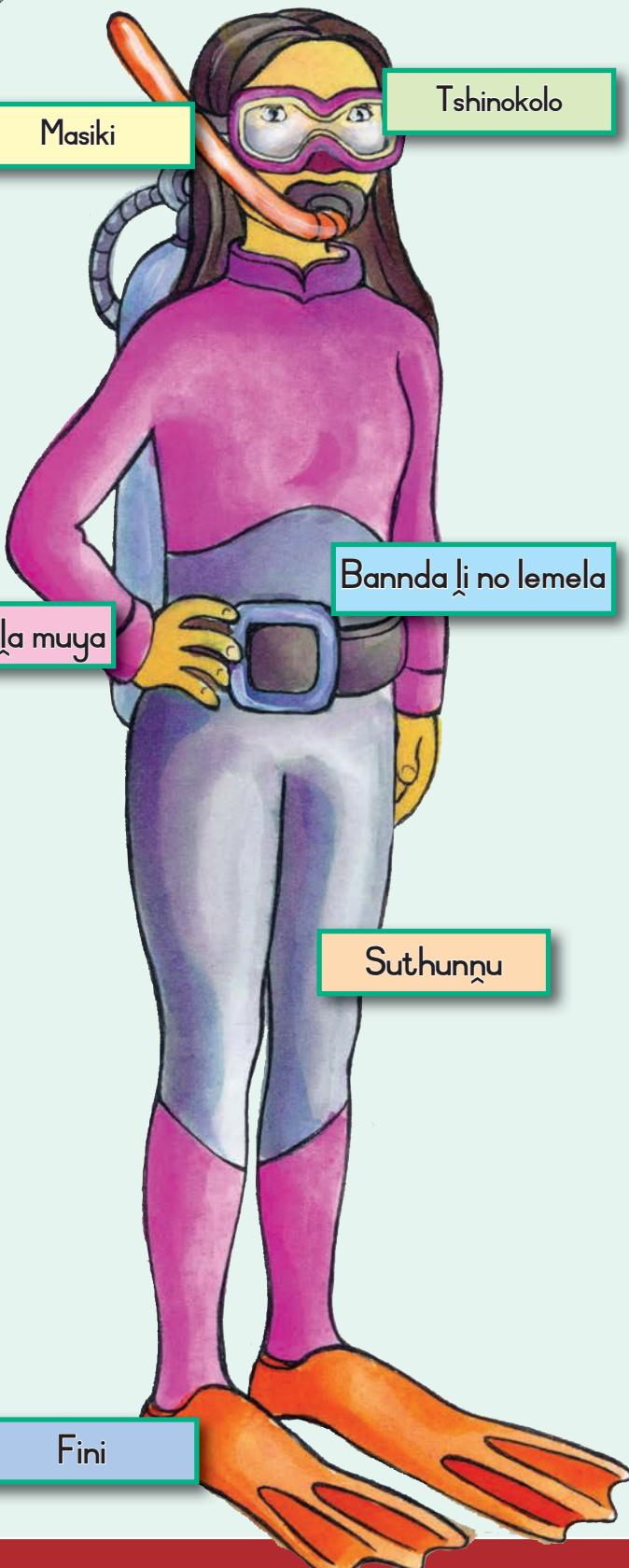

Deithi:

Kha ri diphine

Ambani na khonani yanu nga zwithu zwe fhambanaho zwine
zwa shumiswa nga vhadiatshinwi musi vhe fhasi lwanzeni.
Bulani uri ndi nga mini vha tshi tea u vha na izwi zwithu.

Tshinokolo

Masiki

Tshinokolo tsha u fema ngatsho.

Masiki

U thusa uri muthu a
vhone zwavhuđi e madini

Gumbu la maya la u itela
u wana maya madini.

Bannda li no lemela uri
muthu a lemele
a si papamale.

Suthunnu ya u
dudedza muvhili

Fini dzi thusa
kha u bambela
nga luvhilo

Kha ri ambe

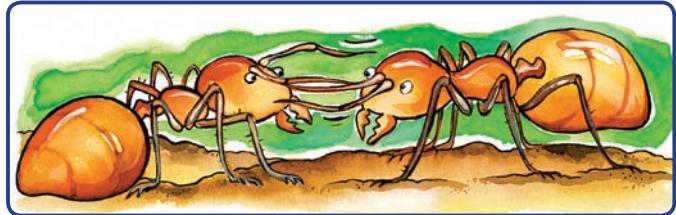
Kha ri sedze tshifanyiso ni ambe nga zwine ra khona.

Kha ri vhale

Vhusunzi vhu mushumoni

No no vhuya na pwaṭula lusunzi? No vha ni tshi zwi divha uri vhusunzi vhu dzula vhu vhunzhi tshitahani? No vha ni tshi zwi divha uri vhusunzi vhu a nekana zwiliwa?

Arali na tevhela ndila ya vhusunzi ni do wana hu na zwiliwa hune ya fhelela hone. Nga ngei magumoni mañwe ni do wana hu na tshitaha.

Tevhelani ndila ya vhusunzi

Musi lusunzi lwo wana zwiliwa lu phulela vhuñwe vhusunzi ndila uri vhu tevhela. Vhuñwe vhu tevhela ndila yeneyo nthihi vhu tshi ya zwiliwani. Vhusunzi vhu pfana na zwithu zwi no ñambitela sa dzhamu na swigiri. Vhu dovha ha la na zwiliwa zwine zwa sala zwi khagala midini. Ni do vhu vhona ho momela zwiliwa.

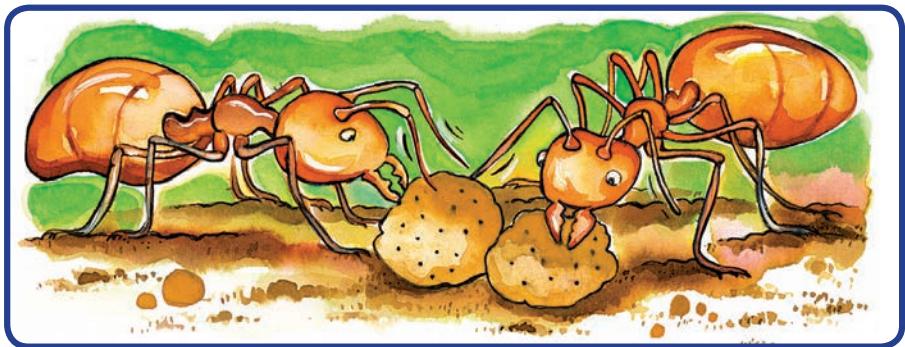
Itani liedza

Vheani tshipida tsha bammbiri tshi re na zwiliwa tsini na tshitaha tsha vhusunzi. Lindelani vhusunzi vhu tshi wana izwo zwiliwa. Ni do vhona vhuñwe vhusunzi vhu tshi tevhela ndila nga vhunzhi. Zwino pfulusani izwo zwiliwa. Vhusunzi vhu a zwi tevhela? Hu itea mini musi no pfulusa zwiliwa?

Musi zwiliwa zwo pfuluswa vhusunzi vhu sala vhu kha di tevhela yeneila ndila. Zwi a dzhia tshifhinga vhu sa athu dovha ha phula iñwe ndila ntswa.

Ndi ngani?

Musi lusunzi lwo tangana na zwiliwa lu sia feda u itela u sumbedza ndila. Vhuñwe vhusunzi vhu tshi bva tshitahani vhu nukhedza feda lenelo ha li tevhela.

Deithi:

Kha ri nwale

Vhalani mafhungo a vhusunzi ni fhindule mbudziso nga nthihi nga nthihi..

Tshitoro itshi tshi amba nga mini?

A	Tshi nea tsivhudzo ya ndila dza vhutala.
B	Tshi ri vhudza uri vhusunzi vhu panelwa nga ndilade.
C	Tshi ri vhudza uri vhusunzi hu wanala ngafhi.

Ndi nga mini ni tshi tea u vhea zwiliwa tsini na tshitaha tsha vhusunzi?

A	U itela u dadisa vhusunzi.	C	U itela uri vhusunzi vhu phule ndila.
B	U thivha ndila ya vhusunzi.	D	U vhulaha vhusunzi.

Musi lusunzi lwo tangana na zwiliwa lu vhudza hani vhuwe uri zwiliwa zwi ngafhi?

A	Vhu tou sedzesesa ha lu tevhela.	C	Vhu tou nukhedza zwiliwa zwi re kha bammbiri.
B	Vhu sokou monamona u swikela vhu tshi tangana na zwiliwa.	D	Vhu nukhedza fedalela siwa nga lusunzi lwa u thoma.

Ni vhabona u nga vhusunzi vhu a vhavhalelana? Ndi nga mini ni tshi ralo?

Kha ri nwale

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo.

Padukanyani maipfi a ya a bve zwipida.

Mubvumo wa f

funa   fola   fula

vhusunzi	zwiliwani	kutoho
vhu/su/nzi		
magumoni	yeneila	tshitahani
vhavhalela	tshitaha	mushumoni

Maipfimadivhiwa
mushumoni
ngomu
vhusunzi
thusana
zwiliwa

TEACHER: Sign

Date

Kha ri ite nyito

Lavhelesani tshifanyiso itsi tsha ndila ya vhusunzi.
Ni kone u vhudza khonani yanu zwine na khou vhona tshifanyisoni.

Kha ri nwale

Nwalululani mafhungo aya ni
tshi thoma nga Mulovha.

ho tevhela

ho momelaho

ho la

Vhusunzi vhu tevhela ndila.

Mulovha vhusunzi

U vhona vhusunzi hu momelaho zwiliwa.

Mulovha o

Vhusunzi vhu la zwiliwa zwi no nambitela.

Mulovha

Kha ri nwale

Tangedzelani ipfi lo teaho.

Lipfanisi

Vhusunzi vha/vhu kuvhanganya zwiliwa.

Bere i/tshi nwa madi.

Bongi u/li namela baisigira.

Duvha li/a khou fhisa.

Rine ri/a khou vhona vhusunzi.

Inwi no/ro lenga.

Vhone vha/tshi khou la.

Vhusunzi vhu/tshi khou toda
zwiliwa.

Deithi:

Kha ri nwale

Tangedzelani madzina
vhukuma.

Ri dzenisa -ni mugumoni
wa ipfi ri tshi sumbedza
fhethu.

ida__	shango__	amba__	tshikolo__	dorobo__ crayon
mudi__	lila__	maswiri__	muri__	lima__
haya__	fhasi__	makhulu__	siga__	mbudzi__

Kha ri diphine

Vhusunzi vhu shumisa fed̄a kha u vhudzana uri zwiliwa zwi wanala ngafhi.
Vhu ita ngaurali ngauri a vhu koni u amba.
Ri nga kona u vhudza khonani dzashu mafhungo ri sa shumisi
u amba. Ri shumisa zwifhatuwo zwashu na mat̄o.

Zwi amba mini?	Ndo sinyuwa.	Ndo takala.	Ndo tungufhala.	Ndo mangala.
Mat̄o				
Milomo				
Tsie dza nth̄a				
Tshifhatuwo				
Olani zwifhatuwo zwanu inwi mune.				

Teacher:
Sign:
Date:

TEACHER: Sign _____ Date _____

Kha ri ite nyito

Lavhelesani zwif anyiso zwa ngano na zwit̄ori zwe ra vhala.

Lidau na kubevha

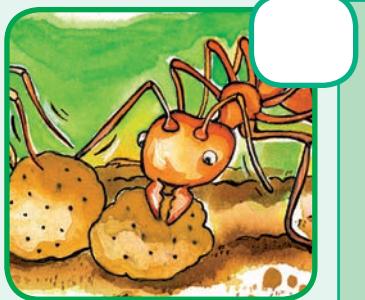
Vho tshidzwa
nga dolofini

Sankambe na
tshibode

Duvha
na
Muya

Vhusunzi vhu
mushumoni

Vhonani u kumba
mashika

Kha ri vhale

Humbulani nga zwit̄ori zwe ra zwi vhala buguni iyi.
Ndi zwit̄ori zwifhio zwine na zwi funesa?

Ndi nga mini ni tshi funa zwiñwe zwit̄ori u fhira zwiñwe? Zwi ñwaleni nomboro, ni thome nga l kha tshit̄ori tshe tsha ni takadzesu u swika kha 4 kha tshit̄ori tshe tsha si ni takadze.

No takadza nga Lidau na Kubevha kana Duvha na Muya kana Sankambe na Tshibode? Ni nga vha ni tshi ñimvumvusa nga u vhala.

No nanga Vho tshidzwa nga dolofini kana Bongi u kumba mashika”, kana “Vhusunzi vhu mushumoni?” Ni nga vha ni tshi vhalela u wana mafhungo a u ni tsivhudza.

Kha ri nwale

Vhalani tshitori ni fhindule mbudziso iñwe na iñwe. Ipfi la u thoma la phindulo yanu li tea u thoma nga lederedanzi. Ni elelwé u fhedza fhungo nga tshiga tsha u awela.

Ndi tshitori tshifhio tshe na tshi takalelesa?

No takadzwa nga mini khatsho?

Ndi tshifhio tshitori tshe ni si tshi takalele?

Ndi nga mini ni songo tshi takalela?

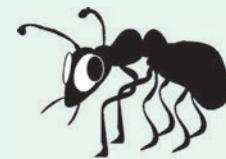
Ni vhalela u dimvumvusa kana u wana mafhongo?

Divhamaiipi

Vhalani maipfi ni thetshelese mibvumo ni kone u paðukanya maipfi ayo a bve mibvumo yo fhambananaho. Ni kone u shumisa maipfi matanu kha u nwala mafhongo anu inwi mune buguni yanu ya ndowedzo.

tshitanda	kubevha	kubugu
tshi/ta/nda		
vhalani	lidau	tshitahani
lwanzeni	tshitaha	mushumoni

Maipfimaqdivhiwa

fhira
gidima
ratha
thoma

Kha ri ite nyito

Ambani na khonani yanu nga tshitoris tshe na tshi takalela nga maanda. Ambani nga vhabvumbedzwa vhatsho. Bulani uri ni funesa mini tshitorini itsi. No wana mafhungo kha itsi tshitori?

U pulanelu u nwala tshitoris tshanu.

Kha ri nwale

Tshi amba nga mini?

Vhaanewa vhahulwane vha do vha vhonnyi?

Ndi mafhungo afhio a u tsivhudza ane na do a dzenisa?

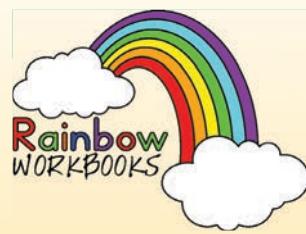

Kha ri diphine

Gerani siatari li tevhelaho. Itani bugu. Kha khvara, nwalanis dzina la bugu. Nwalani dzina lanu fhasi ha dzina la bugu, ngauri ndi inwi muñwali. Olani tshifanyiso kha khvara. Nwalani tshitoris tshanu tshi na mathomo, mutumbu na magumo.

KHAVARA YA MURAHU

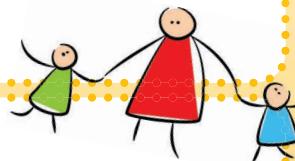
KHAVARA

Oiani tshif anyiso hafha.

NGA HA MUÑWALI

Nwalani dzina janu

Miñwaha yanu

Hune na dzula hone

Nwalani dzina la bugu hafha.

Nwalani dzina (ndi inwi muñwali).

8

1

Liga la 4: Gierani kha mutalo nga murahu ha musi no siłepula bugu yanu.

Liga la 1: Petani kha mutalo wa zwilhoma.

5

7

Iisaniphanđa tshitoritshahanu hafha.

Nwalani mutumbu wa tshitoritshahanu hafha
Vhukati ha siatari la 5.

Oiani tshif anyiso hafha.

Oiani tshif anyiso hafha.

Olani tshifanyiso.

Thomani u አውላል tshiṭori tshañu hafha kha
siatari እና 3.

2

Olani tshifanyiso.

Fhedzisani tshiṭori tshañu.

7

3

9

Išani pshabda tshifanyiso hafha.

Olani tshifanyiso hafha.

Nwodalani uru hu qvelela min māgumoni a tshifanyiso hafha.

Olani tshifanyiso hafha.

Deithi:

Dikishinari yanga

Dikishinari yanga

M
m

M
m

S
s

N
n

N
n

T
t

O
o

O
o

U
u

P
p

P
p

V
v

Q
q

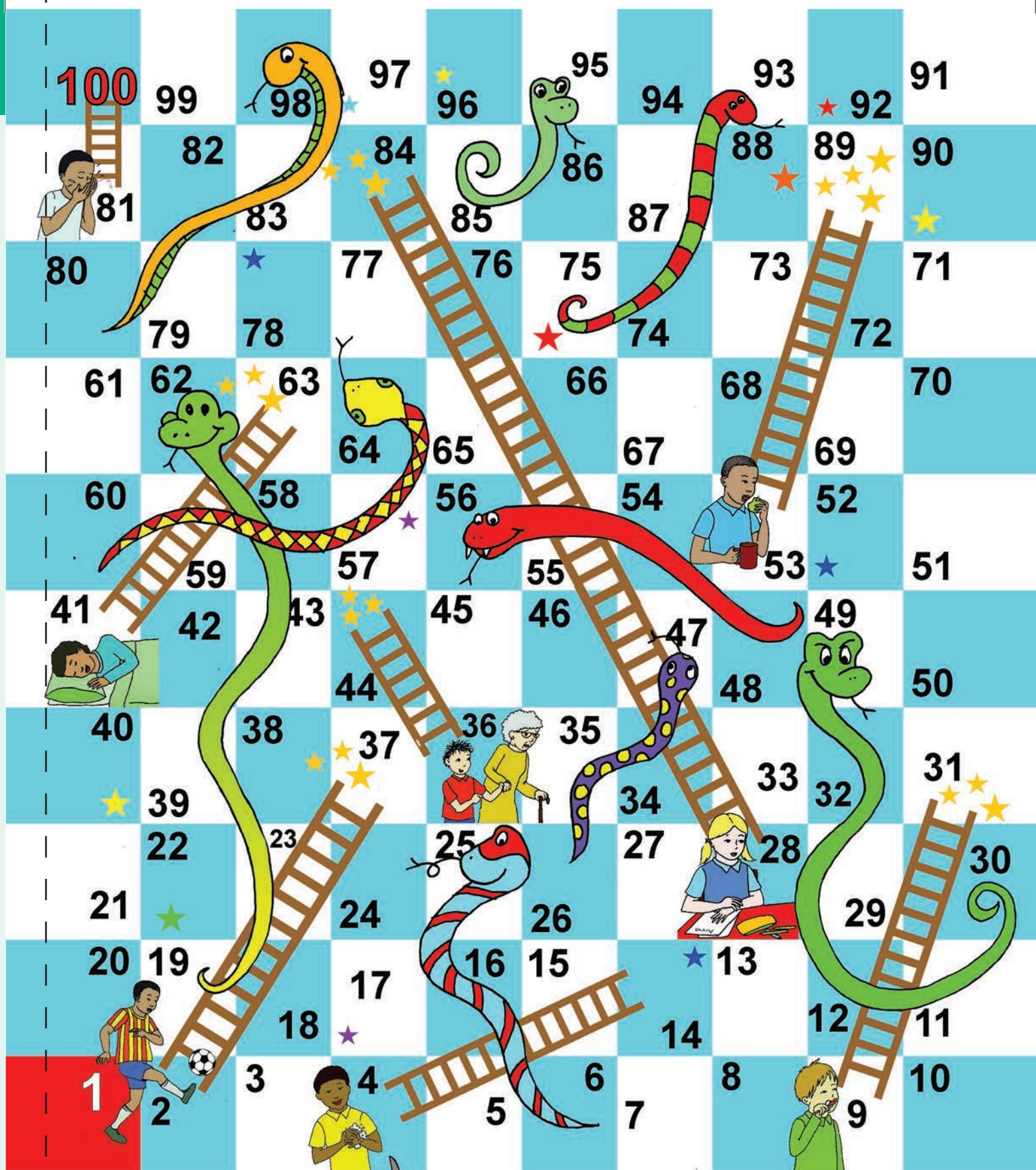
Q
q

W
w

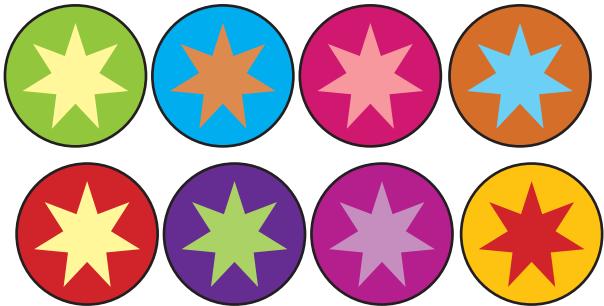
R
r

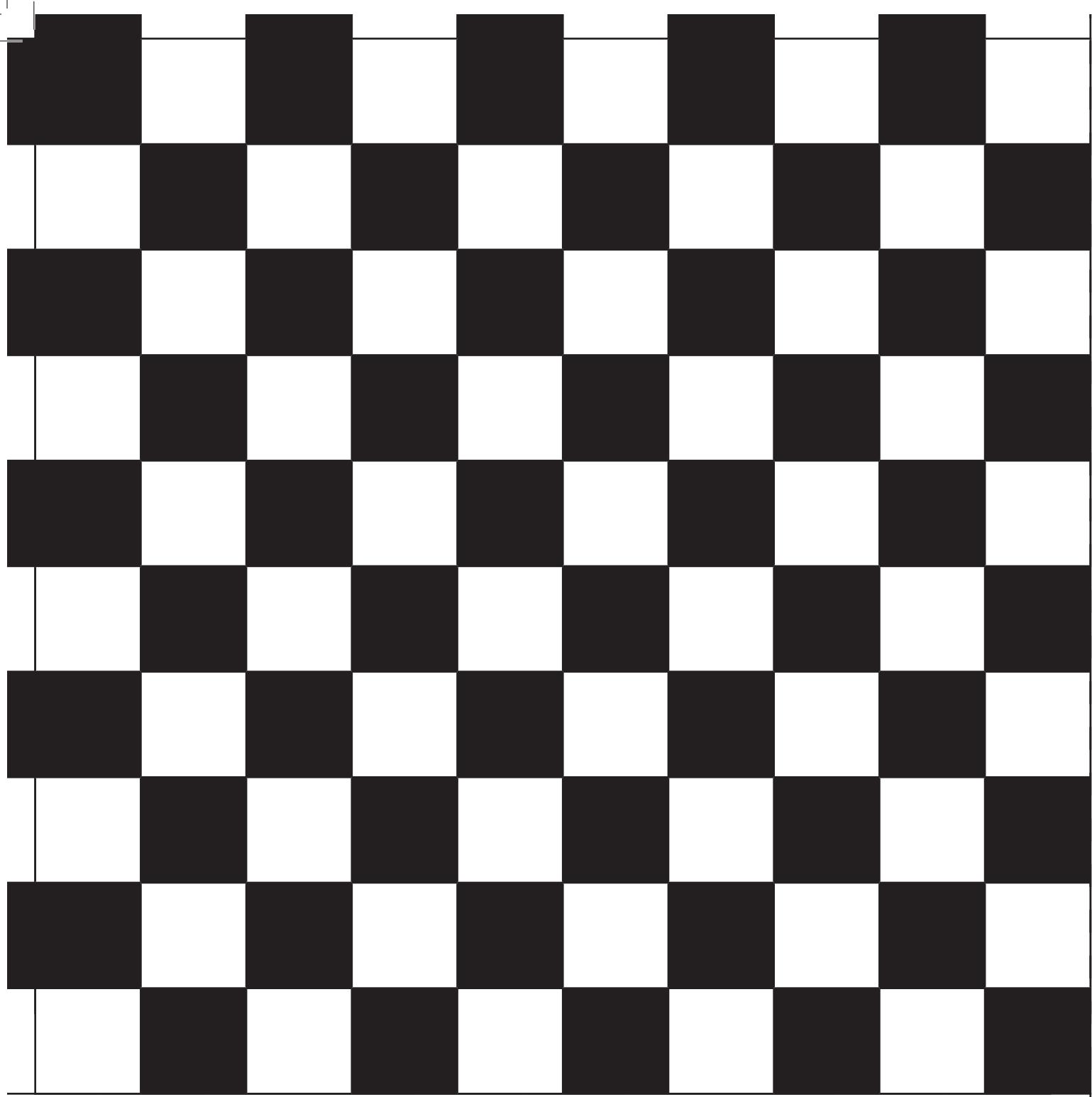
R
r

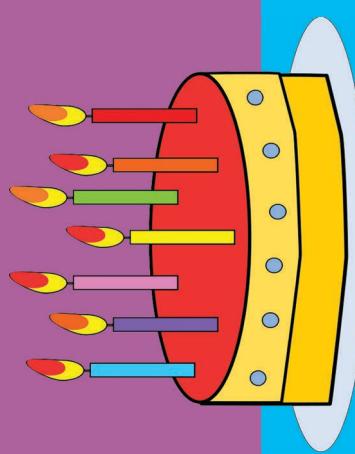
X-Z
x-z

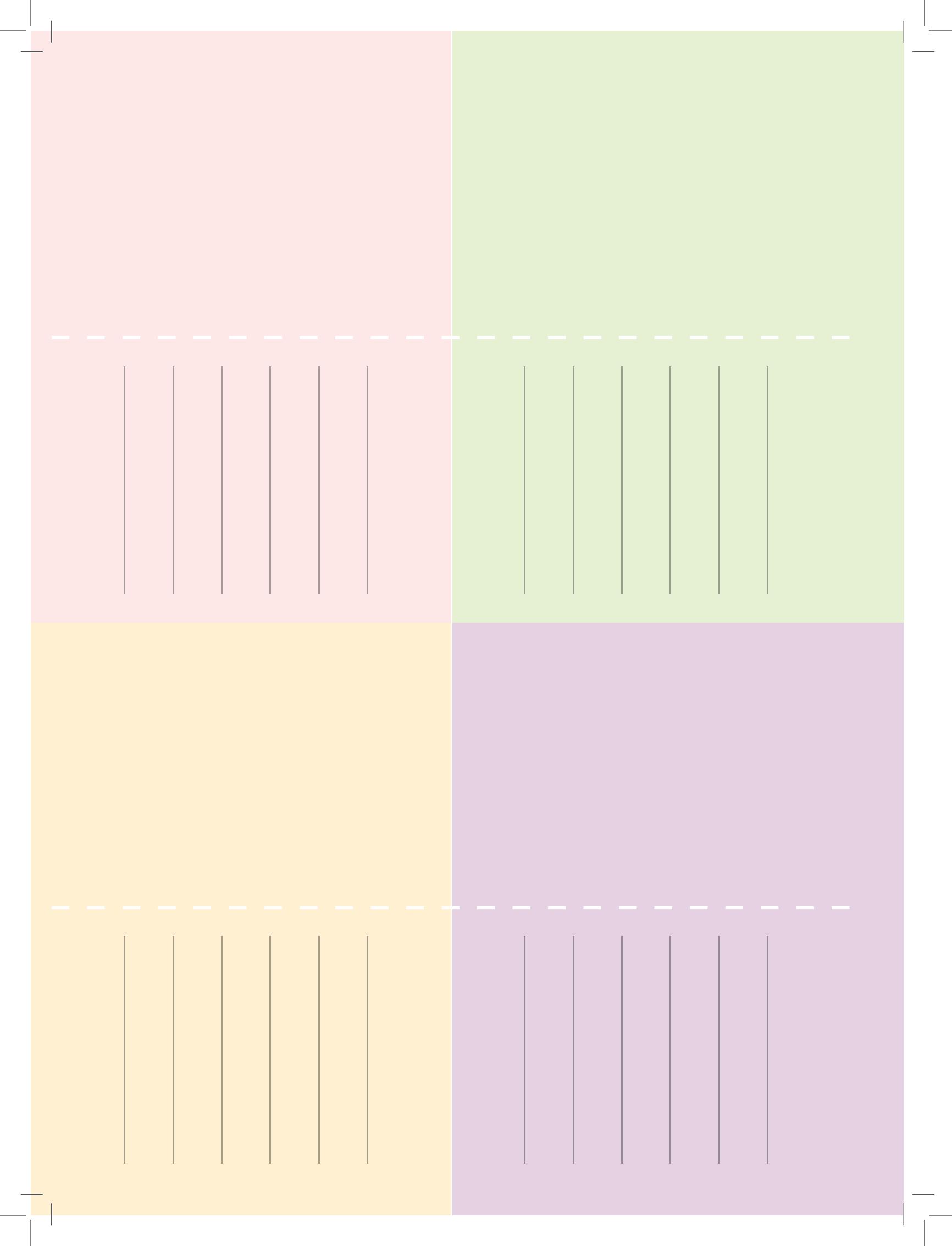

Nowa na Leri
Gerani zwivhaleli izwi kha
Nowa na Leri

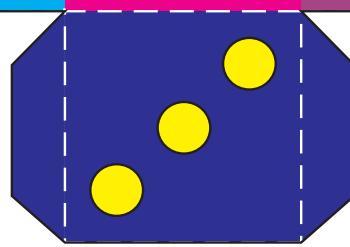
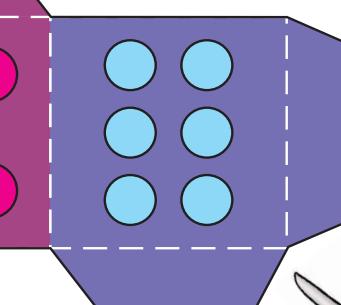
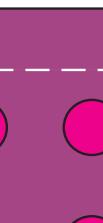
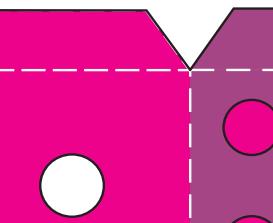
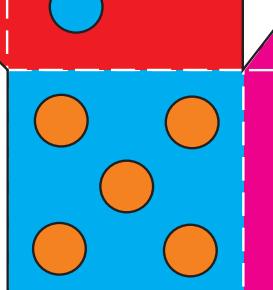
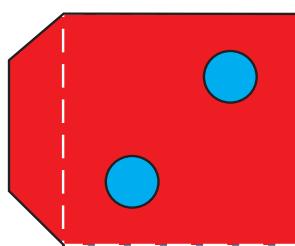
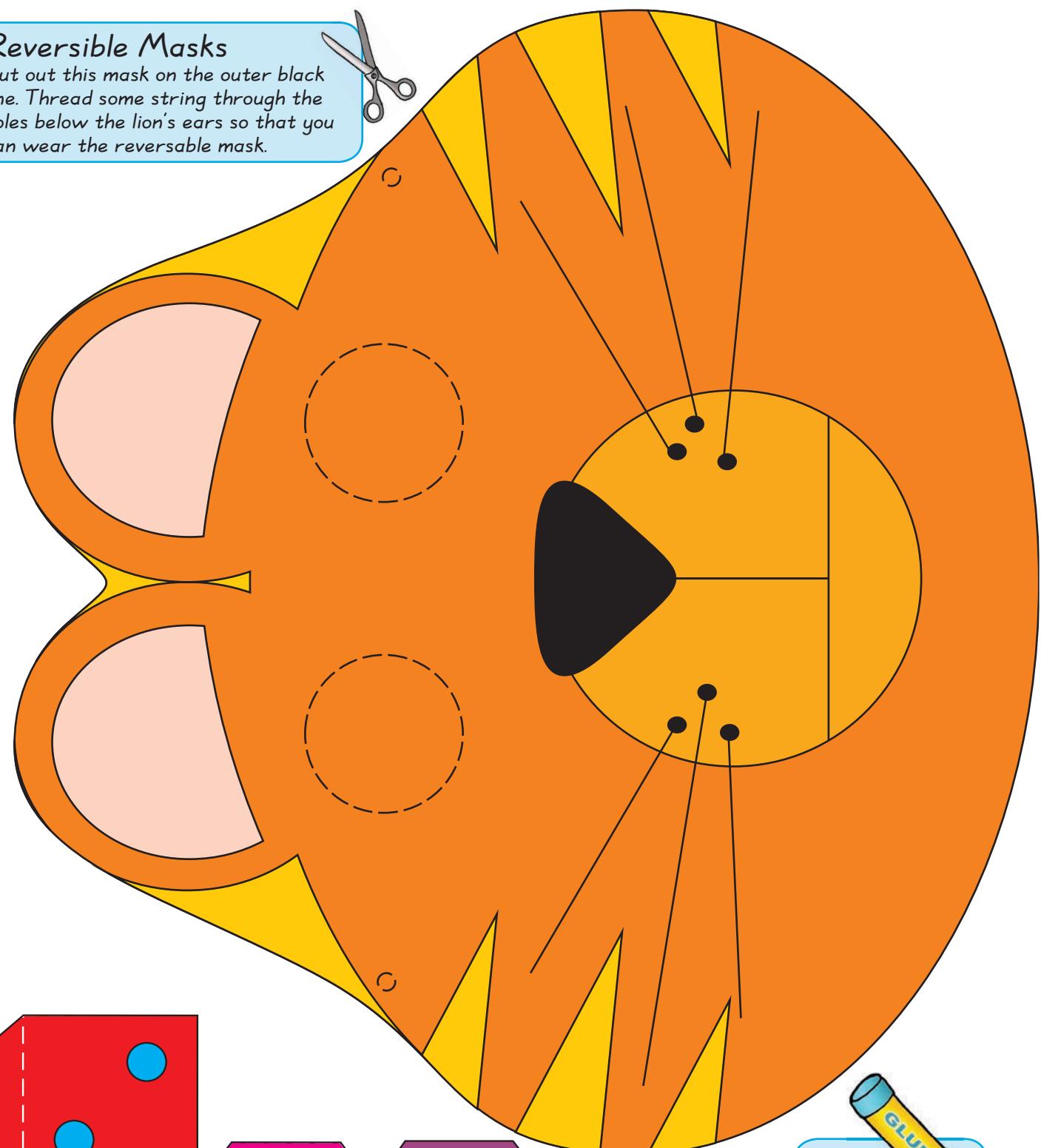

Reversible Masks

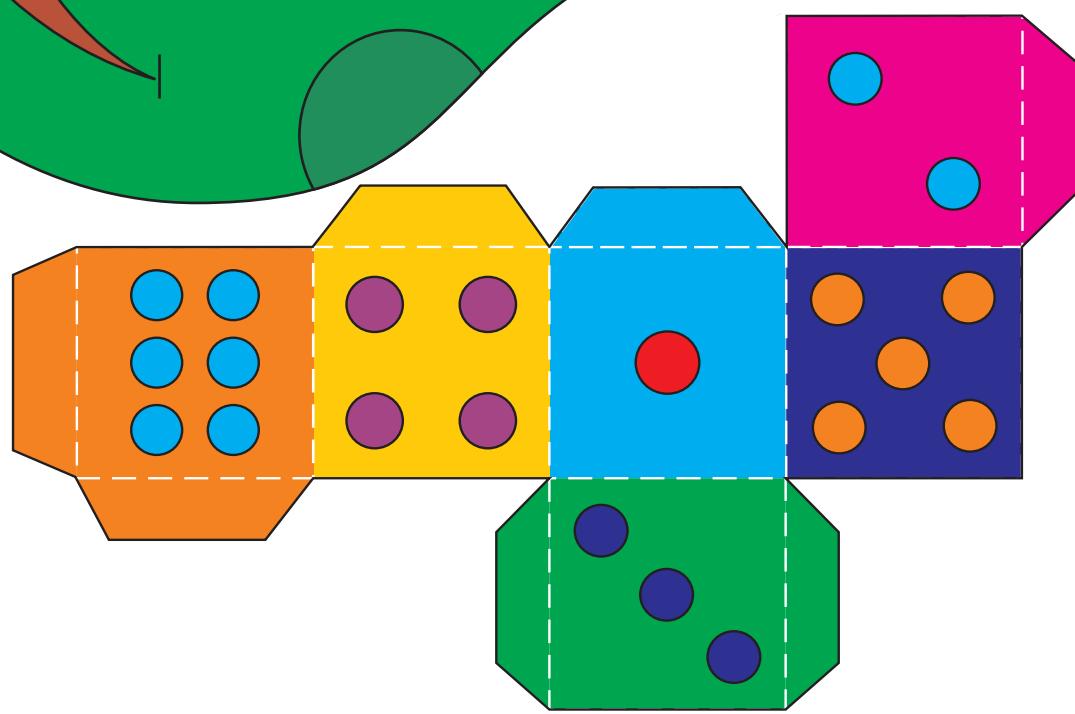
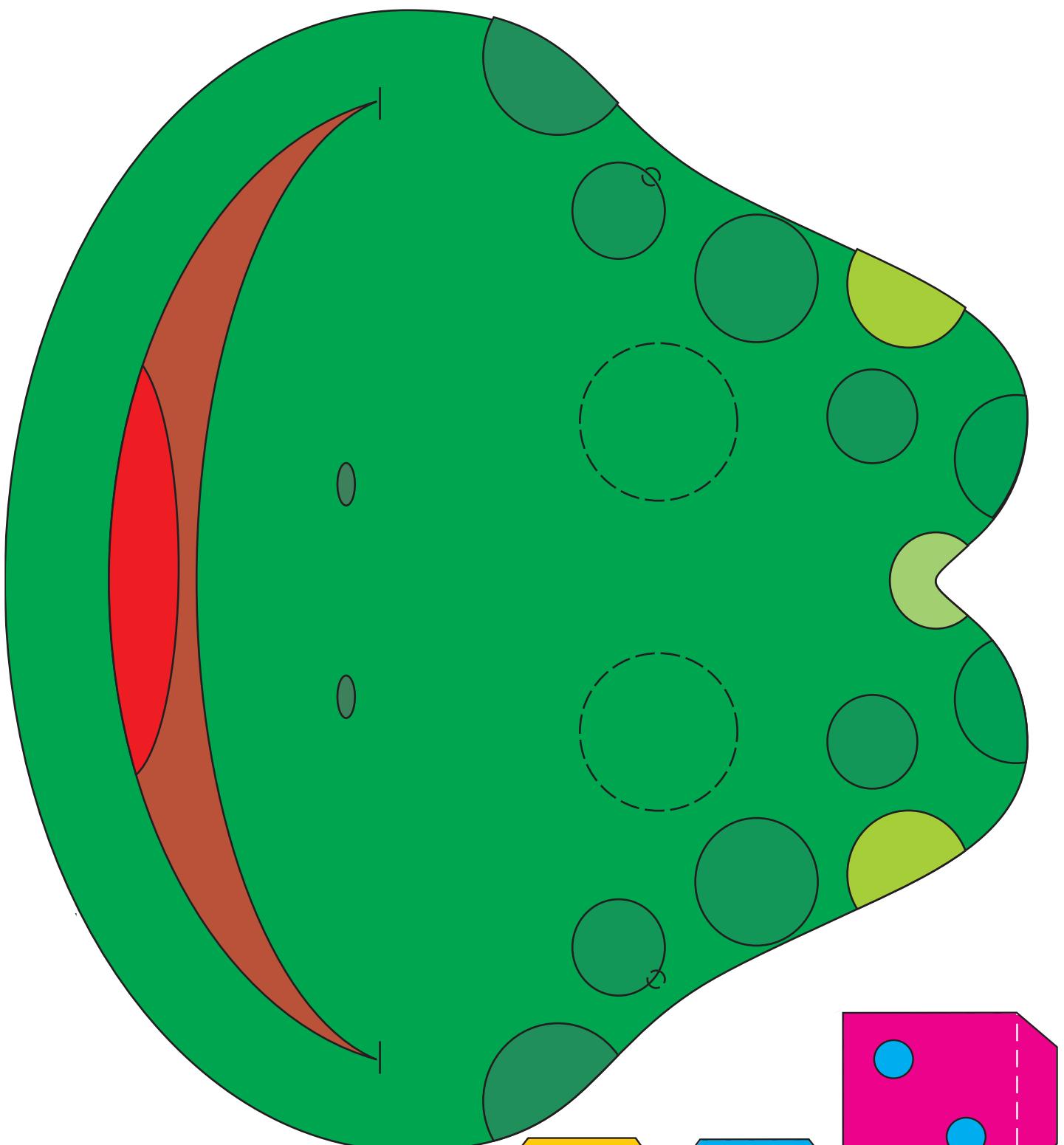
Cut out this mask on the outer black line. Thread some string through the holes below the lion's ears so that you can wear the reversible mask.

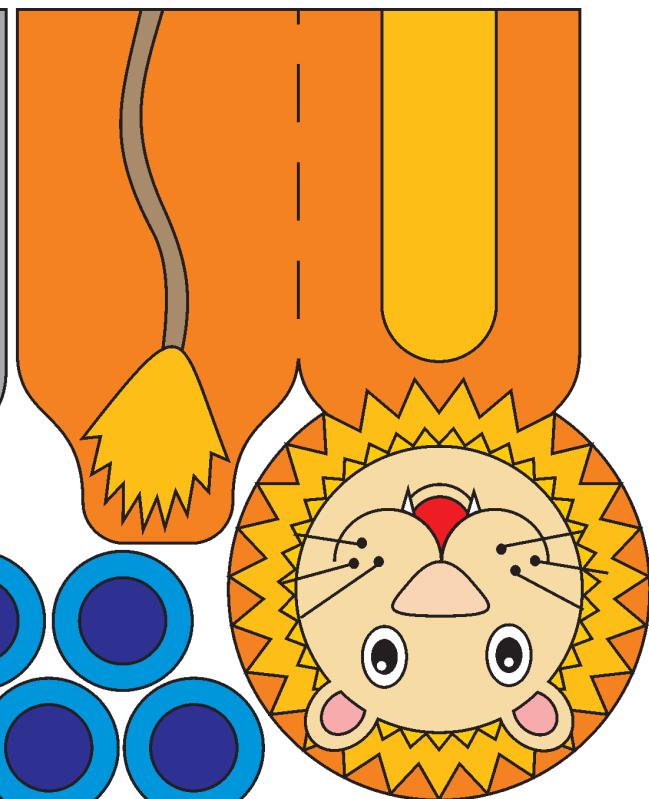
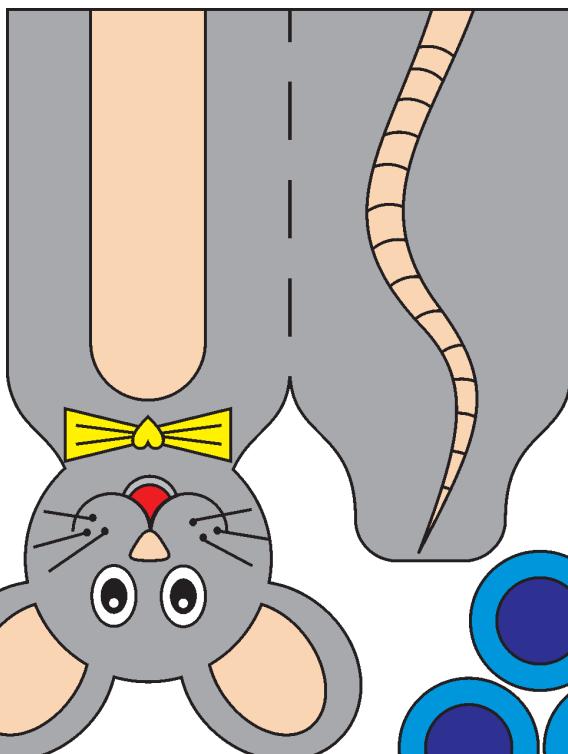
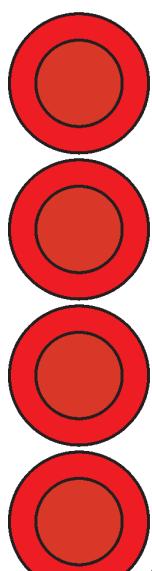

Dice

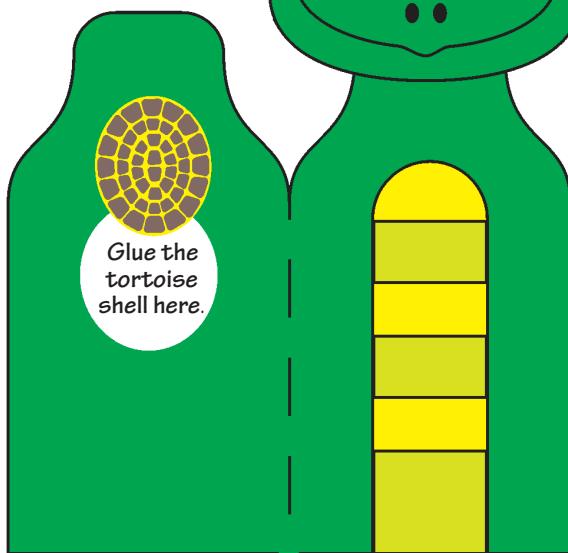
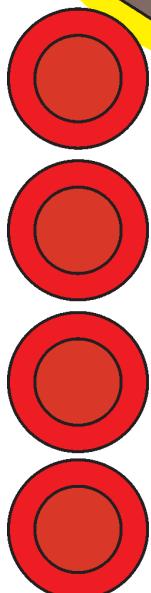
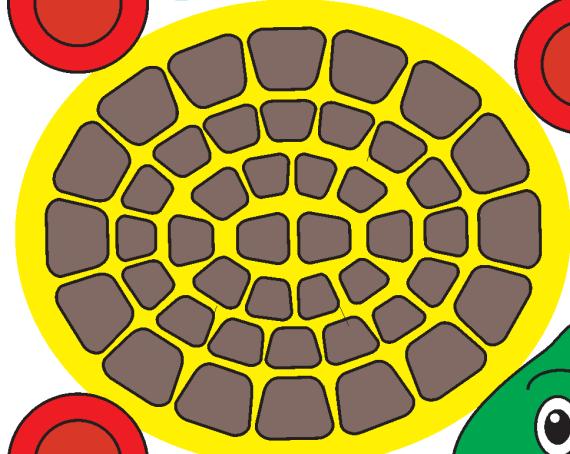
Cut out the dice on the outside black lines and fold on the white dotted lines. Glue the flaps on the inside of the dice.

Counters for
the board game.

Finger puppets

